

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

Kırkbirinci Birleşim

27 . 1 . 1964 Pazartesi

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	556	5. — Görüşülen işler	569:570
2. — Gelen kâğıtlar	557	1. — 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu ile C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu Başkanlıkları ret tezkereleri (M. Meclisi 1/551, C. Senatosu 1/320) (M. Meclisi S. Sayısı : 552; C. Senatosu S. Sayısı: 353)	570:573,591:594
3. — Yoklama	557	2. — 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/618; C. Senatosu 1/340) (S. Sayısı: 564)	573:574,595:598
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	557	3. — Karayolları Genel Müdürlüğünün 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu Başkanlıkları ret tezkereleri (M. Meclisi 1/551, C. Senatosu 1/320) (M. Meclisi S. Sayısı : 552; C. Senatosu S. Sayısı: 353)	570:573,591:594
1. — Adana Milletvekili Mehmet Geçioğlu'nun, Nazilli Lisesinde hıristiyanlık propagandası yapıldığını bildiren Yeni İstanbul Gazetesindeki yayın dolayısıyla konuşması	557:558		
2. — Ordu Milletvekili Ferda Güley'in, halen Millî Savunma Komisyonunda Subaylar Heyetine mahsus 4273 sayılı Terfi Kanununun 5611 sayılı Kanunla muaddel 10 ncu maddesinde değişiklik yapılmasına dair kanun teklifini geri aldığına dair önergesi (2/393)	558		
3. — Siyasi partiler kanun tasarısının, Salı günleri dışında, her gün görüşülmesi kararının değiştirilmesi ile ilgili önergeler (1/560)	558:569		

kanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/619;
C. Senatosu 1/341) (S. Sayısı: 565) 574:575,
599:602

4. — Siyasi partiler kanunu tasarısı
ile Adana Milletvekilleri Kasım Gülek ve
Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, siyasi parti-
ler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon
raporu (1/560, 2/378, 2/591) (S. Sayısı :
527) 575:588

6. — Sorular ve cevaplar 588

A — Yazılı sorular ve cevapları 588

1. — İstanbul Milletvekili Sabri Var-

Sayfa

darlı'nın, Elektrik Etüt İdaresinde yüksek
dereceli bir memurun önce emekliye sevk
edilip bilâhara aynı yere yevmiyeli olarak
atanmış olup olmadığına dair yazılı soru
önergesi ve Sanayi Bakanı Muammer Er-
ten'in yazılı cevabı (7/389) 588:589

2. — Çankırı Milletvekili Şaban Kes-
kin'in, mahrumiyet bölgelerinde hizmet
müddetlerini tamamlamayan ne kadar me-
mur bulunduğuna dair yazılı soru önergesi
ve İçişleri Bakanı Orhan Öztrak'ın yazılı
cevabı (7/402) 589:590

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

İstanbul Milletvekili Selim Sarper, Avrupa
Konseyindeki Kıbrıs'la ilgili çalışmalar hak-
kında,

İstanbul Milletvekili Oğuz Oran, Avrupa
Konseyi Siyasi Komisyonundaki duruma dair
ve,

Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı
Vekili Kemal Satır da Hükümetin aynı konu-
daki tutumu ve Londra Konferansı üzerinde
açıklamalarda bulundular.

Çorum Milletvekili Faruk Küreli, Siyasi par-
tiler kanun tasarısına dair olup radyoya yanlış
aksettirilen sözlerinin aynı kanaldan ve aslına
uygun olarak açıklanmasını istiyen bir konu-
şma yaptı.

Siyasi partiler kanun tasarısının Salı gün-
leri hariç, her birleşim gündeminde yer alarak
ara verilmeden görüşülmesine dair C. H. P.,
Y. T. P. ve C. K. M. P. grupları temsilcilerinin

ve Ankara Milletvekili Nihat Berkkan'ın öner-
gesi kabul olundursa da ilk görüşmeler sırasın-
da Adalet Partili beş milletvekilinin ayağa kal-
karak çoğunluk olmadığını söylemeleri üzerine
yapılan yoklamada yeter sayının kaybolduğu
anlaşıldığından bir saat sonra, yani saat 17,05
te toplanılmak üzere Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Yoklama sonunda yeter çoğunluğun yine bu-
lunmadığı görülerek, 27 Ocak 1964 Pazartesi
günü saat 14 te toplanılmak üzere Birleşime
son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Mekki Keskin

Kâtip
Siirt

Süreyya Öner

Kâtip

Amasya

Nevzat Şener

SORULAR

Yazılı soru

1. — Denizli Milletvekili Remzi Şenel'in, De-
nizli ili dâhilinde, yeniden ilçe teşkilâtı kurul-

masına karar verilen kasaba olup olmadığına
dair yazılı soru önergesi İçişleri Bakanlığına
gönderilmiştir. (7/419)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Teklifler

1. — İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, bâzı suç ve cezaların affı hakkındaki 218 sayılı Kanunun 3 nci maddesinin 1 nci bendinin tadili hakkında kanun teklifi (2/650) (Adalet Komisyonuna)

2. — Tokat Milletvekili Zeyyat Kocamemi'nin, 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/651) (Adalet ve Anayasa komisyonlarına)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 14,00

BAŞKAN — Başkanvekili Nurettin Ok

KÂTİPLER : Nevzat Şener (Amasya), Nurettin Akyurt (Malatya)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır. (Otomatik cihazla yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Kâfi çoğunluğumuz vardır, müzakerelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Adana Milletvekili Mehmet Geçioğlu'nun, Nazilli Lisesinde hıristiyanlık propagandası yapıldığını bildiren Yeni İstanbul Gazetesindeki yayın dolayısıyla konuşması*

MEHMET GEÇİOĞLU (Adana) — Gündem dışı söz istiyorum.

BAŞKAN — Ne hakkında Sayın Geçioğlu?

MEHMET GEÇİOĞLU (Adana) — Nazilli Lisesinde bir hâdise olmuştur, onun hakkında.

BAŞKAN — Nazilli Lisesindeki hâdiseyi aktüel bulduğunuz için söz istiyorsunuz. Buyurun.

MEHMET GEÇİOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, 27 Ocak 1964 tarih ve 5075 sayılı Yeni İstanbul Gazetesinin bugünkü nüshasında (Nazilli Lisesinde olan bir hâdise) yazılmaktadır. Hâdise şöyledir : Yeni İstanbul Gazetesinin dört ve beşinci sütununda ; «Bir lisede hıristiyanlık propagandası yapılıyor» başlığı altında - Nazilli, 26 tarihli telefon haberi

olarak - «İlçemiz lisesinde bâzı öğretmenler bir müddetten beri Hıristiyanlık propagandası yapmakta ve milliyet ve mukaddesatına bağlı talebeleri sindirmek için çeşitli baskı yollarına başvurmuşlardır.»

Lise Müzik Öğretmeni Şenture Arda, bir dersinde, eşinin Lübnanlı olması dolayısıyla Beyrut'a gittiğini ve burada dinlediği çan seslerinin çok hoş olduğunu, Hıristiyan dinini beğendiğini, talebelerinden de aynı duyguyu beslemelerini söylemiş ve «ezandan nefret ettiğini, bu sesin mânasız ve kulak tırmalayıcı olduğunu» söylemiştir. İslâmiyeti ve ezanı müdafaa etmek isteyen bir talebeye ise - tâbiri şöyle kullanıyor - (Ulan it, örümcekleşmiş kafa) şeklinde hitabetmiş ve talebelere «Böyle geri kafalıları aranızda barındırmayın» demiştir. Bu hâdise Disiplin Kuruluna intikal etmiş iken, Resim Öğretmeni Şevket Gürgay da bir dersinde ; «Müzik öğretmenine hak verdiğini, zira İstanbul'da bulun-

duğ u zaman gittiği kiliselerin ç an ve org sesle-
rinin kendisini büyülediğini» ifade etmiştir.

Yine bir öğretmen, Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddeleri aleyhinde konuşmalar yapmakta ve milliyetçi, mukaddesatçı eserleri kötülemektedir. Bunlara ilâveten Lise Müdürü, haftada birkaç defa sınıflara baskın yapmaktadır. Bu baskınlardan birinde Feyzi Özgür isimli talebenin çantasında bulduğu eserlerden dolayı bunları zedelemiş ve hırpalamıştır.

Muhterem arkadaşlar, bu gazete haberi doğru ise evvelâ, Anayasanın lâiklik esasına aykırıdır.

Bu kanun dışı tutumları ile bu öğretmenler hangi hedefe varmak istiyorlar? Yüzde doksan-dokuzu Müslüman olan bu milletin dinine böyle bir tecavüzü kime güvenerek yapıyorlar? Bu hareket karşısında Hükümetin tutumu ne olmuştur? Millî vicdanı yaralayan böyle hareketlerin önlenmesi için Hükümetin lâzımgelen vazifeyi yapmasını beklemekteyiz. (Alkışlar)

2. — *Ordu Milletvekili Ferda Güley'in, halen Millî Savunma Komisyonunda bulunan Subaylar Heyetine mahsus 4273 sayılı Terfi Kanununun 5611 sayılı Kanunla muaddel 10 ncu maddesinde değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi ni geri aldığına dair önergesi (2/393)*

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, Divan sunuşları kısmında Sayın Ferda Güley'in bir önergesi vardır, okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Halen Millî Savunma Komisyonunda bulunan 2/393 esas kayıt numaralı ve Subaylar Heyetine mahsus 4273 sayılı Terfi Kanununun 5611 sayılı Kanunla muaddel 10 ncu maddesinde değişiklik yapılmasına dair kanun teklifimi geri alıyorum.

Gereğinin ifasını arz ederim.

Ordu
Ferda Güley

BAŞKAN — Kanun teklifi geriverilecektir. Bilgilerinize sunulur.

3. — *Siyasi partiler kanun tasarısının, Salı günleri dışında, her gün görüşülmesi kararının değiştirilmesi ile ilgili önergeler (1/560)*

BAŞKAN — Gündeme geçmeden evvel bir önerge var, okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Daha önce A. P., C. H. P., M. P. ve Y. T. P. Grup Başkanvekillerinin müsterek imzasıyla Meclis Reisi huzurunda kabul edilen ve Yüksek Meclisin tasvibine mazhar olan protokol esaslarına uygun olarak hazırlanmış bulunan gündemin bu birleşimden itibaren tatbiki hususunun oylanmasını arz ve teklif ederiz.

Erzurum İzmir
Turhan Bilgin Şükrü Akkan
A. P. Grup Başkanvekili
Balıkesir
Cihat Bilgehan

BAŞKAN — Nedir efendim?

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Önergenin aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Paksüt. Efendim usul meselesi addettiğimiz için 2 lehte, 2 aleyhte söz vermem mümkündür. Daha sonra oyluyacağım.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, biraz evvel dinlediğimiz önerge, Yüksek Meclisin gündemine alınmış olan ve Salı günleri hariç, aralıksız müzakeresi kararlaştırılan Siyasi partiler kanunu tasarısının müzakeresini belli olmayan bir zamana tehir ettiğine mâtuf görülmektedir. Yüksek Meclis, bâzı zamanlar bu kürsüden arz ettim, bâzı arkadaşlarım hoşnut olmadı ama, bir kere daha arz edeyim ki, kendi varlığının, kendi meşruiyetinin bağlı olduğu Anayasa düzeninin dışına çıkamaz. Onun üzerinde bir kudrete sahip değildir.

Biz bir siyasi partiler kanunu yapmaya mecbur muyuz? Evet. Bu kanunu muayyen bir zamanda yapmaya mecbur muyuz? Evet. Siyasi partiler Kanununu yapmaya mecburuz. Bize bu kutsal çatı altında milletvekilliği sıfatını veren, bizi milletin temsilcisi yapan Anayasa, sarahaten 57 nci maddesinde bir siyasi partiler kanunu yapmayı emrettiği için. Bu siyasi partiler kanununu istediğimiz zaman yapabilir miyiz?.. Muhterem arkadaşlar; Anayasamızın 57 nci maddesi hep bildiğiniz gibi Kurucu Meclisi takiben yapılacak seçimlerle gelecek olan Meclisi de bir nevi Kurucu Meclis saymıştır. Yani demokratik parlömanter nizamın, ârızasız işlenmesini temin edecek önemli müesseseleri, bu Meclisin behemhal kısa bir zaman zarfında tamamlamasını ve-

cibe olarak, vazife olarak tahmil etmiştir. Bu sebeple Anayasanın geçici yedinci maddesinde iki süre bahis mevzuudur. Altı ay zarfında yapılması gereken işler, iki yıl içerisinde tamamlanması gereken işler.

Yüksek Meclis şükran ve iftiharla ifade etmek lâzımgelir ki, altı ay zarfında yapılması kendisine mevdu yasama vazifesini yerine getirerek Yüksek Hâkimler Kurulu gibi, Anayasa Mahkemesi gibi müesseseleri kurmuştur.

İki yıl içinde yapılması, çıkarılması icabeden birtakım önemli kanunlar da vardı. Doğrudan doğruya rejimin kaderiyle ilgili olan kanunlar, hepimizin ittifak ettiğimiz parlömanter, demokratik rejimin yaşamasıyla ilgili kanunlardır. Bu kanunları yapmak için de Birinci Karma Hükümet başta olmak üzere, birtakım ciddi faaliyetler sarf edildi.

A. P. li arkadaşlarıma hatırlatmak isterim, nâçiz arkadaşınızın da Hükümette bulunduğu bir sırada değerli arkadaşım Topaloğlu, İçişleri Bakanı olarak, bu kanunu getiren 2 nci Karma Hükümet kadar faaliyet sarf eden bir Hükümet üyesi idi. Bu kanunun şu parti, bu partiyi hedef tutması diye bir dâva yok. Partiler Kanunu Parlömanter, demokratik hayatın devamı için lâzımdır. Protokol, nezaket kaidesi, hepsi hepsi, Anayasadan sonra gelir. Anayasa üzerinde bir münakaşa bahis konusu değildir. 2 yıl içinde yapılması icabeden kanunu, «Efendim, nasıl olsa iki yıl doldu madem ki, nasıl olsa iki yıl içinde yapılmadı, oldu olacak biraz daha geciktirelim.» tarzında bir yoruma hakkımız yoktur. İki yıl dolmakla bu kanunu çıkarmak vacibürriâye, lüzum ifade eden bir borç, Meclisin uhdesinde olan bir borç halinde tezahür eder. Bu borcun altında Meclisi ezmeye hakkımız yoktur. Bu parlâmentonun ve parlömanter sistemin ve siyasi hayatın çok partili olmasına dayanan temel inancımızın devamı için hepimizin gayretiyle bu siyasi partiler kanununu çıkartmak mecburiyetindeyiz. Kanuna karşı herkesin düşüncesi muhtemeldir, herkes gelir noktai nazarını bu kürsüden savunur. Tasarıda ileri sürülmüş olan teklifler sadece basit hal tarzlarından ibarettir. Daha iyisi her zaman için bu kürsüden müdafaa edilebilir. Ama siyasi partiler kanununa karşı olmak, bizatihi partiler sistemine karşı olmaktan farklıdır. Arkadaşlar istirham ediyorum, polemik-

ler ile nezaket kuralları ile, grupların anlaşmaları ile kabili izah bir durumda değiliz. Siyasi partiler kanununu hep beraber, Meclisin bütün kanatları, partili olmıyan arkadaşlardan çok, partili sistemin yaşamasını ciddi olarak savunan bütün milletvekilleri ciddi bir vazife olarak ele almak zorundadırlar. Hiçbir şekilde tehiri mümkün olan bir kanun değildir. Yüksek Meclisin dikkatini çekmeyi bir vazife saydım. Hürmetlerimi arz ederim (C. H. P. si sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Önergenin lehinde, buyurunuz Sayın Bilgin.

Sayın Mumeuoğlu, zatiâliniz önergenin lehinde mi konuşacaklar?

HAYRİ MUMCUOĞLU (Tekirdağ) — Kanunun lehinde, önergenin aleyhinde konuşacağım.

BAŞKAN — Evet.

TURHAN BİLGİN (Erzurum) — Muhterem arkadaşlarım, bilindiği gibi 16 Ocak 1964 Perşembe günü, dünkü Birleşimde Riyasetin sunuşu olarak okunan ve bütün grup başkanvekillerinin imzası bulunan protokol, Meclisimizce kabul edilmiştir. Riyaset Makamı da bu protokol esaslarına uygun olarak tanzim edilecek gündemin 20 Ocak Pazartesi gününden itibaren tatbik edileceğini ifade etmiştir. Bu protokolün hazırlanmasına, gündemin çok kabarık olması, aktarma kanunlarının bir an evvel çıkması lüzumu, Senatodan tadilen dönen işlerin sürüncemede kalmayıp bir an evvel kanunlaşması, iki defa görüşmeye tabi olup da ikinci görüşmesi yapılmadığı için aylarca gündemde bekliyen işlerin bir an evvel Meclisten çıkması gibi hususlar sebep gösterilmiş ve bu sebepler bütün grup temsilcilerince uygun mütalâa edilmiştir.

Bu arada Anayasa gereğince çıkması emredilen kanunlar için haftada bir gün, Perşembe günü ayrılmıştı. Bu husus bütün parti temsilcilerince benimsenmiş, kabul ve imza edilmiştir.

Hal böyle iken, Riyasetin protokol esaslarına uygun olarak tanzim ettiği gündem ancak üç gün tatbik edilebilmiş, 4 ncü Perşembe günü Adalet Partisi ve Millet Partisi gruplarının muvafakati alınmadan, Cumhuriyet Halk Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi, gruplarının müşterek imzalarıyla Siyasi Partiler Kanununun devamlı olarak görüşülmesi-

ni istiyen bir önergeyi Riyasete vermişlerdir. Oylama sonunda Meclisimiz, Adalet Partisi ve Millet Partisi sıralarının muhalefetine rağmen bu önergeyi de kabul etmiştir.

Muhterem arkadaşlarımız, biz Anayasanın yazmadığı, kanunların ve İçtüzüğü'nün söylemediği hususlarda dahi bâzı ahlâki zaruretlere Parlâmento çalışmalarının intizam ve selâmeti gibi hukukî mecburiyetler dışında da olsa, bâzı disiplini hareketlere uymanın zaruretine inanıyoruz. Diğer parti mensubu arkadaşlarımızın da bu inançta olduğundan şüphemiz yoktur. Bu inançla bundan evvel çeşitli sebep ve vesilelerle partiler arası müşterek davranışların misalleri verilmiş ve iyi neticelerden her grup memnuniyetini izhar etmiştir. Siyasi Partiler Kanunu aralıklı değil müstemsiren görüşülmelidir. Evet, bu fikre uyarız, ama «protokolü nazara almadan şimdiden görüşmelere başyalım,» hayır buna uyanıyoruz. Çünkü bu kanun kadar öğretmenlerin terfiini ilgilendiren bir tasarı Kira Kanunu, İcra İflâs Kanunu gündemde beklemektedir. Partiler Kanununa haftada sadece bir gün ayrılması biraz evvel zikrettiğimiz tasarıların bir an evvel kanunlaşması maksadına mâtuftur. Siyasi Partiler Kanunu Anayasanın emrettiği mühim bir kanundur. Evet, ama bu ehemmiyeti çok evvelden beri bilinen bir kanunun, 3 gün evvelki protokol imzalanırken ehemmiyetinin unutulup, 3 gün sonra ehemmiyetinin idrak edilebildiğini kabul etmek... Hayır, işte bunu kabul edemiyoruz. Müsterek imzalarla kabul edilmiş bulunan protokol bugün tamamen ortadan kalkmıştır. Zira protokol esasları bütçe müzakerelerine kadar tatbik edilecekti. Siyasi Partiler Kanununun devamlı görüşülmesi Meclisçe kabul edildiğine ve bütçe müzakerelerine kadar da bütün birleşimleri dolduracağına göre protokol ve onun altındaki imzaların hepsi silinmiştir, müteessiriz. Bundan sonra partiler arasında müecamele esaslarına uygun münasebetleri samimiyetle karşılamanın güçlülüğü ortaya çıkmaktadır. Bu güçlülüğü ortaya koyanları partiler arası müecamele ve nezaketin ehemmiyetini anlamaya davet ediyoruz. Netice olarak mâruzatımızı toplarsak:

1. Siyasi Partiler Kanununun devamlı bir çalışma ile Millet Meclisinden çıkması lüzumuna inanıyoruz. «Adalet Partisi, Siyasi Partiler Kanununa muhaliftir, çıkmasını istemiyor» yolunda maksat-

sız veya maksatlı söylenen sözleri tekzibederiz. Grup sözcümüz, tasarının tümü üzerindeki görüşmeler sırasında parti görüşümüzü ifade etmiştir. Bu sözlerimiz, parti sözcümüzün ileri sürdüğü mülahazaları yine baki kılmaktadır. Bu haklarımız mahfuzdur. Bunu da ayrıca işaret ederiz.

2. Gruplar arasındaki anlaşmaların devamını zedeleyici davranışlardan sakınılması bizi memnun edecektir.

3. Önergemizin kabulü, gruplar arasında nezaket ve müecamele anlaşmalarının hayatiyet sebebi olacaktır. Grupların bu hayatiyeti sağliyaacağından eminiz.

Önergenizin kabulünü tekrar rica ederiz. Hürmetlerimizle. (Adalet Partisi sıralarından alkışlar)

KADRİ ÖZEK (İzmir) -- Usul hakkında konuşmak istiyorum.

BAŞKAN -- Hangi usul hakkında Sayın Özek?

KADRİ ÖZEK (Devanla) -- Bu usullerin usulü hakkında.

BAŞKAN -- Bu usullerin usulü hakkında zaten görüşüyoruz. Yapmış olduğumuz görüşmeler usul hakkındaki görüşmelerdir. Bendeniz biraz evvel arz ettim. Meseleyi İçtüzüğü'nün hükümleri gereğince bir usul meselesi olarak addettim. Bu önergenin lehinde ve aleyhinde olmak üzere ikişer milletvekiline söz vereceğimi beyan ettim.

Şimdi, iki tane arkadaşımız önergenin leh ve aleyhinde konuştu. Leh ve aleyhte birer arkadaşta daha söz vereceğim. Ondan sonra işari oyla meseleyi halledeceğiz.

KADRİ ÖZEK (Devanla) -- Efendim, konuşan arkadaşlar, önergenin esasları hakkında konuştu, bendeniz usul hakkında konuşmak istiyorum.

BAŞKAN -- Mevzu bahis önerge, gündemde değişiklik icabettirecek mealdeki bir tekliftir. Bu sebeple arkadaşlarımıza önergenin leh ve aleyhinde konuşmak üzere söz verdim. Arkadaşlarımız önergeleri izah ediyorlar, bir taraftan müdafaa ediliyor, bir taraftan da cerh ediliyor. Bu sebeple İçtüzüğü'nün 89 neü maddesine göre usul müzakeresi açtım, onu devam ettiriyorum.

Sayın Mumeuoğlu; önergenin aleyhinde konuşacaksanız, buyurun.

HAYRİ MUMCUOĞLU (Tekirdağ) — Sayın Başkan ve değerli milletvekili arkadaşlarım; takririn aleyhinde konuşan arkadaşımın son-
ra söz almamam gerekirdi. Çünkü, takririn aleyhinde söylenmesi icabedenleri Sayın Emin Paksüt vuzuhla ifade etti.

Ancak, Kurucu Meclisin... (Adalet Partisi sıralarından gürültüler) Beyefendiler, çok rica ediyorum, tahrike ve sizleri bîhakkın iskâta yol açacak polemige yanaşmıyalım; lütfen dinliyelim. (Gürültüler) (Y. T. P. si sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Arkadaşlarım, dinliyelim. Lütfen müdahale etmiyelim.

HAYRİ MUMCUOĞLU (Devamla) — Kurucu Meclisin... (Adalet Partisi sıralarından gürültüler) Evet, naçiz bir üyesi sıfatıyla arz ediyorum ki, Meclisin gündeminde 24 Ocak günü öncelik ve ivedilikle ve her gün -Salı günleri müstesna - konuşulması karargir olan Siyasi Partiler Kanunundan daha önemli bir kanun yoktur. (Sağdan bravo sesleri) (Soldan gürültüler)

BAŞKAN — Müdahale buyurmayın efendim. Buyurun Sayın Mumcuoğlu.

HAYRİ MUMCUOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, Siyasi Partiler Kanunu, bu memleketin geçirdiği birçok tecrübelerin neticesinde Anayasa ile tedvini emredilen bir kanundur.

BAŞKAN — Sayın Mumcuoğlu, yalnız Siyasi Partiler Kanunu üzerinde ısrar etmeyin. Usul meselesini halledin, usul meselesi hakkında konuşun.

HAYRİ MUMCUOĞLU (Devamla) — Usul meselesini hallediyorum.

Bu kanunun esas itibariyle Kurucu Mecliste kabul edilmesi lâzım idi. Fakat Kurucu Meclisin zamanı, Anayasa ve Seçim kanunlarından başka bu gibi ehemmiyet arz eden kanunların müzakeresine elverişli bir zaman vermedi.

Şimdi, itiraz eden arkadaşlarımız derler ki; «16 Ocakta bir protokol kabul edildi.» Muhterem arkadaşlarım, Meclisi Âli gündemine daima hâkimdir. (A. P. den gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin, arkadaşlar.

HAYRİ MUMCUOĞLU (Devamla) — Bu itibarla, bugünkü Anayasa düzeninde noksan

olarak görülen bu kanunun bir an evvel görüşülmesinde sayısız menfaatler vardır. Bu itibarla takririn reddini arz ediyorum, tekrar reddini teklif ediyorum ve tümü hakkındaki müzakereler sırasında ayrıca Geçici Komisyonun Başkanı sıfatıyla bütün görüşlerimi arz edeceğim.

Teşekkür ederim, efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Önergenin lehinde Sayın Ataöv.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Muhterem arkadaşlarım; birkaç celsedir Büyük Meclis devamlı bir usul meselesi ile meşgul olmaktadır. Siyasi hayatta, bilhassa nispi sistemin kurmuş olduğu böyle meclislerde ahlâk, siyasi karakter ve iyi niyet esas olmalıdır. (C. H. P. sıralarından «takririn lehinde» sesleri) Evet takririn lehinde konuşuyorum. Elbette Sayın Mumcuoğlu arkadaşımız gibi bazı zevatın alkışlarını toplamak için konuşmuyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN — Devam buyurun efendim. Çok rica ederim, karşılıklı konuşmayınız.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, Meclisimizin Başkanlık Divanı, bütün siyasi partilerin grup sözcülerini makam odasına toplarken Meclisimizin Başkanlık Divanının hazırlamış olduğu gündemlerde Siyasi Partiler Kanunu ile birlikte, Anayasanın iki yılda çıkarılmasını âmir kıldığı diğer kanunlar da yer almakta idi. Bir Meclis Riyaset Divanı, siyasi partilerin grup başkanlarını ve vazifeli üyelerini yanında toplarken, Anayasanın âmir hükmünü bilmiyor muydu? O siyasi partilerin mesul sözcüleri bu kürsüde konuşurlarken, iki gün önce yine gündemde Siyasi Partiler Kanunu bulunurken o protokolün altına imzalarını atarken, yarın o imzalarını sileceklerini düşünmemişler midir? Aziz arkadaşlarım, partilerin müşterek Protokola riayet etmesini isteyen bir takrir karşısında, ona karşı olan partinin bir mümessilinin, kalkıp da burada Siyasi Partiler Kanunu cemiyetin bütün düzenine isnadettirip, onun protokol esaslarına göre müzakeresini isteyen bir partiye polemik yapmak, veya onu Siyasi Partiler Kanununa karşı gibi göstermek suretiyle yapmış olduğu konuşma, çok hafif olur. Zira bu takriri veren siyasi parti, Siyasi Partiler Kanununun çok iyi çıkması ve ona karşı olan bazı kanunların kaçamak nokta-

larından faydalanarak istismar etmeye fırsat vermemek için huzurunuzda âdeta bir Anayasa gibi hazırlanmasını ve Hayri Mumeuoğlu arkadaşımızın, dar zamanda böyle mühim bir kanunu müzakere etmemek esbabı mucibesine istinadettirmesi de esas olduğu için bu kanunu bütçe müzakerelerinin sonuna bırakmak isterken, ariz ve amik, hakikaten siyasi partilerin bir Anayasasını yapmak istemesinin bir nişanesi olarak bu takriri vermiştir arkadaşlar... Bu takriri veren ve bu takrir üzerinde Meclis müzakerelerinin devamını istiyen siyasi arkadaşlarımız, buraya çıkıp da ıskat etmek gibi yakışmayan, Büyük Meclis huzurunda söylenmesi caiz olmıyan lâfları söyliylen arkadaşlarımız şunu bilsinler ki, (gürültüler) (İskât sesleri.)

BAŞKAN — Önergenin lehinde konuşun Sayın Ataöv.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Evet efendim, lehinde konuşuyorum; önergenin aleyhindeki isnatları reddetmek suretiyle önergenin kuvvetini tescil edeceğim.

BAŞKAN — Müzakere açmayın, sözleri karşılamayın.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Karşılıyorum; muhterem arkadaşlarım, protokole uygun müzakere yapılmalıdır, verdiğimiz önerge kabul edilmelidir. Bunu istiyen siyasi arkadaşlarımız bugün cemiyette iktisadi huzur, sosyal huzur isteyenlere bu huzuru sağlayabilmek için vasat hazırlamak üzere bu takriri vermişlerdir. Siyasi huzurdan mahrum, iktisadi huzurdan mahrum teşekküller, bugüne kadar yürüttükleri siyasi parti teşekküllerini bundan sonra iki ay daha yürütebilirler. Fakat bugün yalnız İstanbul'da 40 bin tane vatandaşın sırf Kira Kanunu yüzünden protesto edildiğini duyan bir Meclisin hâlâ Siyasi Partiler Kanununda ısrar etmesi, hiçbir suretle sosyal huzuru istediğinin bir ifadesi olamaz. İktisadi hayatta ticaret baştan başa felce uğramış, vatandaşlar bankalardan protesto yemiş, feci bir iktisadi çıkmazın içinde iken İcra İflâs Kanunu sırasını beklerken, bunları geride bırakmak suretiyle, yalnız ve yalnız bütçe müzakeresine kadar, 10 - 15 gün içinde, Siyasi Partiler Kanununun birkaç maddesinin müzakere edilmesi bir memlekette iktisadi huzuru da getirmez. İşte Adalet Partisine mensup olan arkadaşlarımız; memlekette evvelâ nafaka bekliyen öğretmenin hakkı-

nın itilmesine, protestolar ile itilmiş olan vatandaşların, (Gürültüler) Kira Kanunu yüzünden sefalete düşmesine, iktisadi hayatın perişanlığı içinde İcra İflâs Kanununu bekliyen büyük kütlelerin derdine derman olabilmek için Protokole uyulmasını, evvelâ bu dâva halledildikten sonra Siyasi Partiler Kanununa geniş yer ayrılmasını ister ve onun için bu takrir verilmiştir. Yüksek Meclisin de bu takririni bu iyi niyetle kabul edeceğinize inanır ve hepinizi hürmetle selâmlarım. (A. P. den alkışlar.)

BAŞKAN — Sayın arkadaşlar, İctüzüğün 89 ncu maddesine göre verilen önergenin lehinde ve aleyhinde ikişer milletvekili arkadaşımıza söz vermiş bulunmaktayım.

Şimdi, meseleyi müsaade ederseniz Yüce Heyetin işari oyu ile halledeceğim. Ancak bu oylamada otomatik oylama makinasını kullanacağız; bu, işari oylama olacak. Eğer bu önerge kabul edilmezse diğer bir önerge var, Cevad Odyakmaz arkadaşımızın, bilâhara onu okutarak oylayacağım.

HAYRİ MUMCUOĞLU (Tekirdağ) — Sayın Başkan; İhsan Ataöv, konuşmasında nâciz şahsima sataştı. (Gürültüler)

Müsaade ederseniz, Yüksek Meclisin müsahahasını, suiistimal etmeden kısaca cevap vereyim.

BAŞKAN — Sayın Mumeuoğlu, bendeniz Sayın İhsan Ataöv'ün beyanlarını yakinen takibettim. Zatiâlinize karşı bir sataşmada bulunmadı. Ancak, müdafaa yönünden ve sizin «ıskat edeceğim» beyanınızı beyenmediği yönünden bir demecette bulundu. (Ortadan ve sağdan sataşma oldu, sataşma oldu sesleri)

Müsaade buyurunuz arkadaşlar, konuşmamı bitireyim.

Onun için bir sataşma olmadığı kanaatindeyim.

HAYRİ MUMCUOĞLU (Tekirdağ) — Di-reniyorum, efendim.

BAŞKAN — Sayın Mumeuoğlu, Sayın Ataöv'ün beyanlarında kendisine sataşma olduğundan bahsile, direndiğini iddia etmektedir. Sataşma olup olmadığını yüce oyunuza sunuyorum. Sataşma olduğunu kabul edenler... Kabul etmeyenler... Sataşma olduğu kabul edilmiştir. Buyurun Sayın Mumeuoğlu.

HAYRİ MUMCUOĞLU (Tekirdağ) — A. P. sıralarından alkışlar) Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; evvelâ ne maksatla alkışla-

dıklarımı bilmediğim zevatın alkışlarından müstağni olduğum gibi, tekrar huzurunuzu işgal etmekten mütevellit özür dilerim. Vaktinizi fazla israf etmiyeceğim.

Meclis albümünde müstafi öğretmen olarak yazılı bir arkadaşım «iskât» ile «ıskat» kelimesini ayırtedememesi (C. H. P. ve Y. T. P. sıralarından alkışlar) sebebiyle onun tarizine cevap vermemem de gerekirdi. Fakat sayın arkadaşşıma şunu ifade ederim ki; ömrüm boyunca alkıştan müstağni kaldım ve bugün bu alkışa mültefit bir insan olsaydım, İhsan Ataöv'ün yanında otururdum. (sağdan, bravo sesleri, alkışlar) Ben daima.. (soldan gürültüler) viedanımın sesi ni dile getirdim.

BAŞKAN — Sayın Mumcuoğlu; yalnızca satışma hususunda beyanda bulununuz, yeni bir ithamda bulunmayınız. (gürültüler)

HAYRİ MUMCUOĞLU (Devamla) — Bu itibarla alkış için bu yüksek kürsüyü işgal etmek isteyenler, daimi surette buradan seçmene selâm ihtiyacında olanlar bu kürsüye bigayri-hakkın işgal ederler. Ve onlar burada lüzumsuz mânasız alkış toplarlar noktai nazarında ısrar ediyorum. (A. P. den gürültüler) (sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Mumcuoğlu, yeni baştan bir ithamda bulunuyorsunuz.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Satışma var; söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Ataöv, yalnız satışmaya taallük eden kısım hakkında mütalâada bulunun. Sayın Mumcuoğlu konunun dışına çıkarak izah etti. Çok rica ederim, yalnızca satışma ile ilgili olarak konuşun Sayın Ataöv... Yeni bir satışma yaratmayınız. O zaman da Sayın Mumcuoğlu söz istiyecek. Bu işi karşılıklı bir mücaadele haline getirmeyiniz. Siz kendinizi müdafaa yönündeki hususiyeti arz ediniz, lütfen.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Muhterem arkadaşlarım; benim Meclis albümündeki şerefli mesleğimi ifade etmek suretiyle burada konuşan arkadaşşıma şunu söyleyeceğim: Ben öğretmen olmakla iftihar eden bir insanım. (Ortadan ve sağdan gürültüler)

BAŞKAN — Efendim, müdahale etmeyiniz, satışma olduğunu iddia etmekte ve kendisini müdafaa etmektedir.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Arkadaşlarım; öğretmenler okutmakta olduğu talebelerin telâffuz kısırlığından bazan yanlış söyledikleri lâfları düzeltirler. Fakat öğretmenler hiçbir zaman okuttukları talebeyi Türkiye Büyük Millet Meclisinin kürsüsünde Türk milletini temsil eden insanlar huzurunda eli cebinde konuşmaya asla müsaade etmezler. (Adalet Partisi sıralarından alkışlar) Aziz arkadaşlarım alkış; sevdiğimiz ve özlediğimiz şeyler değildir. İnsanları alkışın nerelere götürdüğünü görüyoruz. (Gülüşmeler)

Biz, bu sıralardan yapılan alkışların mânasını haklı olarak takdir ederiz. Bunu bir vesile ittihaz ederek «alkışa meraklı olsaydım, İhsan Ataöv'ün yanında oturmak isterdim» diyen arkadaşşıma şunu söylemek isterim, arkadaşım milletvekili olmak için senin kolundan tutup bir kürsüye getiren arkadaşlarından Sayın Fethi Mahramlı da şimdi bu sıralarda oturuyor. (Gürültüler)

Aziz arkadaşlarım, işte... (Gürültüler,)

BAŞKAN — Usul hakkında konuşunuz.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Bu sıralarda oturan, fakat bugün şerefli muhalefet vazifesini yapan arkadaşlarımız, kabinede bulunduğu halde ve bu memleketin Başbakanı Amerika'da bulunduğu sırada, bu milletin hayrına çalıştığı sırada... (Orta sıralardan, sağdan müdahaleler, gürültüler)..

BAŞKAN — Sayın Ataöv rica ederim, yalnız zatınıza vuku bulan satışma hakkında konuşun. Aksi takdirde sözünüzü kesmek mecburiyetinde kalacağım.

ŞÜKRÜ KÖSEREİSOĞLU (Van) — İhsan Bey; siz niye kaçtınız?

BAŞKAN — Sayın Köserreisöğlü; lütfen müdahale etmeyiniz. Sayın hatibin sözleri anlaşılıyor.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Arkadaşlarım; huzurunuzda iki görüş çarpışıyor. Sizler çok endişeleniyorsunuz ve birdenbire lâfla kesiyor ve araya giriyorsunuz, halbuki ben, siz C. H. P. li arkadaşlarımın söylemek isteyip de söyleyemediği, koridorlarda sık sık bahsedilen bir hususa değinecektim, vazgeçtim. (Ortadan gülüşmeler) vazgeçtim, vazgeçtim..

BAŞKAN — Lütfen bağlayınız Sayın Ataöv.. (Ortadan gürültüler) müdahale etmeyin efendim...

IHSAN ATAÖV (Devamla) İşte arkadaşlarım, Hayri Mumcuoğlu arkadaşımızın mesleğine ve içerisinde bulunduğu teşekküle yapmış olduğu taan onun bütün gönül arzusuna rağmen, onun bütün çalışma ve çabalarına rağmen, erişemeyeceği öğretmenlik mesleki ile, içerisine giremeyeceği bu şerefli partinin içinde bulunmak dünyada her insana nasibolmıyacaktır. (A. P. sıralarından bravo sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, rica ederim efendim.

Şimdi verilmiş bulunan iki önerge vardır, bu iki önergeyi okutacağım. Daha sonra aykırılık itibariyle teker teker oya koyacağım.

Yüksek Başkanlığa

Daha önce A. P., C. H. P., C. K. M. P., M. P. ve Y. T. P. Grup başkanvekillerinin müşterek imzası ile Meclis Reisi huzurunda kabul edilen ve Yüksek Meclisin tasvibine mazhar olan protokol esaslarına uygun olarak hazırlanmış bulunan gündemin, bu birleşiminden itibaren tathiki hususunun oylanmasını arz ve teklif ederiz.

A. P. Grubu Başkanvekili
Cihat Bilgehan
ve arkadaşları

BAŞKAN — Bir diğer önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Bugün Siyasi Partiler tasarısı üzerinde tümü hakkında konuşmalar yapıp maddeler hakkındaki konuşmaların evvelce kabul olunan protokol gereğince haftanın yalnız Perşembe günleri yapılmasını arz ve teklif ederim.

Sivas

Cevad Odyakmaz

BAŞKAN — Aykırılıkları itibariyle daha evvel okunmuş bulunan önergeyi tekrar okutuyorum. Ve oyunuza sunacağım.

(Cihad Bilgehan ve arkadaşlarının önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Şimdi otomatik oylama ile neticeyi tesbit edeceğiz. Lütfen ışıklar yandı-

tan sonra önergeyi kabul eden arkadaşlarımız beyaz düğmeye, kabul etmiyen arkadaşlarımız da kırmızı düğmeye bassınlar,... Oylama muamelesi bitmiştir. Kabul edenler: 143.. Kabul etmiyenler... 174... Çekinirler 7... Önerge reddedilmiştir.

Şimdi diğer önergeyi okutuyorum. Onu ikinci defa oyunuza sunacağım.

(Cevad Odyakmaz'ın önergesi okundu).

BAŞKAN — Önergeyi kabul edenler lütfen beyaz düğmeye..

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Önergenin aleyhinde konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, şimdi müzakereyi gündemde takdim tehir olmak üzere açmış bulunmaktayız. Şimdi de aleyhinde konuşmak üzere buyurun Emin Paksüt.

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Muhterem arkadaşlar; önerge sahibi değerli arkadaşım Odyakmaz, Parlâmentomuzda beliren sebepsiz sınırlı havayı yatıştırmak gibi iyi maksatla bir ortalama hal tarzı teklif etmiş. Görüyorum ki, iki celseden beri bu Mecliste kimsenin, hiçbir partinin karşısında olduğunu açıkça söylemediği, Anayasanın emrettiği bir kanun olduğunda ittifak ettiğimiz, Siyasi Partiler kanunu tasarısının müzakeresini bile fiilen yapmıyoruz. Bunu sağlama maksadına mâtuf olmak üzere arkadaşımız «Şu genel konuşmaları yapalım da maddelere geçtiğimiz zaman yine haftada bir müzakere ile müzakereleri yürütelim» diyor...

Muhterem arkadaşlarım; bir kanunun genel müzakeresi, maddeler hakkındaki müzakereleri olgunlaştırmak içindir. Genel müzakereyi bir toplantıda bitirmemiz mümkündür. Daha uzun konuşmamız da mümkündür. Anayasa kadar önemi olduğunda ittifak ettiğimiz bu kanunun genel müzakeresinin birkaç celsede devam etmeside kabildir. Şimdi, genel müzakereler bittikten sonra - tabirimi ve teşbihimi mâzur görünüz - bir kopmuş flim gibi haftada bir gün bu kanunun bir iki maddesinin müzakeresi ile ne netice alırız? Binaenaleyh, arkadaşımızın önergesi, sırf parlâmentonun çalışmasına inkân vermek gibi iyi bir niyete mâtuf olduğundan zerrece şüphe etmediğim önergesi aslında maksada hadim değildir. İstirham ediyorum, Partiler kanununun, müzakeresini, siyasi partilerin

yaşamamı isteyen insanlar olarak, çok partili rejimin yaşamamı isteyen insanlar olarak, sükûnetle ve birbirimizi anlıyarak devam ettirelim. Böyle haftada bir müzakere ile bu konuşmaları inta etmek mümkün değildir, faydalı olmaz. Arkadaşımızın kabilsen önergesini geri almasını rica ediyorum.

CEVAD ODYAKMAZ (Sivas) — Önergenin lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Önergenin lehinde buyurunuz Sayın Odyakmaz.

MUSTAFA GÜLCÜGİL (İsparta) — Söz veremezsiniz efendim.

BAŞKAN — Efendim, oylamaya geçmedik, Sayın Gülcügil. Buyurun Sayın Odyakmaz.

CEVAD ODYAKMAZ (Sivas) — Muhterem arkadaşlar, görüyorsunuz ki; iki fikir çarpışmaktadır. Bu iki fikirde ısrar, Millet Meclisini çalışamaz hale getirecektir. Çünkü, Partiler Kanununun devamlı olarak konuşulmasını isteyen arkadaşlarımızla bunun evvelece kabul edilmiş olan protokol gereğince haftada yalnız bir gün konuşulmasını isteyen arkadaşlarımız fikirlerinde ısrar ettiği ve bu ısrarın neticesini de Meclis çalışmalarını sekteye edecek şekilde teclli ettirdikleri müddetçe bizim hiçbir kanun teklifini hiçbir kanun tasarısını, hiçbir konuyu burada konuşup çıkarmamıza imkân yoktur, çalışmamıza da imkân yoktur.

Şimdi, arkadaşlar, niçin bir protokol kabul etmiştik? Evvelece niçin bir protokol kabul etmiştik? Çalışması lâzımgelen çok önemli meseleler vardı. Bütçeden evvel çıkartılması icabeden aktarma kanunları vardı. Bütçe gereğince kabul edilmesi lâzımgelen bâzı kanunlar vardı... Kabul edilir veya edilmez, ona göre bütçede yeni bir veyhe alır. Bunlar düşünüldü, bunlar hesaba katıldı. Meclis Grup Başkanvekilleri arkadaşlarımız, Meclis Reisinin riyaseti altında toplanarak bir protokol kabul ettiler. Bu protokola göre de, Anayasa gereğince iki sene içerisinde çıkartılması lâzımgelen kanunların haftada bir gün konuşulması kararlaştırıldı. Bu kararlaştırıldıktan sonra bilâhara bu kanunun tümü üzerinde yapılan konuşmalar bir günde bitmediği için ve tümü üzerinde yapılan konuşmaların parça parça, haftadan haftaya devam etmesinde, Partiler Kanununun tamamına ışık tutma bakımından bir menfaat olmadığı düşünüldüğü için, bu protokola rağmen

şunu da kabul edelim ki diğer iki parti grup başkanvekili arkadaşımıza haber vermeden 3 grup Başkanvekili ile bir tavrır inza etmiş bulunduk. Arkadaşlar, bu hüsnüniyete makrun idi. Hakikaten demin Emin Paksüt arkadaşımızın haklı olarak söylediği gibi, bölük, pürçük bu iş konuşulmasını, dilim dilim olmasını diye idi. Ama bugün görüyoruz ki, bu bir his meselesi haline inkılâbetmiştir. Tarafların bu görüşlerinde ısrar etmesi Meclisi çalıştırmayacak hale getirecektir. Binaenaleyh hakikaten bütçeye kadar, bütçe kanununun görüşülmesine kadar şu önümüzdeki mahdut müddeti değerlendirmek istiyorsak, hakikaten bu müddet zarfında Meclisin çıkarması lâzımgelen kanunların çıkarmasını eamı gönülden arzu ediyorsak ısrarımızdan vazgeçelim. Bunun için ortalama bir teklif yapıyorum. Bugün tümü hakkındaki konuşmaları yapalım, konuşmaları bitirelim. Kaça kadar devam ederse etsin. Eğer tümünü Yüksek Heyetiniz kabul edip de maddelere geçerse, maddelerin konuşulmasını evvelece protokolda olduğu gibi, haftada bir güne inhisar ettirelim. Ve protokolu bitemamiha tatbik edelim. Bunda öyle zannediyorum ki Adalet Partili arkadaşlarımız da ısrar etmezler. Bu noktaya varırız. Ve bu suretle Meclisin çalışma imkânını sağlarız. Bunun için tavrırinin kabul edilmesini istirham ediyorum. Hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Muslihittin Gürer, aleyhinde görüşmek üzere, buyurunuz.

MUSLİHİTTİN GÜRER (Sakarya) — Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri, benim mâruzatımın büyük bir kısmını tavriri veren Sayın C. K. M. P. Grup Başkanı Cevad Odyakmaz Beyefendi arz ve izah ettiler. Bendenizin bu mevzudaki görüşümün esbabı mucibesi şu noktada toplanmaktadır. Muhterem arkadaşlarımız; mevcut partilerin başkanvekilleri ve başkanları birleşmek suretiyle bir protokol akdetmişlerdir. Binaenaleyh, bu protokolün her şeyden önce bir centilmenlik anlaşması olduğu ve bu protokole de riyayet esas olduğu, Yüksek Meclisinizde bütün arkadaşlar tarafından kabul edilmiş bulunmaktadır. Fakat esas mevzu şudur ki, bu tavririn haklı olarak altında yatan bir mâna vardır. Mademki ilk protokole beş tane parti inza koymuştur, ve bu beş partiden üçü maalesef tavrır sahibinin de büyük bir samimiyetle izah ettiği gibi, diğer iki partiye haber vermektensin bir önerge vermek su-

retiyile yeni bir tavrile huzurunuz gelmişlerdir. İktüzüğün âmir hükmüne göre «Meclis, gündemine hâkimdir demek suretiyle gündeminde derhal müstemirren Partiler kanunu tasarısına hasredilmesini, İktüzükte hüküm vardır ve oylarınızla da ifade ettiniz diye, bunun görüşülmesini ifade etmişlerse de muhterem arkadaşların, şahsi kanaatim odur ki, madem ki ortada mevcut bir protokol vardır ve bunu beş tane parti imza etmiştir, şu hale göre iki partiye haber vermeden biz bu protokolü üç parti ile imza ettik diye buyuruyorlar. Şu hale göre ortada bir hata vardır ve bir hata varsa ki, samimiyetle ifade ettiler, hatadan dönmek insanlar için en büyük bir âlicenaplıktır. Hatayı kabul eden bu muhterem arkadaşımız bugün bundan iki saat evvel Başkanlık Divanında, Başkanın odasında yaptıkları müzakerelerde Adalet Partisinin yaptığı teklifin haklı olduğunu, yalnız ortada bir protokolü bozmanın 3 parti tarafından, hakikaten bir hata olduğunu, amavelâkin bugünlük olsun bu müzakereyi partiler Kanunu olarak görüşelim, ama ondan sonra protokol ahkâmına göre her Perşembe günü bu Partiler Kanununu görüşelim diye kendi samimî temenni ve dileklerini Başkanlık Divanında, bizim partinin de mensubu olan bir Başkanvekilinin huzurunda arz ve izah etmişlerdir. Şu hale göre, muhterem arkadaşlarım, ortada bir hata varsa ve bu hatayı da Muhterem C. H. P. Başkanvekili o günkü sözcüsü bulunan ve orada bulunan Fethi Çelikbaş'ın da teyidettiğine göre ve şu hale göre hâlâ bunu bir çekişme haline getirmenin şahsi kanaatime göre, Parlâmentonun çalışması yönünden, aksatıcı bir hükümden başka bir şey olmadığını görüyorum.

Biz şahsan, hiçbir zaman Partiler Kanununun görüşülmesinin geri kalmasını arzu edecek insanlar değiliz. Partiler Kanunu esasen Anayasanın 56 ve 57 nei maddeleri ahkâmına göre «Partilerin iç çalışmaları ve faaliyetlerini demokrasi esaslarına göre düzenliyen kanunlar çıkarılır» denildiğine ve bu hususta âmir hükümler bulunduğuna göre artık demokratik parlömanter rejimlerde bunun aksini mütalâa edecek bir kanaatta da değiliz. Maalesef bendenizin anlayamadığı husus şu; ben şimdi Muhterem Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarıma soruyorum, «Ortada bir hatanın olduğunu kabul ediyor musunuz?.. Eğer şayet protokolda bir hatanın olduğunu kabul ve tasdik ediyorsanız öyle tahmin ediyorum ki bel-

ki amentüde dendiği gibi kalben tasdik ediyorsunuz fakat lisanen söyleyemiyorsunuz. Şu hale göre bu hatanın Yüksek Meclis tarafından en iyi bir hal solüsyonu bulmak suretiyle derhal tashihi icabetmez mi? Ama görüyorsunuz gene illâ, mutlaka arzu ettiğiniz kanunların, mutlaka arzu ettiğiniz şekillerde bu kürsüde görüşülmesini ve burada çıkmasını istiyorsanız biz sizi nezakete davet ettiğimiz, protokollara riayete davet ettiğimiz vakit acaba hüsnüniyetsiz, biz mi oluyoruz?... Yoksa ortada bir hatanın tashihi cihetine gidilmesi lâzımgelirken bu tashihi yapmak istemiyen sizler misiniz? Arkadaşlarım; şimdi istirham ediyorum, Türkiye'nin bütünlüğünün korunması lâzımgeldiği hallerde birlik içinde yaşayalım ve dolayısıyla Anayasanın emrettiği kanunları en iyi bir şekilde çıkaralım derken sizleri bu kanunların çıkmasını sağlayan ve büyük bir hüsnüniyetle altına şerefle imzaları atılan parti mümessillerinin, müşkül vaziyette bırakılmaması ve dolayısıyla herşeyden hatanın en kısa yoldan dönülmek suretiyle tashihi lâzımdır. Ama belki bir kısmımız diyeceksiniz ki, efendim, bugün nasıl olsa gelmiştir bu partiler kanunu, bu partiler kanununu bugün görüşelim nasıl olsa Perşembeye bir protokol aynen devam ediyor. Şu hale göre bu hatayı kabul ediyoruz demektir. Ortada hata varsa şahsan ilk önce bunun prensibinde birleşelim ve istirham ediyorum, Meclisimizin selâmetle çalışması için, elbirliği sağlamak suretiyle hatanın neresinden dönülürse onun şeref olduğunun kabul edilmesini rica eder, Yüksek Meclisinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Önergenin lehinde Sayın Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlar, bu konuşmamı şahsım adına yaptığımı bilhassa belirtmek istiyorum.

Şimdi arkadaşlar, nispî temsile dayanan ve tek bir partinin Hükümet kurmasının gayrimümkün olduğu parlâmentolarda ister istemez çeşitli ihtilâf konularını uzlaşma ile halletmek esastır. Her grup kendi noktai nazarını mahfuz tuttuğu müddetçe parlâmentonun çalışmasına imkân ve ihtimal kalmaz. Bir grup iki adım ileri atar karşısındaki grup bir adım ileri atar, bir noktada birleşirler Parlâmento çalışır. Şimdi bu tasarrufların geçirdiği safhalar ne olmuştur?.. Sayın Adalet Partisi Grup Başkanvekilinin de imzası-

nı ihtiva eden bir takrirle siyasi partiler kanun tasarısının görüşülmesinin günü devamlı olarak tesbit edilmiştir, birinci safha budur. (Soldan, «Bir gün ayıralım, Perşembe günü», sesi)

Hayır, Perşembe günü olarak değil. Siyasi partiler kanun tasarısının, gündeme alınırken devamlı görüşülmesi takarrur etmiştir. Bir gün değil, devamlı. Bilâhara münakale kanunları, vatandaşları ilgilendiren birtakım kanunlar ve bütçe ile alakalı kanunları dikkate alarak hacimli gündemi, bütçe müzakeresi Umumi Heyete intikal etmeden evvel çıkartmak maksadiyle tekrar başkanvekilleri veya başkanları toplamış ve bir protokol yapmıştır. O protokolda gerçekten Anayasaya göre çıkarılması lâzımgelen kanun tasarılarının haftanın bir gününde müzakere edilmesi takarrür etmiştir. Sonradan 3 grup başkanlarının imzası ile Yeni Türkiye Partisi, C. Köylü Millet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi, Siyasi partiler kanun tasarısının devamlı görüşülmesi ve müzakerenin başladığı günü takibeden günde kararlaştırılmıştır. Şimdi hafızalarımızı ihya edelim, Perşembe günü müzakereye başlamışızdır. Gruplar adına konuşmalar yapılmış, Komisyon Sözcüsü konuşmuştur. Daha ortada bir şey yoktur. Takarrür eden protokole göre gününde mevzu konuşulmaktadır. Tam bu sırada Adalet Partisinden beş arkadaşımız salon boşaltıldıktan sonra kendileri tarafından, ekseriyet yoktur diye ayağa kalkılmıştır. Daha ortada bir şey yok. Bilâhara öğreniyorum ki, diğer üç grup, eğer müzakerelere devam edilirse, bir takrirle müzakerelerin her gün devam etmesi için karar aldirmek teşebbüsünde bulunacaktır. Başkanlığa böyle bir takrir gelmemiştir.

Muhterem arkadaşlar; bu kanunun çıkmasına taraftarız. Daha Başkanlığa bir takrir gelmemiş devamlı müzakere edelim diye; bu ne sabırsızlıktır, müzakereler sırasında beş kişi ayağa kalkıp ekseriyet yoktur desin... Parlâmento yolu bu değildir. Takrir Riyasete gelir, Riyaset takriri okutduğu zaman pekâlâ bu obstrüksiyonu yapabilirlerdi.

Bu bakımdan hakikati teslim etmek lâzım. Adalet Partili arkadaşlarımızdan, Perşembe günü normal müzakereler esnasında daha ortada bir şey yok iken ve müzakerelerin her gün devam etmesine dair bir takrir Başkanlık Divanına gelmemiş iken, beş kişi ayağa kalkmak suretiyle bu tasarının konuşulmasını ön-

lemek teşebbüsünde bulunmuş mudur, bulunmuş mudur? Perşembe gününde bulunmuştur, bu, bir gerçektir. Bu gerçeği vatandaş nazarından örtmeye çalışarak «Efendim bir hata edilmiştir», üç parti, Y. T. P. ve C. K. M. P. ve C. H. Partisi protokolden sonra üçlü bir imza ile mütaakıp günde bir takriri imza etmenin hatasını kabul ediyor da, Sayın Adalet Partili arkadaşlarımız Perşembe günü ortada bir şey yokken «Bir ihtimale karşı biz böyle davrandık» diye lütfedip bir faziletli hareket ile hatalarını niye kabul etmiyorlar?

Hayır arkadaşlar, hayır arkadaşlar, gerçekleri ne yaparsanız yapınız, vatandaş vicdanından ve nazarından silmeye imkân ve ihtimal yoktur. (Soldan, «doğru, doğru» sesleri) Lisebebin minel esbap, Adalet Partili arkadaşlarımız bu mevzuun biraz geciktirilmesinde bir hattı hareketin sahibi çıkmışlar ve hattâ eğer bu böyle devam ederse obstrüksiyon hareketine her konuda karar aldıklarını dahi beyan etmek durumuna düşmüşlerdir. Parlâmentoda, muayyen bir konuda olabilir, muayyen bir günde olabilir, Meclisin her gününde hiçbir grup ve milletvekili topluluğunun Meclisin çalışmalarına mâni olmasına ahlâkan ve hukukan asla hakkı yoktur, arkadaşlar. (Orta sıralardan bravo sesleri) Bu bakımdan, «hata ettik, demek bir fazilettir. o fazileti gösteremiyorsunuz» diyorlar. Ama «üç parti grubunun, protokol olduktan sonra, 5 imza dışında takrir vermesi hatalı olmuştur» sözüne dayanarak onları kabahatli ve sorumlu diye göstermeye kalkışmak cidden üzücüdür. Bugün bu mevzuu konuştuk. Parlâmentonun çalışmalarına bir çıkar yol bulmak endişesi ile, buna mecburuz. Sorumlu insanlar sıfatiyle; Parlâmentonun çalışmalarına bir çıkar yol bulmak mecburiyetindeyiz. Üç parti grubu, C. K. M. P., C. H. P. ve Y. T. P. muayyen bir hattı hareketin sahibi iken bu defa 4 neü grup da katılarak Millet Partisinden Sayın Zekâi Dorman da Grup Başkanı olarak katılarak Parlâmentoya bir çıkış yolu bulmak için birleştiller. Yoksa onlar da kendi görüşlerine göre devamlı müzakere etmemiş, Marttan sonraya bırakılması fikrini savundular. Ama bugün gündem yapılmış, buna göre çalışma tarzı bulmak endişesiyle dediler ki, «Bu bir orta yoldur, müzakereye devam ederiz, maddelere ge-

çilir, bilâhara diğer mevzulara geçmek üzere takdir verilir ve fakat Perşembe günleri de ve gerekirse geceleri de toplanmak suretiyle Anayasamın emrettiği tasarının çıkarılmasına gayret sarf edilir.» Kim dedi? 4 parti grubunun başkanları arkadaşlar. Geride ne kaldı? Adalet Partisi.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi ne olacaktır? Adalet Partisi, siyasi partilerle alâkalı kanun tasarısının müzakeresine geçtiğimizden 5 dakika sonra 6 kişi içeride kalacak, gerisi salonu terk edecektir. (Sol taraftan gürültüler)

Her gün böyle yapacağınızın zapta geçmesinde, Sayın Kılıçoğlu, fayda vardır. (Sol taraftan gürültüler)

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz Sayın Kılıçoğlu, rica ederim arkadaşlar.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Biz, Parlâmentonun çalışmalarına bir çıkar yol bulmak endişesini taşıyarak o orta yol üzerinde mutabık kalmıştık. Fakat, arkadaşlarımız, ulaşıyor ki, bu yolda dahi eski hattı hareketlerini muhafaza ederek salonu terk edecekler.

BAŞKAN — Sayın Çelikbaş, Sayın Odyakmaz'ın teklifi lehinde konuşacaksınız.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Evet, Millet Meclisinin çalışmalarına sırf bir istikamet bulmak samimî endişesinden hareket eden Odyakmaz arkadaşımın teklifine müspet oy kullanacağım. Böyle bir müzakere açılır, salon yine Adalet Partililer tarafından terk edilirse tarih karşısında bunun mesuliyeti kendilerine raci olacaktır. Bunu belirtmek istiyorum.

CIHAT BİLGEHAN (Balıkesir) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Önergenin lehinde mi? Hayır efendim, görüşülemez. İki lehte, iki aleyhte söz verdim.

CIHAT BİLGEHAN (Devamla) — Sataşma var. Daima Adalet Partisi, Adalet Partisi diye konuşular.

BAŞKAN — Efendim, İçtüzüğü'nün 89 ncu maddesi gereğince lehinde ve aleyhinde ikişer kişi konuşabilir. («Sataşma var,» sesleri.) Nedir Sayın Ataöv? Arkadaşlar, hepiniz birden bağırmanız da anlıyayım. Sataşma varsa o başka sataşma var diye söz istiyorsunuz. Riyaset Adalet Partisine sataşma olduğu iddiasında değildir. Nedir efendim?

CIHAT BİLGEHAN (Balıkesir) — A. P. sine sataşma var, direniyorum.

BAŞKAN — Direniyor musunuz? Direniyorsunuz.

Sayın Bilgehan, Sayın Çelikbaş'ın Adalet Partisine karşı sataşmada bulunduğu iddiasındadır. Riyaset aynı görüşte değildir. Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... (A. P. sıralarında kaynaşmalar, şiddetli gürültüler.) Sayın Günay, Sayın Göker, oturunuz lütfen. Rica ederim arkadaşlar, sayın arkadaşlar çok rica ederim, müzakereler devam etmektedir. Sükûnetinizi muhafaza ediniz. Sayın Göker, oturunuz efendim. İdare âmirleri lütfen alâkadar olunuz. (C. H. P. ve A. P. sıraları arasında kaynaşma ve gürültüler.)

Oturunuz Sayın Göker, rica ederim, oturunuz.

(Sıralar arasında devamlı kaynaşma ve gürültüler.)

Evet efendim, Adalet Partisine sataşma olup olmadığı hakkında, oylamaya devam ediyorduk. Adalet Partisine sataşma olduğunu kabul edenler, işaret buyurdular... Kabul etmeyenler... Sataşma olduğu kabul edilmemiştir.

Şimdi önergeyi tekrar okutup oyunuz baş vuracağım.

(Cevad Odyakmaz'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Otomatik oylama ile tesbit edeceğim. Lütfen önergenin lehinde oy kullananlar beyaz düğmeye basınlar, aleyhinde oy kullanacak arkadaşlarımız kırmızı düğmeye basınlar. Oylama muamelesi başlamıştır.

Tamam mı efendim? Oy kullanmayan arkadaşlarımız var mı? Oy verme muamelesi bitmiştir.

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Başkan, benimki beyaz olacak, 253 çıkmamış.

BAŞKAN — İşaret düğmelerinde yanlışlık olan arkadaşlarımız varsa lütfen işaret buyursunlar.

NACİ GÜRAY (Elâzığ) — 702 çıkmadı. Beyaz kullandım.

ŞEVKİ AYSAN (Mardin) — Benimki de yanmadı. Beyaz olacak.

RUHİ SOYER (Niğde) — Benimki de yanmadı. Kırmızı olacak.

NECİP MİRCELÂMOĞLU (İzmir) — Benimki de yanmadı. Kırmızı olacak.

BAŞKAN — Tesbit ettireceğim efendim. (Şiddetli gürültüler) 118 kabule karşı 123 ret ile Sayın Odyakmaz'ın önergesi reddedilmiştir. («Tek-

rar oylayın». sesleri.) Oyladık efendim.

BAŞKAN— Şimdi, sayın arkadaşlar, günde-

min siyasi partilerle ilgili maddesine geçmeden evvel 2 önerge var. Bunları okutacağım.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Bugünkü gündemin 3-ncü sırasında kayıtlı «1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkındaki» kanun tasarısının (Sıra Sayısı 552) gündemdeki diğer işlere takdimen görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Maliye Bakanı

Ferid Melen

Millet Meclisi Başkanlığına

Bugünkü gündemin 4-ncü sırasında bulunan ve mahiyeti itibariyle çok müstaeel bir durumla ilgili olan «1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılmasına dair» kanun tasarısının (Millet Meclisi 1/618 ve Cumhuriyet Senatosu 1/340) bütün diğer kanun tasarılarına takdimen müzakere edilmesini saygılarımla arz ve teklif ederim.

Maliye Bakanı

Ferid Melen

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Bugünkü gündemin öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işlere ait 4 ve 5-nci maddelerindeki aktarma tasarılarının önem ve müstaeeliyetine binaen gündemdeki diğer maddelere takdimen görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Bayındırlık Bakanı

Arif Hikmet Onat

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, her üç önergeyi de okutmuş bulunmaktayım. Şimdi önergeleri de tekrar okutup birer birer oylarımıza sunacağım.

TURHAN BİLGİN (Erzurum) — Önergeler aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Hangi önergenin aleyhinde söz istiyorsunuz?

TURHAN BİLGİN (Devamla) — Şimdi okunan önergelerin aleyhinde. Gündem maddelerinin takdim, tehir hususunda.

BAŞKAN — Sayın Bilgin, takdim tehir hususunda, yani usul hakkında söz veriyorum, size, buyurunuz.

TURHAN BİLGİN (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar, vermiş bulunduğumuz ve Yüksek Meclisin iltifatına mazhar olmanın takrirde, aktarma kanunlarının mevcudolduğunu ve Partiler

Kanunu kadar mühim bazı konuların elde mevcudolduğunu, belirterek bu sebeple protokole riayetle bunun sadece Perşembe günleri görüşülmesi hakkında bir teklifte bulunmuş, fakat bu teklifimiz Yüksek Heyetinizin kabulüne mazhar olmamıştı. Ama şimdi şu dakikada bizi teyid eden bir teklifle karşı karşıyayız. Hükümetin aktarma tekliflerinin her işe ve bütün elde mevcut işlere tercihan görüşülmesi Hükümet tarafından teklif edilmektedir. Şimdi şu hale göre daha evvel konuşan sözcü arkadaşlarımıza göre «bu her şeye takaddüm eden bir kanundur. Bu kanun her şeye takaddüm eder. Şu şu şu kanunlara takaddüm eder» sözleriyle Hükümetin bir nevi fiilî cevabı mahiyetinde olan bu takririn kabulü halinde daha evvel konulmuş olan prensiplere aykırı bir durum hâsıl olacaktır. Bendeniz bilhassa bu noktayı işaret etmek için söyledim. Parlâmentolardaki guruplar birbirleriyle yaptıkları anlaşmalarda birbirlerinin fikirlerine rui kabul göstermezlerse o takdirde işte böyle tenakuzlar, böyle çekinserlikler hâsıl olacaktır. Bu sebeple Hükümetin de noktai nazârını öğreniyoruz ki, Hükümetin noktai nazârı da bizim fikrimizdedir.

Şu hale göre muhterem arkadaşlarımız, prensip müdafaası yapan insanların, «bu kanunun her şeye takaddümen görüşülmesi yapılsın» diyen insanların bu kanuna ne şekilde oy vereceğini şahsen merak ediyorum. (Orta sıralardan gürültüler)

Bunu belirtmek için söz aldım. Hümrnetle-
rimle.

BAŞKAN — Sayın Maliye Bakanı.

MALİYE BAKANİ FERİD MELEN — Muhterem arkadaşlar, bu kanunların bir tanesi, memleket dışında bulunan ve çok zor durumda olan arkadaşlarımızla ilgilidir. Arkadaşlarımız durumu biliyorlar. Bu sebeple diğer kanunlara takdimen müzakeresini rica edeceğim.

Bir diğeri Karayollarının çok muhtar bir durumuyla ilgilidir. Aybaşında tediye yapamıyacak haldedir. Bu sebeple rica ediyorum.

BAŞKAN — Önergeleri teker teker okutup oylarımıza sunacağım.

(Maliye Bakanı Ferid Melen'in birinci önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir. Gündemin üçüncü sırasını teşkil eden madde takdimen görüşülecektir. (A. P. sıralarından alkışlar) İkinci önergeyi okutuyorum.

(Maliye Bakanı Ferid Melen'in ikinci önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir. Gündemin 4 ncü maddesini teşkil eden madde diğer işlere takdimen görüşülecektir.

Diğer bir önergeyi okutuyorum.

(Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Bayındırlık Bakanı tarafından verilmiş olan önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Gündemin 5 ncı sırasını teşkil eden madde de diğer işlere takdimen görüşülecektir.

Gündemin 3 ncü maddesinin görüşülmesine geçiyoruz.

1. — 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu ile C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu Başkanlıkları ret tezkereleri (M. Meclisi 1/551, C. Senatosu 1/320) (M. Meclisi S. Sayısı : 552; C. Senatosu S. Sayısı :353) (1)

BAŞKAN — Görüşülecek bu kanun tasarısı 20 . 1 . 1964 tarihinde 36 ncı Birleşimde gündeme girmiş bulunmakta olduğundan, görüşülmesinde tasarının reddine mütedair rapor okunmadığından, şimdi Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı ve Karma Bütçe Komisyonu Başkanlıklarının tezkere ve raporunu okutuyorum.

(1) 552 S. Sayılı basmayazı 20 . 1 . 1964 tarihli 36 ncı Birleşim tutanağının sonundadır.

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 3074

28 . 12 . 1963

Karma Bütçe Komisyonu Başkanlığına
İlgi : 11 . 12 . 1963 gün ve 1/551-4 sayılı yazımıza karşılıktır. :

1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısının reddine dair Karma Bütçe Komisyonu raporu, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 27 . 12 . 1963 tarihli 21 ncı Birleşiminde aynen kabul edilmiş, dosya ilişikte sunulmuştur.

Enver Aka
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Karma Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Karma Bütçe Komisyonu 11 . 12 . 1963

Esas No : 1/551

Karar No : 4

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısı Komisyonumuza havale edilmekle ilgili Hükümet temsilcileri hazır oldukları halde incelendi ve görüşüldü :

Tasarı, gerekçesinde de izah edildiği veçhile, 1954 - 1960 yılları arasında Sümerbank'tan, Başbakanlıkça satınalınan çeşitli eşya bedellerinden tahakkuk eden 78 180,24 lira ile, 1960 senesi içerisinde ünivertise mensuplarına ve milletvekillerine Hariciye Köşkünde Başbakanlıkça verilen ziyafetler dolayısıyla Kulüp 47 Paviyon ve Restoranına 63 287,80 liralık ve 1960 senesinde Ankara Palasta Maliye Bakanı tarafından bütçe müzakereleri dolayısıyla verilen ziyafetlerden dolayı 23 174 lira ödenmemiş borç bulunmaktadır.

Cem'an 164 643 lira tutan bu borcun tasfiyesi için kanun tasarısı sevk edilmiş bulunmaktadır.

Sarf şekli kanuni formalitelere uymıyan bu borcun tasfiyesi, müesseseler bakımından yerinde görülürse de, ancak bunun kanun yoluyla yapılması doğru olmayıp, hak sahiplerinin normal hukuk yoluyla haklarını almaları icabettiği ka-

naatine varılarak tasarı Komisyonumuzca reddedilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkanvekili
Hatay	Cumhurbaşkanıca S.Ü.
Ş. İnal	S. Kurutluoğlu
Sözcü	Kâtip
Balıkesir	Yozgat
F. İslimyeli	V. Uyar
Artvin	Aydın
S. O. Avcı	İ. Sezgin
Balıkesir	Bilecik
A. A. Bolak	Ş. Binay
Diyarbakır	Diyarbakır
A. Erdoğan	H. Güldoğan
İmzada bulunamadı	
Gümüşane	İçel
S. Savacı	C. T. Okyayuz
	İmzada bulunamadı
İzmir	İzmir
A. Ertunga	İ. Gürsan
İzmir	İzmir
N. Kürsat	N. Mirkelâmoğlu
Kars	Kayseri
K. Okyay	H. Dikeçligil
Kırşehir	Konya
A. Bilgin	M. Dinekli
İmzada bulunamadı	
Konya	Konya
İ. Baran	A. Onar
Mardin	Rize
Ş. Aysan	E. Yılmaz Akçal
	İmzada bulunamadı
Rize	Sakarya
C. Yalçın	M. Gürer
Sakarya	Sakarya
N. Bayar	T. Kapanlı
Sinop	Tunceli
M. Alicanoğlu	M. A. Demir

İmzada bulunamadı İmzada bulunamadı
BAŞKAN — Rapor üzerinde söz isteyen?
Buyurun Sayın Maliye Bakanı.

MALİYE BAKANI FERİD MELEN — Muhterem arkadaşlar, bu 1960 dan evvel Hükümet adına girişilen üç taahhüde taallük etmektedir. Birisi Hariciye Köşkünde o zamanın Başvekili tarafından profesörlere verilen, profesörlere ve gazetecilere verilen üç ziyafet bedeli

olup Kulüp 47 ye ödenmemiş, Devlet borçlanmıştır.

İkincisi, yine Sümerbanktan yabancı elçiliklere ve bâzı misafirlere verilmek üzere bâzı eşyalar ve halılar alınmış, 78 bin lira, bedelleri ödenmemiştir.

Üçüncüsü de, 1960 Şubatında o tarihin Maliye Bakanı tarafından, mutadolduğu üzere, Bütçe Komisyonu üyelerine ziyafet verilmiştir. Bunun da bedeli ödenmemiştir.

Sayın Bütçe Komisyonu ve Senatoca, «Bunlar şahsidir, Devlet adına bir taahhüt olmaması lâzımgelir ve vesikaları da tamam değildir; bu borcun şahsan ziyafeti verenlerden veyahut da bunlardan istifade edenlerden dâva yoluyla alınması» gerekçesiyle reddedilmiştir. Halbuki bunlar şöyle veya böyle olsun Devlet adına girişilmiş taahhütlerdir. Bu masraflar vâkıdır. Masraflar, Sümerbank kayıtlarında, Ankara Palas ve Kulüp 47 nin kayıtlarıyla sabittir. Binaenaleyh, bu alacakları Devlet aleyhine dâva açtırmayı biz Hükümet olarak doğru görmüyoruz. Biz bunları Devletin itibarını muhafaza etmek için ödemek durumundayız. Ama bunlar Devleti zarara sokmuşlarsa bunlara rücu etmek imkânı daima mevcuttur. Bu itibarla Yüksek Heyetinizden Bütçe Komisyonunun raporunun kararının kabul edilmemesini ve Hükümet tasarısının oylanarak kabul edilmesini rica ediyorum. Devletin itibarı ancak bu şekilde kurtulmuş, korunmuş olur. Çünkü şu veya bu sebeple, doğru veya yanlış bunlar Devlet adına taahhütlere girişmişlerdir ve alacaklılar da bunların Devlet adına taahhüde girişmeye yetkili olduklarını bildikleri için bunlara vermişlerdir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Karma Bütçe Komisyonu adına, buyurun Sayın Mirkelâmoğlu.

KARMA BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ
NECİP MİRCELÂMOĞLU (İzmir) — Değerli arkadaşlarım, huzurunuzda olan bu konu Karma Bütçe Komisyonunda iki defa müzakere edilmiş, ikisinde de reddedilmiştir. Karma Bütçe Komisyonu bu meseleyi müzakere ederken şu görüşten hareket etmiştir: Esas olan ödenmesi icabeden meblâğ değildir; esas olan hâdisenin mahiyetidir ve şeklidir. Bilinen bir prensiptir ki, karşılığı olmadan masraf yapmak caiz değildir. Huzurunuzda getirilen tasarıda ödenmesi icabeden ve öngörülen bu sarf şekli, karşılığı olmayan bir

masraf mahiyetinde görünmektedir. Karma Bütçe Komisyonunun müzakeresinde Komisyonu terkibeden bütün üyeler parti farkı gözetmeden fikir ve düşüncelerini ortaya koyarak bu tasarrının reddi noktasında ittifak etmişler, iştirak etmişlerdir.

Bölümünde, faslında ödeneği olmadan sadece bir şahsi masraf karakterini ve mahiyetini gösteren bu paranın verilmesi hususunun Yüksek Meclisten reddini istiyoruz. Bunu reddetmiş olmakla bu şekildeki temayülleri, istidatları tevkif etmek ve tedibetmek imkânını bulmuş olacağız.

Arkadaşlarım, Sayın Maliye Bakanı tarafından Devletin itibarı ile ilgili gösterilen konuya biz iştirak etmiyoruz. Bunda Devletin itibarını ilgilendiren bir mahiyet yoktur. Olsa olsa bu harcamalara müsait olan hususi şahıslar ve Sümerbank gibi müesseselerin ihtiyatsızlığı bahis konusudur. Bu bakımdan elbette ki, hususi hukuk sahası bunlara açıktır. Elbette ki, haklarını ihkak için hukuk hükümleri ve bunun yolları vardır. Bundan sonraki temayülleri engellemek bakımından ve «Karşılıksız masraf olamayacağı», temel ilkesine riayetle ve buna hürmet bakımından, bizim raporun kabulü ile, tasarrının reddini Yüksek Meclisten istirham ediyorum.

BAŞKAN — Tasarrının üzerinde başka söz isteyen? Buyurun Sayın Eren,

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım, fiivaki her devirde, Osmanlı Saltanatı zamanında da Cumhuriyetin ilânından sonraki devre içinde de Devlete muzaf olarak bâzı Devlet adamlarının bütçede olmıyan; bölümleri, maddeleri bulunmıyan bâzı masrafları Devlete yükledikleri vâkıdır, bir tek misal değildir. Ancak, realist bir görüşle bu gibi masraflar, eğer Sayın Maliye Bakanının söyledikleri gibi, sağlam belgelere dayanıyorsa, özel hukuk yolunda olsa, mahkemelerde vekâlet ücreti, mahkeme masrafı dâhil olduğu halde Devletin yine ödemeye mecbur olacağı para, şimdi ödemesi teklif edilen paradan çok fazla olur. Bunun bir misali olarak PTT dairesinin fazladan aldığı bakım masrafları için kendi avukatlarına ödediği masrafların aldığı bedelden çok fazla olduğunu göstermek isterim.

Binaenaleyh, realist bir görüşle, her türlü

hissî etkilerden uzaklaşarak Devleti hakikaten kazandırmak istiyorsak gelen teklifin desteklenmesi lüzumuna bilhassa iştirak etmek isterim.

Muhterem arkadaşlarım, biliyorsunuz ki, Osmanlı İmparatorluğunun bütün borçlarını muhterem Cumhuriyet İdareemiz ödemiştir. Acaba Osmanlı İmparatorluğunun borçları içinde buna benzer, ve hattâ bundan daha çok şahsi şekilde yapılmış masraflar yokmu idi? Bu şikâyet ettiğimiz o eski saltanat devirlerinin bütün borçları aşağı - yukarı, yüzde 90 ı Devlete değil, bâzı şahsi kaprişlere sarf edilmişti ama, Türk Milleti şerefini muhafaza etmiş ve o borçlarını ödemiştir.

Cumhuriyet devrinin yakın zamanında, Yüksek Meclisin yine bu sene ödenmesini kabul buyurduğu bir diğer örneği daha arz edeyim :

Biliyorsunuz, 27 Mayıs İhtilâlinde evvelki devirde Oğuz Akal isminde açıkgöz bir vatanşah, bir demir dökümhanesini çelik fabrikası diye Devlete tanıtarak, pek cüzi bir kredi talebinden başlayıp, yavaş yavaş türlü kurnazlıklarla yükselterek 70 milyona varan ve şimdi 100 milyonu bulmuş olan bir parayı Ziraat Bankasının kasalarından kendi şahsına, firması adına çekip bunu pekâlâ yemek yolunu bulmuştur. Ama bu sene Devlet, Yüksek Meclis bunu şerefini korumak için, ödemiştir.

Hulâsa, hangi yönden bakılırsa bakılınsu bu örnek tek değildir. O itibarla eğer realist bir görüşe varmak istiyorsak, Devleti bundan dolayı daha fazla mahkeme masraflarına, vekâlet masraflarına mecbur etmeden sâfi bu boreu - ki iki yüzbin lirayı bulmuyor - bunu ödemek en doğru yoldur kanaatindeyim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz isteyen? Yok. Olduğuna göre komisyon raporunu oyunuzla sunacağım. Komisyon, teklifin reddini tazammun edecek mahiyette konuşmuştur. O bakımdan, şayet Yüce Heyetiniz komisyonun raporunu kabul ederse bu 78 184 lira 24 kuruşluk ödeme yapılamıyacaktır, komisyonun ret kararı kabul edilirse.

Komisyonun raporunu oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Komisyon raporu reddedilmiştir.

Komisyon tasarısı reddedildiğine göre, Hükümet tasarısındaki maddeleri okutuyorum.

1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelin ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı bakanlıklar kısmının sonlarında yeniden açılan tertiplere 164 643 liralık olağanüstü ödenek konulmuştur.

BAŞKAN — Birinci madde üzerinde söz isteyen? Yok. Olmadığına göre birinci maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Birinci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (R) işaretli cetvele ilişik (2) sayılı cetvelde yazılı formül eklenmiştir.

BAŞKAN — İkinci madde üzerinde söz isteyen? Yok. Olmadığına göre ikinci maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... İkinci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Üçüncü madde üzerinde söz isteyen? Yok. Olmadığına göre üçüncü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Üçüncü madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Dördüncü madde aynen kabul edilmiştir.

Sayın arkadaşlarım, kanunun tümü akçeli olması bakımından açık oylamaya tabidir. Kupalar gezderilmek suretiyle oy verme muamelesini icra edeceğiz. Lütfen kupaları gezdiriniz.

Hükümet tasarısının kabulü lehinde oy kullanılacak arkadaşlarımız beyaz, kabul etmeyen arkadaşlarımız kırmızı ve müstenkif kalan arkadaşlarımız ise yeşil oy kullanacaklardır.

2. — 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair

C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/618; C. Senatosu 1/340) (S. Sayısı : 564) (1)

BAŞKAN — Tasarının tümü hakkında konuşmak isteyen var mı? Yok. Maddelere geçilmesi hususunu oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelin Dışişleri Bakanlığı kısmının 459 ncu (Dış memleketlerde Türk kültür varlığını koruma ve tanıtma giderleri) bölümüne 10 000 000 lira eklenmiştir.

BAŞKAN — 1 nci madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Birinci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (R) işaretli cetvelin Dışişleri Bakanlığı kısmının 459 ncu (Dış memleketlerde Türk kültür varlığını koruma ve tanıtma giderleri) bölümüne ait açıklamanın birinci fıkrası, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Bu bölüme konulan ödeneğin 2 milyon lirası Dışişleri Bakanlığının teklifi ve Başbakanlığın muvafakatiyle, 11,5 milyon lirası da Başbakanlığın teklifi ve Dışişleri Bakanlığının mutabakatı ile Başbakanlık bütçesinin 406 nci bölümüne, Maliye Bakanlığınca aktarılabilir.»

BAŞKAN — 2 nci madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... İkinci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 3 ncu madde hakkında söz isteyen var mı? Olmadığına göre maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Üçüncü madde aynen kabul edilmiştir.

(1) 564 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonunda olup, C. Senatosunun 379 S. Sayılı basmayazısı Senatonun 21 . 1 . 1964 tarihli 30 ncu Birleşim tutanağı sonundadır.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKAN — 4 nci madde hakkında söz isteyen var mı? Olmadığına göre maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Akçeli bir kanun olduğu için tasarının tümü açık oylamaya tabidir. Lehinde, aleyhinde, üzerinde konuşmak isteyen arkadaşımız yoktur. Tasarıyı kabul eden arkadaşlarımız beyaz, reddeden arkadaşlarımız kırmızı ve müstenkif kalan arkadaşlarımız da yeşil oy kullanacaklardır.

Kupalar gezdirilecektir.

Gündemin 5 ne sıra numarasındaki tasarının müzakeersino geçiyoruz.

3. — *Karayolları Genel Müdürlüğünün 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/619; C. Senatosu 1/341) (S. Sayısı : 565) (1)*

BAŞKAN — Kanun tasarısının tümü üzerinde söz isteyen? Yok. Olmadığına göre maddelere geçilmesini oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Maddeleri okutuyorum :

Karayolları Genel Müdürlüğünün 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerin ilişik cetvelde yazılı tertileri arasında 23 860 000 liralık aktarma yapılmıştır.

BAŞKAN — Birinci madde ile ilgili bulunan cetveli okutuyorum.

(1) Millet Meclisi 565 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır. C. Senatosu 380 S. Sayılı basmayazısı 21.1.1964 tarihli C. S. 30 ncu Birleşiminin sonundadır.

(A/1)

307 Yolluklar

92 6245 sayılı Kanunun 49 ncu maddesi gereğince verilecek tazminat 1 500 000

BAŞKAN — Birinci maddenin cetveli ile birlikte söz isteyenler lütfen işaret buyursunlar. Birinci madde hakkında söz isteyen yok. 307 nci bölümü oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

(A/2)

705 İstimlak ve satınalmalar 17 500 000

BAŞKAN — 705 nci bölümü oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Aynen kabul edilmiştir.

712 İl özel idarelerine (nakit, makina ve yedek parça olarak dağıtım şekli Bayındırlık Bakanlığınca tesbit edilir.) 11 860 000

BAŞKAN — 712 nci bölümü oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 712 nci bölüm aynen kabul edilmiştir.

771 Karayolları yapımı, onarımı ve bakımı 10 500 000

BAŞKAN — 771 nci bölümü oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 771 nci bölüm aynen kabul edilmiştir.

791 Konsolide borçlar 6 360 000

BAŞKAN — 791 nolu bölümü oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 791 nolu bölüm aynen kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi tekrar okutup oylarınıza sunacağım.

(Birinci madde tekrar okundu.)

BAŞKAN — Birinci maddeyi (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerde yapılan değişiklikle birlikte oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Birinci madde cetvelleriyle birlikte kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin 712 nci (il özel idarelerine, «Nakit, makina ve yedek parça olarak dağıtım şekli Bayındırlık Bakanlığınca tesbit edilir.») bölümüne 10 140 000 lira ek ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — İkinci madde üzerinde söz isteyen? Yok. Olmadığına göre ikinci maddeyi

oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... İkinci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (B) işaretli cetvelin 2 nci (Hazine yardımı) bölümüne 10 140 000 lira eklenmiştir.

BAŞKAN — Üçüncü madde üzerinde söz isteyen yok? Olmadığına göre üçüncü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler. Üçüncü madde cetveli ile birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 4 ncü madde üzerinde söz isteyen? Yok. Olmadığına göre 4 ncü maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 4 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Bu kanunun hükümlerini Maliye ve Bayındırlık Bakanları yürütür.

BAŞKAN — 5 nci madde üzerinde söz isteyen? Yok. 5 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 5 nci madde aynen kabul edilmiştir. Kanunun tümü açık oylamaya tabidir. Lehte ve aleyhte söz isteyen? Yok. Olmadığına göre kanunun tümü hakkında oy kupaları gezdirilecektir. Kanunu kabul edenler beyaz, reddedenler kırmızı, çekinirler yeşil oy kullanacaklardır. Tümü açık oyunza sunulmuştur.

4. — *Siyasi partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekilleri Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/560, 2/378, 2/591) (S. Sayısı : 527)*

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, siyasi partiler kanun tasarısı üzerinde gruplar adına konuşmalar yapılmış idi. Şimdi, şahısları adına söz almış bulunan arkadaşlarımızın konuşmalarına geçiyoruz. Sayın Ekrem Paksoy buyurun...

EKREM PAKSOY (Bursa) — Vazgeçtim efendim.

BAŞKAN — Ekrem Paksoy arkadaşımız vazgeçmişler. Sayın Ethem Kılıçoğlu... Yoklar mı efendim?. Yoklar. Sayın Kasım Gülek... Lehte, üzerinde, aleyhte... Tabii teklif sahibi olarak lehinde konuşacaksınız.

KASIM GÜLEK (Adana) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun.

KASIM GÜLEK (Adana) — Sayın arkadaşlarım, Anayasa kadar önemli bir kanunun konuşulması huzurunuzda yapılıyor. Muhterem arkadaşlarım, bir çeyrek asıra yakın politikada bulunmuş, parti politikasında yıllarca faaliyet göstermiş, bu işleri yakından bilen bir arkadaşınız olarak, bildiklerimi bu kanunun en iyi şekilde çıkabilmesi için huzurunuzda arz etmeyi bir vazife bildim. Bunun için kendim de bir kanun teklifi yaptım. Hükümetin getirdiği teklifle benim getirdiğim teklif arasında bazı ayrılıklar vardır. Umumiyetle bu konu üzerinde düşündüklerimi ve bu ayrılıkları huzurunuzda belirteceğim. Gayem, Anayasa kadar mühim olduğuna inandığım bu kanunun, memleketimizde parti hayatını en iyi şekilde düzenleyecek bir yola girmesini sağlamaktır. Siyasi parti, belli bir program etrafında birleşen insanlar topluluğudur. Siyasi partilerin memleketimizde yeni Anayasaya göre önemi gayet açık belirtilmiştir. Anayasanın 56 ncı maddesi, partilerin, iktidarda olsun, muhalefette olsun, siyasi hayatımızın vazgeçilmez unsurları olduğunu ifade ediyor.

Partilerin; Devlet hayatında, memleketin idaresinde müstesna bir rolü vardır, büyük mesuliyetleri vardır. Milli iradenin teşekkülünde başlıca vasıtadırlar. Sadece iradenin ifadesinde değil; iradenin gelişmesinde de büyük vasıtadırlar.

Partiler; inandıkları ileri fikirleri memlekete benimsetme yolunda gayretler sarf ederlerse memleketin ilerlemesinde, gelişmesinde büyük rolleri olur.

Muhterem arkadaşlarım, millet iradesini, millet, millet olarak iradesini partiler kanalı ile izhar eder. Millet iradesinin, partiler yoluyla tecellisinde de seçimlerin ve seçimler neticesi seçilecek parlamento üyelerinin büyük rolü vardır. Bir Partiler Kanununun çıkarılması Anayasanın âmir hükmüdür. Şimdiye kadar partiler, Cemiyetler Kanununun hükümlerine göre idare edilmişlerdir. Cemiyetler Kanunu, bütün cemiyetler için tatbik edilir. Ama siyasi partilerin bir cemiyet olma bakımından hususiyetleri açıktır. Bu bakımdan Anayasanın âmir hükmü ve bu sebepten dolayı bir partiler kanunu çıkartmak zarureti aşikârdır.

Muhterem arkadaşlarım, dünyada Partiler Kanunu diye bir kanun bir tek memlekette vardır, Arjantin'de. Bunun dışında partiler kanunu diye bir kanun mevcut değildir. Almanya'da gene Anayasanın âmir hükmü, bir partiler kanunu çıkarılmasıdır. Anayasanın bu âmir hükmünü yerine getirmeye başlangıç olmak üzere Almanya'da uzun incelemeler sonunda gayet tafsilâtli ve esaslı bir rapor hazırlanmıştır. Bu rapor, Hükümetin huzuruza getirdiği partiler kanununa esas teşkil etmiştir. Fakat Almanya'da bu rapora dayanılarak bir partiler kanunu henüz çıkarılmış değildir.

Tabii biz siyasi partiler kanunu konusunda, partiler derken; Demirperde gerisi Demirperde içi partileri bahis konusu etmiyoruz; demokratik memleketlerde halk iradesine dayanan partileri mevzu bahis etmekteyiz.

Muhterem arkadaşlar, diğer memleketlerde partilerin faaliyetlerini ilgilendiren muhtelif meseleler muhtelif kanunlarla tanzim edilmiştir.

Sayın arkadaşlarım; demokrasinin temeli parti içi demokrasidir. Parti içinde demokrasi olmazsa; memlekette demokrasi olamaz. Kendi içinde demokrasiyi yerleştiremeyen parti, memlekette demokrasiden elbette bahsedemez. Bu bakımdan çıkaracağımız partiler kanununun, partiler içinde demokrasiyi sağlama yolunda elbette çok mühim bir yeri vardır. Türkiye'de demokrasinin yerleşmesi ve yaşaması için partilere düşen büyük vazifeler vardır. Ve partilerin bu vazifeleri en iyi bir şekilde yapabilmeleri için çıkacak olan bu kanunun, en elverişli demokrasiyi sağlayıcı, demokrasi aleyhtarları cereyanları partilerin içinde ve dışında önleyici hükümleri ihtiva etmesi lâzımdır. Esasen Anayasamız parti içi demokrasiyi açık hükümleriyle benimsektedir. Anayasamızın 57 nci maddesinin 3 ncü fıkrası, «Partilerin iç çalışması ve faaliyetleri kanunla demokrasi esaslarına uygun olarak düzenlenir» der. Temel, demokrasi esaslarıdır.

Muhterem arkadaşlarım, siyasi partilerin tüzükleri, siyasi partilerin programları da demokratik esaslara uygun olmak zorundadır. Gene Anayasamızın 57 nci maddesinde, «Siyasi partilerin tüzükleri, programları ve faaliyetleri, insan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine uygun olmak zorundadır», der. Demokrasi demek, parti içi iradenin serbestçe tecelli etmesi demektir. Parti içi

demokrasinin şartı; parti içi iradenin hür bir şekilde belirmesi, hür bir şekilde belirmesini engelleyici hiçbir hükmün mevcudolmaması demektir.

Aziz arkadaşlarım, partilerin kendi içlerinde muhtelif teşekkülleri vardır. Büyük kongreleri bir nevi parti içi parlâmentodur. Büyük kongreleri; parti teşkilâtının en küçük kademesinden itibaren seçilen delegelerin getirdiği parti içi en son merci, parti içi yasama organıdır. Bu parti içi yasama organı; partinin en yüksek organından başlayarak, bütün organlarının kanunlarla demokratik esaslara göre düzenlenmesi, memlekette demokrasinin yerleşmesi bakımından son derece önemlidir. Parti içi demokrasiyi sağlamak için; parti için seçimlerin düzenlenmesi lâzımdır, murakabesi lâzımdır.

BAŞKAN — Sayın Gülek, bir dakikanızı rica ediyorum. Sayın arkadaşlar, açık oylamada oylarını kullanmayan arkadaşlarımız varsa lütfen kullansınlar, çok kısa bir zamanda oy verme muamelesine son vereceğim, buyurun Sayın Gülek.

KASIM GÜLEK (Devamla) — «Parti içi demokrasiyi sağlamak için parti içi seçimlerinin düzenlenmesi ve murakabesi lâzımdır» dedim. Parti içi seçimleri için, «Canım kanun buna ne karışır, bu bizim partimizin kendi işidir, bildiğimiz gibi tanzim ederiz» demeye imkân yoktur. Parti içi demokrasi aynı zamanda memleketin umumi bir işidir, bir âme nizamı meselesidir. Parti içinde sadece o partileri ilgilendiren bir konu değildir. Âme düzeni, bütün memleketi ilgilendiren bir mesele olduğundan Partiler Kanunu kurultayları, kurultayların seçiliş tarzını, il, ilçe ve ocakların seçiliş tarzını, seçimlerini düzenlemek zorundadır.

Muhterem arkadaşlarım, bu düzenleme şundan dolayı da lâzımdır :

Parti içi seçimlerle seçilen adaylara millet oy verir. Memlekette serbest seçim vardır diyebilmek için parti adaylarını serbest seçmek lâzımdır. Çünkü vatandaşlar partilerin seçtikleri adaylara oy verirler. Partilerin seçtikleri adaylar eğer, parti içi iradeyi serbestçe ifade etmiyorsa, o ne parti içinde, ne de memlekette serbest seçimin mevcudolmadığını gösterir. Bu bakımdan parti içi seçimlerinin murakabesi şarttır. Partiler Kanununun bunu yapması bir zarurettir. Parti içi iradenin serbestçe tezahürü mutlaka

teminat altına alınmalıdır. Nasıl memlekette seçim umumiyetle adli teminata bağlanmış ise, parti içi seçimlerin de aynı şekilde adli teminata bağlanması katî bir zarurettir.

Parti içi yapılan seçimlerde en ufak bir tereddüt mevcudolmamalıdır. Vatandaşın zihninde, yalnız o partinin zihninde değil, umumiyetle vatandaş zihninde bu parti içinde yapılan ilçe seçimi, il seçimi, kurultay seçimi muhakkak en dürüst şekilde yapılmıştır intibamı yaratmak mecburiyetindeyiz. Bunun için de nasıl genel seçimleri adli teminata bağlanmış isek, parti içi seçimlerini de aynı şekilde adli teminata bağlamak zorundayız. Parti içi seçimlerinin tasnifi sırasında delegelerin seçimi dolayısıyla vatandaş zihninde, partili zihninde en ufak bir tereddüt mevcudolmamalıdır. Tıpkı milletvekili seçiminde olduğu gibi tıpkı Senato seçimlerinde olduğu gibi tıpkı belediye ve mahallî idareler seçimi gibi parti içi seçimleri de - bir âme nizamı konusudur - aynı şekilde bir murakabeye tabi tutulmalıdır.

Muhterem arkadaşlarım, Türkiye'de parti teşkilâtı, tarihî gelişmesi itibariyle ta tek parti devrinden itibaren Kurultay vardır, Kurultay en büyük ve en yetkili, en son makam ve en son mercidir. Onun altında merkezde, zaman zaman buna partin divanı denmiş buna parti meclisi de denmiş, merkez kurulu denmiş bir heyet vardır. Bu heyet Kurultay bulunmadığı zaman Kurultay adına çalışır. Merkez idare kurulları vardır, iller, ilçeler, bucaklar ve ocaklar vardır.

Aziz arkadaşlarım, 27 Mayıs'tan sonra ocaklar kaldırılmıştır. Türkiye'de siyasi gelişme bakımından bu büyük bir yanlış adım olmuştur kanaatindeyim. Ocakların siyasi hayatımızda büyük bir önemi vardır. Tarihen böyle olmuştur. Bundan sonra da böyle olmaya namzettir. Memlekette demokrasinin temeli halkın demokrasiyi benimsemesidir. Halkın demokrasiyle teması, halkın demokraside kendi partisi içindeki demokraside kendi kuvvetini gösterebileceği yer, ocaktır. Ocak seçiminde partiye mensup bütün vatandaşlar reylerini kullanır. Ocak, eğer vatandaşın serbest reyleriyle toplanır ve seçim yaparsa, oradan çıkacak delegelerin daha sonraki kademeler için yapılan seçimlerdeki rolü bir esasa dayanır, halka dayanır. Ocak olmasa, bütün yapacağımız bucağ, ilçe, il ve hattâ kurultay seçimleri temelden boşa dayanıyor demektir.

Muhterem arkadaşlarım, temelin ocak olması; aşağıdan yukarıya doğru, halkın temeline dayanan bir demokratik sistemin kurulması demektir.

Ocakların; kötüye kullanıldığı iddia ediliyor. Ocak başkanı tipinden, ocak başkanı tipinin bu memlekette yaptıkları kötülüklerden bahsedildi.

Muhterem arkadaşlarım; her kademedeki kötüler çıkabilir, ocak başkanları arasında da kötüleri çıkabilir, tenzih ederim, bütün ocak başkanları elbette böyle değildir, aralarında bazı mevkiini, kuvvetini kötüye kullanmış olanlar çıkmış olabilir, bu müessesenin kötü oluşunu hiçbir surette ifade etmez, hiçbir surette ispat etmez. Bundan başka ocakların memlekette demokrasiyi yerleştirme ve evleviyetle partiler içinde demokrasiyi yerleştirme bakımından, politikaya halkı alıştırmaya bakımından birer mektep olduğunu hatırlamak lâzımgelir. Ocaklardadır ki, halk ilk defa politikaya girer ve politikada faaliyete başlar. Bunlar seçim nedir, toplantı nedir? Öğrenir ve bunlara dayanarak sağlam politika kurulur

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Gülek, oylama muamelesi bitmiştir, lütfen kupaları kaldırınız.

KASIM GÜLEK (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, ocakların siyasi hayatımızda oynadığı rol Büyük Atatürk'ün «Halka iniş, halka karışış» yolunda bize gösterdiği yolda tutulacak yolun başlangıcıdır.

Muhterem arkadaşlarım, ocakta toplanacak, ocakta seçim yapacak, oy verecek, halka inen makâm lâzımdır. En doğru yol halkın görüşüne, iyi niyetine ve hissi selimine dayanarak politikayı temellendirmek ve yürütmektir. Bütün bu sebeplerden dolayı ben yaptığım teklifte ocakların yeniden kurulmasını öne sürmekteyim.

Muhterem arkadaşlarım, partilerin çalışmalarında, partiler kendi işlerinde program olarak, esas olarak ortaya koydukları fikirleri seçilecek milletvekilleri yolu ile parlâmentoda tatbik mevkiine koyarlar. Partiler, partilerin seçtiği milletvekillerinin parlâmentoda bir grup halinde toplanmaları, parlâmento usulünün tabii bir neticesidir. Grupların önemi büyüktür. O kadar büyüktür ki, biz de Meclisimizde, grupları, Meclisimizin bir organı olarak kabul etmişizdir. Grup olarak toplanmış bir parti millet-

vekillerinin partileri içerisindeki çalışmalarını düzenlemek parti bakımından da büyük önemi haizdir. Elbette parti, kendi grupunda kendi milletvekillerini bir nizam içine alacaktır. Grup içinde bir disiplin elbette şarttır. Ancak, bu disiplini çok ileriye götürmek demokrasiyi temelinden tahribeder. Burada son derece dikkatli olmak mecburiyetindediriz.

Parti gruplarının disiplini bakımından iki tehlike mevcuttur. Birisi; eğer çok ileri götürülürse âdeta memleketi, parti grubu idare eder hale gelir. Diğeri de; milletvekili sağa sola hiç hareket edemez, sımsıkı bağlı bir hale gelir ve o vakit Anayasa gereğince, burada sadece partisine değil, bütün millete hizmetle mükellef olan milletvekili son derece müşkül bir durumda kalır.

Muhterem arkadaşlarım, çoğunlukta olan partilerin kendi gruplarında memleketin en önemli meseleleri hakkında karar alarak bunları yürütmeye götürmeleri gayet tabiidir. Ancak, bunu da ileri götürmemek zarureti vardır.

Bunun klâsik misalini İngiltere Parlâmentosunda görüyoruz. İşçi Partisi iktidarda, muhafazakâr parti muhalefette iken son derece önemli bir dış politika konusunda İşçi Partisi Meclis Grupunda bir karara varıldı ve bu karar daha Meclise gelmeden ilân edildi. Meclis açılışmaz Churchill söz istedi, kürsüye çıktı ve dedi ki : «Bu memleketi kim idare ediyor?. İktidar partisinin grubu mu, yoksa parlâmento mu?. İktidar partisi grubunun böyle bir karara varıp ilân etmesine nasıl hakkı vardır?. Buna hakkınız yoktur. Karar alabilirsiniz ama o kararı parlâmentoya getireceksiniz. Parlâmento da buna muhalefetine iştirakiyle müzakere edeceksiniz. Varılacak karar parlâmentonun kararı olacak ve memleket böyle idare edilecektir.»

Muhterem arkadaşlarım, milletvekillerinin disipline tabi olması bakımından da son derece dikkatli olmak mecburiyetindediriz. Milletvekillerinin bir taraftan partisine karşı disipline riayet boreu vardır. Bir taraftan, Anayasa gereğince, ettiği yemin gereğince millete karşı boreu vardır. Diğeri taraftan ve bütün bunların üzerinde de kendi vicdanına karşı boreu vardır. Bütün bunları telif etmek şarttır. Dünyanın disipline en riayetkâr partisi, partilerinden hiç olmazsa biri İngiltere İşçi Partisidir. İngiltere'

de İşçi Partisi parlâmentodaki grupunda milletvekillerini, gayet esaslı bir disipline tabi tutar. Disiplini çok kuvvetlidir. Parti grubunun tüzüğü dışında zaten doktrini vardır. Ona da bağlıdır, İşçi Partisinin milletvekilleri. Buna rağmen milletvekilini vicdaniyle muhasebe zamanında İngiliz İşçi Partisi de serbest bırakmaktadır. İngiliz İşçi Partisinin Meclis Grup Tüzüğü'nün ikinci maddesi şöyle der : «Parti, milletvekillerine, derin vicdani inanca dayanan kararlarda Mecliste oy vermeme hakkı tanır.» Eğer, İngiliz İşçi Partisinin milletvekili kendi partisinden verdiği bir kararla, kendi vicdanını karşışarşıya tutar ve kendi derin vicdani kanaati partisinden verdiği karara oy vermeyi menederse İngiliz İşçi Partisinin milletvekili Mecliste oy vermiyebilir. Ancak, bu milletvekillerine, parti grup kararı aleyhine oy vermek hakkı vermez. Vicdaniyle karşışarşıya geldiği vakit parti grubunun kararı, milletvekilinin vicdanı, eğer samimî olarak vicdani kanaati aleyhinde bulursa karara oy vermiyebilir, ama aleyhinde oy vermez. Milletvekillerine, İngiliz İşçi Partisi, dünyanın en sıkı disiplinlerinden birini tatbik eden İşçi Partisi, bunu tanımıştır. Parti grubu kararlarının, vicdani kanaatle karşışarşıya geldiği böyle bir imkânı vermesinin zaruri olduğu kanaatindeyim.

Teklif ediyorum; parti grup kararlarını, Anayasaya veya vicdani kanaatine aykırı gören milletvekiline, o karara rağmen oy vermeme hakkı tanınmalıdır.

Muhterem arkadaşlarım, parti merkezlerinin de partili üzerinde elbette disiplin hakkı vardır. Başka türlü parti çalışamaz, parti yürüyeemez. Nasıl parti memlekette fikirleri kanalize ederse; parti merkezleri de, parti içerisindeki muhtelif cereyanların bir araya geldiği, münakaşa edildiği, neticeye varıldığı yerdir. Parti disiplini, parti merkezlerinde de zaruridir. Ama burada da izam etmemek, ileri gitmemek ve partinin vicdanı ile, partinin verdiği kararları karşışarşıya getirmemek lâzımdır. Karşışarşıya geldiği zamanda, partinin, vicdanına elini koyarak vardığı kanaate hürmet etmesini bilmek lâzımdır.

Muhterem arkadaşlarım, partiler, gayet tabii, merkezlerde muayyen sayıda insanlar tarafından idare edilirler. Büyük partili çoğunluğa

bu az sayıda insanların tahakkümüne kendi görüşlerine imkân vermeden, bütün partinin görüşünü bir araya getirebilecek ve partilerin vicdanına serbestiyi sağlayacak yolları bulmak gereklidir.

Muhterem arkadaşlarım, bu bakımdan parti merkezinin yetkileri düzenlenmek zorundadır. Parti merkezi, partilileri ne dereceye kadar bağlar, ne dereceye kadar partiliye direktif verir, bunları bir nizamla bağlamak zorundadır. Siyasi partiler kanunu elbette bunu ele alacaktır.

İl ve ilçelerde, kongrelerin seçtiği idare heyetleri vardır. Bunlar seçilmiş idare heyetleridir ve haklı olarak oranın işlerini yürütürler. Parti merkezlerinin, bu idare heyetlerini ıskat ederek yerine geçici olarak idare heyetleri kurma hakkı tüzüklerde tanınmıştır. Ama bunun bir sınırı olması lâzımgelir. Mutlaka muayyen bir müddet sonra muhakkak yeniden bir kongre yapmak ve orada tekrar seçimle normal idareyi kurmak zarureti elbette mevcudolmak gerekir. Bugünkü tüzükler bunlardır. Demokraside, parti idaresinde çok ileri gitmiş memleketlerde, bilhassa İngiltere'de bu şekilde ıskat bahis mevzuu değildir. Merkez idare kurullarında münhal vâkı olunca, yedeklerden oralara üye gelir.

Muhterem arkadaşlarım, partilerin gayesi, seçimi kazanarak inandıkları prensiplere göre memleketi idare etmektir. Partilerin, politikada en önemli rolü bundan dolayı seçimlerdir. Seçimler, parti bakımından adaylarla kazanılır. Aday seçimi parti içi faaliyetlerinde birinci derecede önemli konulardandır. Nasıl yurtda demokrasinin temeli, partilerin demokrasileri ise; parti içerisindeki demokrasinin temeli de demokratik usullere göre aday seçimindedir.

Muhterem arkadaşlarım, Türkiye'de millet huzurunda yapılan seçimlerde büyük gelişmeler olmuştur. Ben samimiyetle inanıyorum ki; Türkiye'de bundan sonra milletvekili seçiminde olsun, senatör seçiminde olsun, belediye başkanları seçimlerinde olsun veya mahallî idarelerin seçimlerinde olsun, artık ne baskı, ne hile, ne oyun bahis mevzuu olamaz. Bitmiştir bunlar. Türkiye bu bakımdan hakikaten övünülecek ilerleme kaydetmiştir. Türkiye'de bundan sonra hiç kimse seçimlerde ne baskıya tevessül edebilir, ne de hileye tevessül edebilir. En geri saydığı-

nız, en uzak bildiğiniz köyde dahi seçimlerde bunları yapmaya imkân yoktur. Türk vatandaşı bunların üzerine çıkmıştır.

Muhterem arkadaşlarım, aday tesbitinin önemi nispi temsil dolayısıyla birkaç misli daha büyüktür. Nispi temsilin ne dereceye kadar bünye-mize uygun olduğu konusu uzun uzun konuşuldu. Bunun üstünde fazla duracak değiliz. Zaten bu daha doğrusu konumuz değil. Ama Dünyanın tecrübesi gösterdi ki, nispi temsil demokrasinin en muvaffak olduğu bir usul değildir. Nispi temsil, bilhassa Türkiye gibi, daha ziyade ferdiyetçi, üç kişinin birleşip de bir ortaklık kurmadığı bir memlekette, üç parti bir araya gelecek, Hükümet kuracak, koalisyon kuracak ve bunu yürütecek... Bu olmuyor, bu yürümüyor. Kurucu Mecliste bu uzun uzun konuşulmuştu. Kurucu Mecliste hiçbir partinin prensibine bağlı olmadan gelmiş Kurucu Meclis üyeleri, o vakit viedani kanaatlerini ifade etmişlerdi. Gene samimiyetle, biz, dar bölgenin günün birinde memleketimizde en uygun bir sistem olarak kabul edileceğine inananlardanız. Ama bugün vakıa nispi temsil var; nispi temsil olduğuna göre, adaylık bundan dolayı bir kat daha önemle ele alınmak zorundadır. Çünkü, nispi temsil olunca liste, listelere girecekler nasıl seçilecek? Listelerdeki sıra nasıl tesbit edilecek? Bunun önemi, dar bölgeden, çoğunluk sisteminden daha büyüktür.

Muhterem arkadaşlarım, aday nasıl tesbit edilir, parti içerisinde? En demokratik usule göre nasıl tesbit edilmelidir? İşte mühim konu önümüzde. Türkiye bu bakımdan çok istihaleler geçirdi.

Tek parti devrinde adayları elbette lider tâyin ederdi. Doğrudan doğruya tek parti devri idi. Kendi yapardı, yahut etrafına müşavirlerini alırdı. Merkez idare kurulu ile istişare ederdi, merkez organları ile istişare ederdi ve bu suretle adaylar tâyin edilirdi. Zaman oldu, illerden çıkacak milletvekilleri sayısından bir fazlasının aday gösterilmesi usulü kabul edildi. Bu suretle demokrasiye doğru, halkın kendi kendisinin istediğini seçme yolunda bir adım atılmış oldu. Daha zaman geçti, «adayları mümkün olduğu kadar heyetler tesbit etsin» dendi. Yoklama usulüne gidildi, yoklama kurulları yoluyla aday tesbiti kabul edildi. Yok-

lama kurullarının da muhtelif istihaleleri oldu, gerek tek parti devrinde, gerekse ondan sonra girdiğimiz demokratik devrede...

Muhterem arkadaşlarım, aday yoklaması usulü, memleketimizde başlıbaşına incelenecek bir siyasi olaydır. Gelişmesi üzerinde, bugünkü hali üzerinde, yarınki hali üzerinde dikkatle, ehemmiyetle durmak gerektir. Partilerin demokratik usuller ile aday tesbit edebilmele-ri için, her partinin mutlaka söz sahibi, oy sahibi olması lâzımgelir. Partililerin çoğunluğuna dayanmayan aday tesbiti usulü demokratik değildir. Demokratik usule dayanmaz, bu bakımdan Anayasanın ruhu ihlâl edilir, memlekette yerleşmesini istediğimiz demokratik usulün gelişmesine engel olur. Memlekette seçimlerle millî iradenin tecellisi, partilerin seçtiği adaylar yolu ile olacağına göre parti içinde aday tesbitinin de millî iradenin tecellisi bakımından önemi büyüktür. Eğer parti içinde aday tesbiti demokratik usule göre bütün partililerin hak sahibi olarak tesbit ettikleri bir usul değilse, millî irade, sonunda doğru tecelli edemiyor demektir. Vatandaş, partinin seçtiği adaya rey veriyor, o aday eğer demokratik usullerle seçilmemişse, o adayın seçiminde her partinin hakkı olan sözü, hakkı olan rey kullanılmamışsa o vakit millî irade dürüst tecelli edemiyor demektir.

Muhterem arkadaşlarım, partinin parti içinde aday tesbitinde iradesini serbestçe tecelli ettirebilmesi için elbette her türlü baskıdan âzade, bu iradeyi rahatça, serbestçe belirtebileceği bir usulün kabul edilmesi şarttır. Aday tesbiti insanidir, tabiidir. Partiyi idare edenlerin nüfuz ve tesirinde kalmamasını isterim. Samimiyetle inanılır ki partiyi idare edenler, bizim gördüğümüz, bizim tanıdığımız, bizim tavsiye ettiğimiz adaylar seçilirse bu parti daha iyi idare edilir, bu parti daha iyi idare edilirse seçimi kazanır ve seçimi kazanırsa memleketi de daha iyi idare edebilir. Tabii ve insani. Buna asla en iyi usul denemez. Aday tesbitinin geniş heyetler tarafından yapılması tecrübesi yapılmıştır, ne kadar geniş heyetler tarafından yapılırsa o kadar iyi netice alınacağı da meydandır. Çünkü aday tesbitinde ister, istemez birtakım tertipler, ister, istemez birtakım hazırlıklar yapılır. Kütle ne

kadar geniş olursa bu tertipler o kadar zor olur, bu tertiplere teşebbüs etmek zor olur, bu tertipleri başarıya ulaştırmak zor olur. Kütle ne kadar geniş olursa o kadar daha fazla millî iradenin, parti içi millî iradenin tecellisi daha kolay olur.

Muhterem arkadaşlarım, parti içi aday tesbitinin milletvekili seçimi gibi adli murakabe-ye tâbi olması, hem dürüst olması bakımından, hem de millî iradenin pürüzsüz tecellisi bakımından önemlidir. Hem de bu usul partilerin kendi menfaatleri icabıdır. Parti içinde aday tesbiti sırasında pek çok gönül kırılır ihtilâf olur ve çok defa partisine samimiyetle bağlı olan bir kısım insanlar o kadar kırılabilir ki, partilerinden ayrılırlar. Ve çok defa görmüşüzdür, hattâ o kırgınlıkla partilerinin aleyhinde çalışırlar. Bütün bunları önlemenin yolu bu seçimleri, parti içi aday seçimleri adli murakabe altında, en dürüst şekilde şek ve şüpheden âzade şekilde yapmaktır.

Muhterem arkadaşlarım, bu yalnız bizim memleketimizde değil, tarihî gelişme olarak başka memleketlerde de mesele olarak öne konmuş ve tekâmül göstermiştir. İçlerinde, uzun yıllar bulunduğum Amerikalıların siyasi tekâmülünde bunun gelişmesini birkaç kelime ile ifadede fayda görürüm.

Amerika'da da ilk zamanlarda parti adaylarının tesbitinde oyun edenler olmuş, tertipler olmuştur. Büyük paralar dönmüş ve parti içinde bundan dolayı kendi arkadaşları arasında kanlı bıçaklı hâdiseler olmuştur. Amerikalılar bunu önlemenin çaresini ön seçimlerde bulmuşlardır. Demişlerdir ki, «Her parti kendi içinde tıpkı milletvekili seçimi yapar gibi bütün o partiye mensup üyelerin katıldıkları seçimler yapar», bu seçimlerde tıpkı millî seçimler gibi murakabe altında cereyan eder.

Muhterem arkadaşlarım bu, Amerika politikasını dürüstlüğe götürmekte, selâmete götürmekte birinci derecede rol oynamıştır. Politika-ya vakar getirme bakımından, milletvekillerini politika esnafının tasallutundan kurtarma bakımından, milletvekillerini kendi arkadaşları ile kötü köylü olmadan kurtarma bakımından ön seçimlerin büyük faydası vardır. Bunun millete faydası vardır, partilere ve partililere faydası vardır. Hattâ ben şuna inanıyorum ki, bu ön

seçimlerin masrafını Devlet ödemelidir. Ön seçimler bir âmme işidir, bundan dolayı faydası olacaktır. Hükümetin huzuruza getirdiği tasarrufların dayandığı Alman raporunda da bu ön seçimlere yakın bir usul tavsiye edilmektedir. Onlar da ön seçimleri doğru bulmaktadırlar.

Muhterem arkadaşlarım, partileri idare edenler bütün samimiyetleri ile inanırlar ki, seçimi kazanmak için ve sonra seçimi kazandıkları takdirde veya kaybettikleri takdirde Parlâmentodaki gruplarında, Parlâmento faaliyetinde, en iyi çalışabilmek için birtakım kaliteli insanlara ihtiyaçları vardır. Bu gayet tabii his içindedirler parti merkezleri. Ve bunu başarabilmek için de ellerinden geleni yapmak isterler. Bunun için çok defa parti merkezine yetki isterler, derler ki, «Seçilecek adayların bir kısmını bırakınız parti merkezleri seçsin, bunlar memleket içinde en iyilerini partiye en faydalılarını seçer».

Aziz arkadaşlarım; bu gayet makûl görülen usul, demokrasiye taban tabana zıttır. Bunun tatbiki ile millî iradenin tecellisi, demokrasinin tatbiki beraber gidemez. Bunun yıllardır memleketimizde de münakaşası olur. Yıllardır bunlar her parti içinde merkeze kontenjan hakkı tanıyalım mı, tanımayalım mı diye partilerin en yüksek karar organları içinde münakaşa konusu olur. Kurultaylar ve genel kongreler bunun üzerinde uzun münakaşalar ederler ve kararlara varırlar.

Muhterem arkadaşlarım, bu mesele hakkında dünya ne yapıyor, ona bir göz atmakta fayda var. Derhal ifade edeyim ki, parti merkezine kontenjan tanıma, usulü dünyada yoktur. Dünyada, Batı âleminde, demokrasiyle idare edilen memleketlerde gene parti merkezleri birtakım insanların seçilmesini isterler. Gittikleri yol şudur: Parti genel merkezi bu gibilere sadece bir tavsiye mektubu verir ve der ki, «Sen, falan yerden seçilmek istiyorsun, oradan seçilme kabiliyetin olduğuna inanıyorsun, yahut falan yere beni tavsiye ederseniz seçilebilirim diyorsun, seni tavsiye edelim.» merkezlerin yaptıkları bundan ibarettir.

Muhterem arkadaşlarım, İngiltere'de vazifeli bulunduğum sıralarda Avam Kamarasında ve muhtelif partilerde, parti işleri ile yakından ilgilendiğim için bu konuları konuştum. İngiltere üzerinde neden bilhassa duruyorum; çünkü de-

mokراسiyi en iyi geliştirmiş ve en gürültüsüz yürütülebilen memleketlerden biridir. Orada sordum: «Peki, dedim», parti merkezi birisini seçtirmek istese bu partiye çok lâzımdır, bu memlekete çok lâzımdır derse ne yaparsınız?» O vakit Muhafazakâr Parti iktidarda olduğu için Muhafazakâr Parti milletvekilleri ile konuşurdum. «Gayet kolay dediler, parti merkezi bir mektup verir ve gönderir.» «E, peki bu mektupla ne olur?» diye sordum. (Bu gönderdiği mektup sadece bir tavsiyeden ibarettir. Karar mahallindedir, karar orada toplanan partililerindir. Onlar bunu kabul eder veya etmezler ama çok defa parti merkezi bunlara iyi insanlar gönderir ve bunlarda memnuniyetle kabul ederler. Mecburiyet asla olamaz.

Yine muhterem arkadaşlarım, parti merkezleri tabii olarak şu fikri öne sürerler, derler ki, «Hizmetinden vazgeçemiyeceğimiz fevkalâde birtakım kıymetler vardır, biz bunları mutlaka seçtirmeliyiz. Bunlar olmazsa Parlâmentodaki çalışmamız aksar, bunlar olmazsa yarın seçimi kazandığımız vakit Hükümet kurmakta zorluklar çekebiliriz. Bu fevkalâde insanları kazandırmak için de merkeze yetki vermek lâzımdır. Çünkü bu fevkalâde insanların çok defa mahallinde seçim kabiliyeti olmayabilir. Ama bunlar o kadar kıymetlidirler ki, parti merkezi bunları mutlaka listeye koyabilmelidir.»

Aziz arkadaşlarım; varlıklarından parti ve memleket için bu kadar fayda umulan insanları mahallinde seçtirmek daima kabildir kanaatindeyim. Türkiye'de seğmene, bu, parti merkezleri tarafından, partilerin en ileri gelenleri tarafından anlatılarak oralıları ikna etmek kabildir, inancındayım. Bu olmadığı takdirde, şimdiki Anayasamızda seçilemeyen ve Mecliste olmıyan kıymetlerden de Bakan tayin etme hakkı Hükümette mevcuttur. Eğer bu kadar büyük bir kıymet varsa ve bunu da bütün gayretlere rağmen seçtirmek kabil olmuyorsa onu Hükümete almak suretiyle istifade etmek mümkündür.

Yine parti merkezleri der ki : «Türkiye inkılâp yapıyor. Biz henüz inkılâp gelişmemizi bitirmiş değiliz. İsteriz ki partilerimizden Mecliste kadın milletvekilleri, kadın senatörler, işçi milletvekilleri, işçi senatörler olsun.

Genel parti merkezleri der ki: «Türkiye inkılâp yapıyor. Bizi henüz inkılâb gelişmemizi bitirmiş değiliz. İsteriz ki, partilerimizden Mecliste kadın milletvekilleri kadın senatörler, işçi milletvekilleri, işçi senatörler olsun. Hakikaten inkılâba inanmış, memleketimizin gelişmesinde bu fikirleri benimsemiş parti merkezlerinin bu görüşü doğrudur. Bunu benimsemiyecek partilide yoktur. Ancak bunu gene merkeze kontenjan tanımak usulü ile tatbik etmeye lüzum yoktur. Bunu da izah ederek yapmak kabildir. Çünkü arkadaşlarımız tecrübesini gördük. Merkezlere terk edilmiş kontenjanlar zaman zaman olmuştur. Her partilinin merkezine tâyin edilmiş kontenjan usulü olmuştur. Bunlar yarın Türkiye'nin siyasi tarihi yazıldığı vakit «Her zaman en iyi şekilde kullanılmıştır» diye ifade edilemeyecektir, kanaatindeyim.

Muhterem arkadaşlarımız, bundan dolayı bu anti demokratik usulü kabul etmemek lâzımdır, kanaatindeyim. Alışkanlık ve gelenek tesiri ile halka karışmamış insanların halka karışmasını temin edecek ön seçim usulü en doğru usuldür. Bu kadar kıymeti olan insanlar lütfensinler biraz halka karışsınlar. Bundan hem kendisi faydalanacaktır ve hem de halk faydalanacaktır.

Kendisi faydalanacaktır; memleketi, halkı yakından görecek, onlara karışmaktan çok şey öğrenecektir.

Halk faydalanacaktır çünkü, halk kendisine gelen bu kıymetli insanın fikirlerinden faydalanacaktır. Sonra, «Bu kadar kıymetli bir insan varmış, bunu seçelim» diyecektir. «Bu kadar kıymetli bir insan varmış bunu tanıdığımızı memnun olduk» diyecektir.

Muhterem arkadaşlarımız, nasıl demokrasinin temeli, halk iradesinin pürüzsüz tecellisi ise, parti içi demokrasinin temeli de partili iradesinin pürüzsüz tecellisidir. Halk iradesine, halkın sağduyusuna inanmamız lâzımdır. Ve Türkiye'de politika hayatımız göstermiştir ki, halkın bu sağ duyusu, en çok iyi neticeyi veren yol olmuştur. Ne vakit biz daha iyisini yapıyoruz diye merkezden yapılmışsa hata edilmiştir. Ne vakit halkın sağ duyusuna bırakılmışsa doğru yol bulunmuştur.

Muhterem arkadaşlar, halka dayanmayan, halktan kuvvet almayan milletvekili vazife göre-

mez. Milletvekilliği vazifesi ancak halktan kuvvet alarak, ancak halka dayanarak büyük zorluklarla yapılacaktır. Sadece milletvekili değil, gerektiği vakit mihnet vekili, zorluk vekili, sıkıntı vekili... Bunları göze alacaktır.

Muhterem arkadaşlarımız, şimdi tatbik edilen usule göre adayların listedeki sırası son derece önemlidir. Eğer «Merkeze kontenjan verelim» dediniz mi, merkez kontenjanı elbette sıranın en başına gelecektir. En başına gelecek ve bütün ötekilere tercihan seçilecek» ötekilerin bundan daha az kıymetli olduğu iddiası biraz yersiz olacaktır. Bu demokrasi ile katiyen kabili telif değildir.

Aziz arkadaşlarımız, biraz daha incelersek, Hükümet teklifinde ortaya atıldığı gibi, %15 e kadar merkez kontenjanı bütün partilere verilirse ve bütün partiler de listelerinin % 15 ini merkezden gösterecekleri adaylarla donatırlarsa o vakit bu. Millet Meclisinde çoğunluk merkez adaylarından mürekkebolur ve memleketi merkez adayları idare eder. Buna asla müsaade etmeye imkân yoktur. Merkez adaylarının idaresinde olan bir Meclis hiçbir vakit millî iradeyi temsil eden bir Meclis olamaz.

Muhterem arkadaşlarımız, demokrasinin büyük tehlikesi ilk vehleren gayet cazip, gayet makul gibi görünen fakat incelendiği, derinleştirildiği vakit hakikatte halk iradesini yok eden usullerdedir. İşte merkez kontenjan usulü bu usullerden birisidir.

Arkadaşlarımız parti merkezlerinde çalışanlar her partinin, merkezinde çalışan, iyi niyetle, «Ben en iyisini biliyorum ve bu partiyi en iyi ben idere ederim» der. Buna inanmak lâzımdır. Ama, buna müsaade etmemek lâzımdır.

Aziz arkadaşlarımız, merkez kontenjanından seçilen milletvekili halka dayanmadan, halkın samimiyetle tanyarak, bilerek, isteyerek seçtiği milletvekili olmayacağı için, politika esnafının pençesinden de kendisini kurtaramaz. Bunu da memleketimizin siyasi hayatı bakımından büyük bir tehlike olarak görmekteyim. Memlekette asıl ağa, politika ağasıdır. Esas tehlikeli ağa politika ağasıdır. Buna fırsat vermemek zorundayız.

Muhterem arkadaşlarımız, biz Türkiye'de merkez adaylarının zaman zaman çok kötü misalle-

rini gördük. Denemeler yapıldı. Denemede yoklamayı kazanmış olan, merkez tarafından veto edildi, denemede yoklamayı kaybetmiş olan veto edilenin yerine getirildi. Bu merkeze salâhiyetler iyi niyetlerle verilir. Merkez bunları en iyi niyetlerle kullanmak ister. Ama, böyle sonuçlar da meydana gelebilir. Yoklamayı kazananın, veto edildiği kazanmayanın listeye konduğu bir seçim elbette demokratik bir seçim değildir. Elbette bu, halkın iradesini temsil eder bir seçim değildir.

Muhterem arkadaşlarım, merkez adayı, benim kanaatimece hakikatte değil böyle yüzde şu kadara kadar müsaade edilmeli, benim kanaatimece merkez adaylığı usulü kanunda mencedilmelidir.

Muhterem arkadaşlarım, menedilme yolu belki pek ileri olur. Partilerin kendi yetkili en yüksek organlarına bu yetki tanınmalı ama bu yetkinin ancak 2/3 çoğunlukla verilebileceği ifade edilerek bunun, bu kadar önemli bir konunun, bir oldu bittiye getirilmeden, partilerin yetkili organlarında karara bağlanmasını sağlamalıdır. Ben bunu teklif etmekteyim.

Aziz arkadaşlarım; partilerin malî bakımından denetlenmesi bir zarurettir. Para, ahlâk bozucudur. Hele politikada çok ahlâk bozar. Bu bakımdan partilerin malî kaynaklarının ne olduğunu bir murakabeye tabi tutmakta, millet bakımından büyük fayda vardır. Dünyada demokrasinin gelişmesinde bu konu üzerinde de çok durulmuştur.

Muhterem arkadaşlarım, bir misal vereyim: Zaman olmuş İngiltere'de 18 nci asırda, hattâ 19 ncu asrın başlangıcında açık açık, para ile rey satın alınmıştır. Meşhur İngiliz ressamlarından birisinin (Genel seçim) diye; İngiltere'nin büyük müzesinde bir resmi vardır. Orada aday açıkça para veriyor, adam da para ile reyini kutuya atıyor.

Bir zamanlar bu yapılmış. Bunun ne dereceye kadar halk iradesini kötüye kullanmayı teşvik edici, ahlâksızlığı teşvik edici bir hâdis olduğu anlaşılmış ve demişler ki, «Adayların seçimlerde kullanabileceği, para miktarını tahdidedelim» İngiltere'de ve Amerika'da aday, seçim propagandası için ne kadar para sarfedebilecektir, bu mahduttur. Ondan fazla para sarfedemez. Kendisine tâyin edilmiş parayı ister nakil vasıtalarına versin, isterse bas-

tıracağı evraka versin, muayyendir. Onun ötesinde masraf edemez. Paranın politika ahlâkının bozulmasındaki rolünü önleyici şekilde alınmış olan tedbirlerden de biri bu olmuştur, İngiltere'de. Amerika'da aynı şekilde para politika ahlâkını, bozmakta büyük rol oynadığı için demişler ki, «Siyasi partilerin hesaplarını inceleyeceğiz». Yavaş yavaş bu fikir bütün dünyada galebe çalmış ve bugün ileri gelen demokratik memleketlerin hemen hepsinde partilerin malî kaynaklarının ve sarf yerlerinin memleketin en yetkili adli makamlarınca murakabe edilmesi usulü kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, bunun sebebi basit; partiler parayı nereden alıyor? Bu, murakabe edilmese seçilecek milletvekilleri ve onların kuracağı Hükümet, her türlü yetkiye sahip bir takım menfaat grupları, öyle insanların seçilmesi için para sarfederler ki, sonradan Millet Meclisinde kendi menfaatlerini kolaylıkla yürütmeye teşebbüs edebilsinler. Akıllarından böyle geçiren ahlâksız insanlar ve teşekküller mevcut olabilir. Maddi menfaatler bakımından bunları yapmak isteyenler olabilir. Bir takım siyasi sinsi maksatlarla bunları yapmak isteyenler olabilir. Hele zamanımızda kökü dışarıda zararlı birtakım ideoloji sahipleri Sonsuz para kullanarak bâzı kimselerin seçilmesine yardım etmek isteyebilirler ki, ileride bunlar Meclise geldiklerinde ve hattâ Hükümete geldikleri vakit, bunun üzerinde baskı yapabilsinler. Bütün bunları önlemek bir millî zarurettir. Menfaat gruplarının, siyasi grupların milletvekilleri seçiminde partiler üzerinde nüfuzunu kısılabilmek için, kaldırabilmek için partileri açıklığa davet etmek zarureti vardır. Bu bakımdan, partilerin malî murakabeye tabi olması zaten Anayasanın bir hükmüdür. Partiler kanununda da elbette yer alacaktır. Bugün Amerika'da, Kanada'da partilerin hesapları gayet açıktır. Partilere yardım edenlerin de hesapları açıktır. Çünkü, partilere yardım edince, bu yardım edilen miktar orada vergiden de düşülür. Gayet açıktır ve büyük şirketler derler ki, yaptığımız yardımın iktidarda olan partiye yüzde 60 ını veririz, muhalefette olan partiye de yüzde 40 yardım ederiz.» Bunun hiç ayıp tarafı yoktur, hiç bir gizli ve kapalı tarafı da yoktur. Bunu açıklamakta büyük fayda vardır. Açıklık demokrasinin

elbette temelidir. Para hususunda açıklık bu açıklıkların en önemlilerinden biridir. Adayların sarfedilebileceği paranın murakabesinin temel sebebi adaylar arasında eşitliği sağlamaktır. Falan adamın daha çok parası vardır, o daha fazla para sarf edebilecek onun imkânları daha fazla olabilecek, falan adamın da onunki kadar parası yoktur bunun için az sarf edebilecek seçilmesi onun seçilme imkânları daha az olacak. Bunu, eşitliğe aykırı görmüşler ve bunu da bir hadle tehdidetmişlerdir.

Muhterem arkadaşlarım, demokrasinin memlekette esash surette yerleşebilmesi, yürütülebilmesi için muhalefet partilerinin son derece önemli bir rolü vardır. Muhalefet partisinin vazifesi iktidar partisi kadar önemli ve iktidar partisi kadar şerefli dir. Muhalefet partisi iktidar partisini memleket hayrına murakabe ettiği müddetçe elbetteki vazife görüyordur. Bunları nazara almak ve muhalefet partisine itibar etmek, muhalefet partisine imkânlar sağlamak zarureti mevcuttur. İktidarın muhalefetle istişaresi sadece memleket hayrına değil, kendi hayrınadır da.. Mühim meselelerde sadece ondan alacağı fikir dolayısıyla değil, millet huzurunda muhalefetle istişare ettiğini göstermek suretiyle ve onların fikirlerinden de faydalanmak suretiyle memleketi bir tek partinin görüşüyle değil, başka yerde bulabileceği en iyi fikirleri de benimsemek suretiyle idare ettiğini gösterecektir. Aziz arkadaşlarım, yine dünyada demokrasinin gelişmesi şu yola varmıştır: İngiltere'de muhalefet partisi liderine Başbakan gibi ve bir Başbakan miktarında aylık bağlanmıştır. Muhalefet partisi lideri bir nevi Başbakandır. Muhalefet partisi için de İngiltere'de bir gölge kabine kurulur. Bunlar sadece Bakanlığa heveslenen insanlar değildir, bunu böyle görmemek lâzımdır. Muhalefet partisi iktidarda olan partinin bütün icraatını günü gününe takibetmek zorundadır. Zannedilir ki, günün birinde kendisi iktidara geldiği zaman muhalefet partisi, iktidarı hemen olduğu gibi devralıp yürütmekte devam edebilsin. Yenibaştan «Acaba neydi şimdiye kadar ne yapılmıştı? Hele bir inceliyelim?» Bundan dolayı gölge kabine lâzımdır. Gölge kabine şundan dolayı lâzımdır. Muayyen meseleler muhalefet partisi içinde muayyen insan-

lara tevdi edilir. Çünkü takipet, bir aksaklık, bir yanlışlık gördün mü, gel tenkidet... Nasıl ki bir muhalefet partisi içinde bir gölge kabine varsa, gölge başbakan da vardır ve gölge başbakan sadece o parti bakımından değil, memleket bakımından şahsiyeti olan, mevkii olan bir insandır ve ona da aylık bağlanmıştır. Yaptığım teklifte ben de bizde muhalefet partisi başkanına aylık bağlanmasını teklif etmekteyim.

Muhterem arkadaşlarım, Partiler Kanununun maddeleri geldikçe mevzuun tafsilâtı üzerinde söz alacağım. İnşallah memleketin hayrına çıkacak olan bu kanun memleketimize ve milletimize hayırlı olur. Saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarisının açık oylamasına 195 arkadaşımız katılmış; 5 çekinir, 12 ret, 178 kabul oyu çıkmıştır. Gerekli çoğunluk sağlanamadığından tasarı gelecek birleşimde tekrar oylanacaktır.

1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarisı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu başkanlıkları tezkerelerine dair yapılan oylamaya 183 arkadaşımız katılmış; 4 çekinir, 2 ret, 177 kabul oyu çıkmıştır. Tasarı gerekli oy çoğunluğu sağlamadığından açık oylaması gelecek birleşimde ıera edilecektir.

Karayolları Genel Müdürlüğünün 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarisı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu başkanlıkları tezkerelerine dair yapılan açık oylamaya 163 arkadaşımız katılmış; 5 çekinir, 2 ret, 155 kabul oyu çıkmıştır. Gerekli çoğunluk sağlanamadığından açık oylama muamelesi gelecek birleşimde yapılacaktır.

Bu arada Mecliste gerekli çoğunluğun bulunmadığına dair 5 sayın arkadaşımızın imzasını muhtevi bir önerge gelmiştir; Sayın Dikmen, Sayın Akkan, Sayın Sükan, Sayın Güler, Sayın Tombuş, Sayın Tungut ve Sayın Sarıgöz arkadaşlarımızın yoklama yapılmasını istemektedirler.

Yoklama yapıyoruz efendim.

BURHAN APAYDIN (Ankara) — Efendim, yoklama yapılamıyacağı hakkında usul bakımından söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

BURHAN APAYDIN (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım; bir müddetten beri Yüksek Meclisinizde ekseriyet olmadığı iddiası ile 5 arkadaşımız ayağa kalkıyor veya şifahi beyanda bulunmak suretiyle çalışmalarımız aksıyor. Bu itibarıdır ki, tevali eden bu durum karşısında millî iradeyi temsil eden, aynı zamanda millî menfaatleri korumak ve tahakkuk ettirmek mevkiinde olan Meclisimizin çalışmalarındaki istikrarı sağlıyabilmek düşüncesiyle görüşlerimi usul bakımından arz etmeye mecbur kaldım.

Arkadaşlarım, cereyan etmekte bulunan tabbikat yanlışdır. Yani, beş arkadaşın ayağa kalkması suretiyle, bazı anlarda Riyaseti işgal eden zatlarn yoklama yapmak yoluna gitmiş bulunmaları bir takdir meselesi olabilir. Fakat bu suretle nizamname hükümlerinin aleyhinde Mecliste ne bir anane teessüs edebilir, ne de Anayasanın maksat ve gayesine aykırı bir tabbikatın içerisine girebiliriz.

Şimdi görüşlerimi Dahilî Nizamname hükümlerine istinaden teyid etmek istiyorum. Arkadaşlarım, yoklama şu suretle yapılabilir; «Madde 81. — Reis, saatinde Meclisi açar ve müzakerelerin sonunda kapanır.

Mürettebolan âzanın yarısından bir ziyadesi hazır bulunmadıkça müzakereye başlanamaz.

Nısap hususunda Riyaset Divanına tereddüt hâsıl olur, yahut âzadan beşi şifâhen veya tahriren nısap bulunmadığını beyan ederlerse yoklama yapılır.» Demek oluyor ki, arkadaşlarım, yoklama başlangıçta dahi Dahilî Nizamname hükümlerine göre mecburi olan bir usul değildir. Ancak, Riyaset Makamında tereddüt olursa veya âzadan beşi yoklama yapılması hususunda bir talepte bulunursa ancak o zaman yoklama yapılabilir. Yoklamanın şartı budur.

Şimdi, bu 81 nci maddedeki bu hükmü bazı arkadaşlarımızın, Meclis çalışmalarında ekseriya siyasi maksatlarla ve yanlış bir tabbikat yoluna sevk etmek gayesi ile taleplerde bulunduğu üzümlere müşahade ediyoruz.

Şimdi arkadaşlar, prensip şudur: 81 nci maddeye göre, mürettebolan âza sayısının yarısından bir ziyadesi hazır bulunmadıkça müzakereye başlanamaz. Eğer müzakereye bu şekilde başlanmış gibi bir durum olsa idi, o zaman bu 5 arkadaşımız, Mecliste bulduklarına göre ayağa kalkıp o zaman ekseriyet yok demeleri lâzımgelirdi. Ve o zaman yoklamaya gidilmesi lâzımgelirdi. (Bravo sesleri)

2 nci husus arkadaşlar; müzakereler başlarken nısapın tesbiti için yoklama mecburiyeti yoktur, ikinci prensip.. Şu hale göre, neticede iki halde yoklama yapılması noktasına geliyorum. Riyasetçe tereddüt hâsıl olursa, bir de arz ettiğim gibi, âzadan beş kişi isterse.

Şimdi arkadaşlarım, karar meselesine geliyorum: Acaba bu beş arkadaşımız parlamento çalışmalarını aksatmak düşüncesiyle mi, yoksa hakikaten Dahilî Nizamname hükümlerine göre rey verilmesi icabeden bir noktada millî iradenin tecellisinde hassasiyetleri bakımından mı böyle hareket ediyorlar? Bunun da böyle olup olmadığını anlıyabilmemiz için, yine Dahilî Nizamname hükümlerine göz atmamız lâzımgelir. Maksat deruhnidir, keşfedilemez. Bu itibarla, aksi sabit olmadıkça kimsenin hüsnüniyetinden şüphe edilemez. Fakat, burada talepte bulunan arkadaşlarımızın Anayasa, Anayasa diye, Anayasa hâkimiyetini temin iddiasında olan arkadaşımızın, her şeyden evvel Meclis içerisinde Anayasanın gayesinin tahakkuku yolunda samimî hareket etmeleri icabeder. (Ortadan ve sağdan bravo sesleri) Bu bakımdan da Anayasaya bağlılık, Anayasa hükümlerinin samimiyetle takibini bilmek yolunda, yani samimi olarak bilmek yolunda hareketi icabettirir. Herkes Anayasanın her hükmünü bilmiyebilir. Fakat, Anayasaya göre hareket etmek iddiasında olan bir insan, «ben Anayasa hükmünü bilmiyordum» diyemez. O zaman büyük hatâ olur veya suiniyet izafesi yoluna gidilebilir.

Şimdi arkadaşlarım, Anayasamızın muvakkat maddesine göre yeni İktüzük yapılanâ kadar, eski İktüzükle amel olunmak iktiza eder. Binaenaleyh, Anayasa hükmüne göre, İktüzük hükümlerine harfi harfine riayet Anayasamızda bir âmir hükmüdür ve Anayasaya riayet şartıdır.. Anayasanın bu hükmüne göre, Dahilî Ni-

zamname hükümlerini dikkate almadan hareket etmek demek, Anayasaya karşı aykırı bir düşünce ile hareket etmekten başka bir şey değildir.

Şimdi geliyorum 2 nci noktaya; bu 5 arkadaşımız acaba kararların alınması noktasından mı, her hangi bir şekilde ayağa kalkıpta «efendim ekseriyet yok» diyor?

Arkadaşlar, müzakerelere devam ederken, ortaya ihtilâflı bir durumun çıktığı veya oylama gibi bir yola da gidilmediğine göre, şu Meclis içinde müzakereleri usul usul takip eden 5 arkadaşımızın acaba canı mı sıkıldı da ekseriyet yok deyip Meclisin tatili yoluna gitmesini istiyor, yoksa hakikaten Meclis çalışmalarını mı sabote etmek istiyor, bunu açık olarak tesbit etmek lâzımdır. (Soldan gürültüler ve «nasıl itham edersin?» sesleri)

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim. Bütün mesele Sayın Apaydın'ın, Riyaset tarafından yoklama yapılacağına işareti üzerine Riyasetin tutumunun yanlış olduğu üzerindedir. Onu da elbette Riyaset mevkiinde bulunan arkadaşınız lâzımgeldiği şekilde karşılayacaktır. Rica ederim müdahale etmiyen Sayın Turgut. (Soldan «Nasıl itham eder?» sesleri) (Gürültüler.)

Buyurun Sayın Apaydın, yalnız usul meselesi üzerinde görüşün. 81 nci maddenin işleyiş şekli ve Riyasetin bu konudaki tutum ve davranışının yanlış olduğu hususunda görüşün.

BURHAN APAYDIN (Devamla) — Evet, fakat Reis Bey, benim buradaki sözlerim beş ayağa kalkan arkadaşına aittir. Burada sabote kelimesinden ne başka arkadaşların alınmasına durup dururken lüzum ve ihtiyaç vardır, ne de bir partiyi kastettim. (Beş tane arkadaş ayağa kalkıyor, yoklama yapılmasını istiyor. Bu, bugün değil, bundan önceki celselerde de muhtelif partilerden, muhtelif şekillerde tezahür etti. Bunun için, benim her sözümünden muayyen bir şekilde bâzı kimselerin alınmasına lüzum ve ihtiyaç yoktur.

BAŞKAN — Sayın Apaydın, siz yalnız yoklamanın yapıp yapılamaması üzerinde beyanda bulunun, lütfen.

BURHAN APAYDIN (Devamla) — Şimdi, efendim, bu mesele, «obstruction parlementaire» meselesi, yalnız Türkiye'ye mahsus bir mesele olamaz. Bu dünyanın her tarafında vardır. Hatta kalkar Parlâmentonun canını sıkılamak için beş

saat konuşur. Fransa'da bu olmuştur. Öbürü kalkar konuşabiliyorsa 6 saat konuşur. Bu suretle o mevzuu yatırmak ister, neticelenmesini önlemek ister. Bâzı ahvalde de bunun aksine Meclisin çalışmasına bir başka yönden mâni olmak düşüncesiyle samimî olabilir siyasi maksadında. Fakat Meclisin çalışmasını aksatmak neticesini hâsıl eder. Bunu elbette ki Meclisçe hassas olarak önlemek mevkiindeyiz.

Şimdi arkadaşlar, rey istihsali gibi bir durum yok.

Şimdi arkadaşlar, Dahilî Nizamnamenin 144 nci maddesi, burada şu hükmü vaz'etmiş bulunuyor ki 81 nci maddeye daha geniş olarak mâna verdiği için ve tatbikata ışık tutacağı için bunu arz ediyorum. «Bütün müzakereler, üçte iki ekseriyet meşrut olmıyan hususlarda, hazır bulunan âzanın mutlak ekseriyeti ile kararlaşır.»

Arkadaşlar; Anayasamız, bâzı hususlarda karar alınabilmesi için üçte iki ekseriyeti şart koyuyor. Diyor ki, onlar hazır bulunmadıkça karar veremezsiniz» diyor. Fakat müzakere açıldıktan sonra ki müzakerenin de nasıl başlayacağı yazılmış, Dahilî Nizamname; mürettep âzanın yarısından bir fazlasıyla diyerek - bu şekilde müzakere açıldıktan sonra artık her beş dakikada bir beş arkadaş ayağa kalkmak suretiyle yoklama istiyebilir. Ve her beş dakikada bir yoklama biter beş dakika sonra yine ekseriyet yok diyebilirler. İşte Anayasa vâzı bunu düşünmüş ve bunun önüne geçmek için artık yoklama usulünü tamamen terk etmiş; «Hazır bulunan âzanın ekseriyetiyle karar verilir» diyerek, meseleyi kesin bir neticeye bağlamış bulunmaktadır.

Şimdi arkadaşlarım, bu sözlerimin neticesini yine Dahilî Nizamnamenin 81 nci maddeye kuvvet veren 134 nci maddesini sizlere hatırlatmak maksadıyla bilgilerinize sunacağım. «İşari reyleri reisle kâtipler müttefikan saymak ve takdir etmekle mükelleftirler.»

Binaenaleyh, el kaldırmak suretiyle rey istihsalinin neticesinde. Yâni oylama sırasında dahi ekseriyet meselesi bakımız nasıl alınmıştır; Dahilî Nizamnamede: İttifak edemezler, «yâni Riyaset makamında rey istihsali neticesinde ittifak hâsıl olmazsa, veyahut ekseriyetin husulünde şüpheye düşerler» se, Acaba, ekseriyet kabul mü, yoksa ret mi, burada şüpheye düşerlerse,

veya âzadan beşi ayağa kalkıp bunu isterse ayağa kalkmak usulüne müracaat olunur.

Müzakereler sırasında 5 kişinin ayağa kalkması meselesi sadece 134 nevi maddede, reylerin istihşali konusunda arz ettiğim gibi bir tereddüt hâsıl olursa, ekseriyetin husulünün ne tarafta olduğu anlaşılamazsa veya âzadan 5 kişi ayağa kalkarsa bu tatbik ediliyor.

Yine İctüzüğe göre, 5 âza âniden ayağa kalktığı takdirde, ayakta reylerin sayılmasına gidilir. Biraz zaman geçtikten sonra 5 kişi ayağa kalkarsa o yola yine başvurulamaz.

Şimdi arkadaşlar, sözlerimi neticelendirmek istiyorum. Burada Dahilî Nizamnamenin bazı hükümleri neticeye müessir olmadığı gibi ihlâl edildiği vaziyetlere şahid olmuşumdur. Fakat bunlar o an için bir netice hâsıl etmez. Meselâ geçenlerde Anayasa Komisyonunun bir raporunun müzakeresinde komisyonumuzun bir âzası bana sual sordu. Dahilî Nizamnameye göre soramaz. Raportöre doğrudan doğruya sorar, ama suali cevapsız bırakmamak için takdiren hareket edip cevap verebilirim. Burada konuşan bir arkadaş Dahilî Nizamname hükümlerine göre sözlerine «Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım» diye başlayamaz. Dahilî Nizamname bunu men etmiş. «Heyeti Umumiyyeye hitabedilir» diyor. Ama bu nevi ihlâller olabilir. Fakat iş bir noktaya geldi ki Yüksek Meclisinin çalışmalarındaki istikrar ve çalışmalarındaki devamlılıkla alakalı bulunmaktadır. Meclis devamlı müstemirren çalışan, bir meclis böyle dahilî nizamnameye aykırı birtakım hareket ve taleplerle çalışamaz hale gelir ve müstemirlik vasfını kaybeder duruma asla düşünülemez.

Söz aldığım husus bundan ibarettir. Ben çok muhterem riyaset makamına arz etmiş olduğum bu hususların, kendi takdirlerine göre, lüzum görürlerse, yani riyaset makamı durumu takdir eder, yoklamaya gidebilir veya gitmez. Fakat gitmesi halinde bir usul meselesi ortaya çıkacağından dolayı sizin kararlarınıza iktiran etmek üzere bir de tahrir arz ediyorum. Hürmetlerimi arz ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım, Riyasete vâkı müracaat üzerine, Riyaset tarafından şimdiye kadar vâkı tatbikat cümlesinden olmak üzere yoklama yapılacağı işaret edildiği anda Sayın Burhan Apaydın yoklama yapılmasının

İctüzüğün ilgili maddelerine göre mümkün olmayacağı kanaatini izhar etmek üzere söz almış bulunmaktadır. Bendeniz kendilerine sırf Riyasetin tutumunun yanlış olduğu hususunda bir kanaat izhar edeceklerini beyan ettikleri için, usul bakımından söz verdim.

Kendilerini dinlemiş bulunuyoruz. Belki Sayın Apaydın'ın ileri sürdüğü fikirler şimdiye kadar mevcudolan tatbikatta değilse de; olması lâzımgelen tatbikatın ne olabileceği hususunda ideal bir fikriyatı haiz olabilir. Ancak İctüzüğün 81 nevi maddesinin bu Meclisin açıldığı gündü bugüne kadar vukubulan tatbikati, vevlki bu beş arkadaşımızın ayağa kalkmak suretiyle yoklama yapılmasını istemesi bir obstrüksiyon parlömanter bile olsa, şimdiye kadar tatbik edilmiş ve türlü kanaatlerden zaman zaman bu gibi, âdeta İctüzükte mevcut hakkı kullanır gibi bir e'da içinde bazı arkadaşlarımız ayağa kalkmak suretiyle yoklama yapılmasını istemişlerdir. Bu mevki işgal eden bütün arkadaşlarımız da ayrı ayrı, böyle bir talep vukuunda yoklama cihetine gitmişlerdir. Bu meyanda Riyaset Divanında da bu mesele görüşülmüş ve bu tatbikatın bugüne kadar devam ettiği şeklinde devam etmesi hususunda bir mutabakata varılmıştır. Bu yönden bendeniz şimdi bu arkadaşımızın tahriri üzerinde yoklamaya geçiyoruz. Ancak Sayın Apaydın arkadaşımız şayet bu konuda ısrar ediyorlarsa, Riyaset Divanına bir müracaat yapmak suretiyle meseleyi yenibaştan müzakere edebilirler. O bakımdan bu 5 arkadaşımızın sarih imzasına göre yoklamaya geçiyorum.

(Yoklamaya geçildi)

ŞÜKRÜ AKKAN (İzmir) — Usul meselesi ittihaz edilmmişti, onun için bana söz vermeye mecbursunuz.

BAŞKAN — Yoklama yapmak tamamen Riyasetin takdirine bağlıdır.

İSMET SEZGİN (Aydın) — Sayın Başkan, yoklama yapmaya lüzum yoktur. Esasen bundan evvel yapılan oylamaların neticesi ekseriyetin olmadığını göstermiştir.

BAŞKAN — Sayın Sezgin ondan sonra buraya arkadaşlarımız gelmiş olabilirler. O bir mûta değildir.

BAŞKAN — Yoklamada bulunmayan arkadaşlarımız saat 14,00 teki açılış yoklamasında bulunmuş olsalar dahi, nameveut telâkki edileceklerdir.

(Yoklamaya devam edildi).

BAŞKAN — 28 Ocak 1964 Salı günü saat 14,00 te toplanılmak üzere Brleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,20

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — *Istanbul Milletvekili Sabri Vardarlı'nın, Elektrik Etüt İdaresinde yüksek dereceli bir memurun önce emekliye sevk edilip bilâhara aynı yere yevmiyeli olarak atanmış olup olmadığına dair yazılı soru önergesi ve Sanayi Bakanı Muammer Erten'in yazılı cevabı. (7/389)*

22 . 10 . 1963

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sanayi Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Istanbul Milletvekili
Sabri Vardarlı

Soru :

Sanayi Bakanlığınaya bağı Elektrik Etüt İdaresinde yüksek dereceli bir memurun önce emekliye sevk edilip bilâhara aynı dairede yevmiyeli olarak aynı işe atandığı rivayeti dolasmaktadır.

1. Böyle bir emekli muamelesi yapılmış mıdır, yapılan şahıs kimdir?

2. Emekli işleminin yapılmasından sonra aynı şahıs aynı yere yevmiyeli olarak alınmış mıdır, alınmış ise, hukukan böyle bir işlem caiz midir, bu işlemle hangi prensip müdafaa edilmektedir?

Böyle bir işlem olduğu takdirde, bunun hakkındaki malûmatın bildirilmesine tavasutunuzu rica ederim.

T. C.

Sanayi Bakanlığı

Müsteşarlık Yazı İşleri Bürosu

Sayı : 11/32

Konu :

16 . 1 . 1964

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 24 . 10 . 1963 gün ve Kanunlar Müdürlüğü 7/389 - 7240/40689 sayılı yazımız :

Istanbul Milletvekili Sabri Vardarlı'nın Başkanlığımızca cevaplandırılması isteğiyle vermiş olduğu 22 . 10 . 1963 tarihli (Elektrik Etüt İdaresinde yüksek dereceli bir memurun evvelec emekliye sevk edilip bilâhara aynı yere yevmiyeli olarak atanmış olup olmadığına dair) yazılı soru önergesi cevabı ilişik olarak sunulmuştur.

Arz ederim.

Muammer Erten
Sanayi Bakanı

Sorular :

Sanayi Bakanlığınaya bağı Elektrik Etüt İdaresinde yüksek dereceli bir memurun evvelec emekliye sevk edilip bilâhara aynı dairede yevmiyeli olarak aynı işe atandığı rivayeti dolasmaktadır.

1. Böyle bir emekli muamelesi yapılmış mıdır?. Yapılan şahıs kimdir?.

2. Emekli işleminin yapılmasından sonra aynı şahıs aynı yere yevmiyeli olarak alınmış mıdır? Alınmış ise, hukukan böyle bir işlem caiz midir?. Bu işlemle hangi prensip müdafaa edilmektedir?.

Böyle bir işlem olduğu takdirde, bunun hakkındaki malûmatın bildirilmesi

Cevap :

1. Elektrik işleri Etüt İdaresi Genel Direktör Yardımcılığı görevini ifa etmekteyken 1962 yılında (30) senelik hizmet süresini fazlası ile ikmal ettiğini belirterek emekliliğini isteyen Mühendis Behçet Karamanoğlu'nun bu arzusu, kalkınma plânımızda öngörülen büyük projelerin hazırlanarak fiilî safhaya intikalinde karşılaşılan teknik eleman sıkıntısı dolayısıyla bir sene kadar bir müddetle yerine getirilmemiş ve bu hususta ısrar etmemesi mensubolduğu idarece kendisinden rica edilmişti.

Fakat bu müddet sonunda talebini tekrarlaması üzerine 30 . 9 . 1963 tarihinde emekliye sevk

edilmiş ise de, kendisine yevmiyeli olarak bir müddet daha çalışması teklif edilmiş ve mumaileyh de bu teklifi kabul ettiğinden 4/10195 sayılı Kararname ile yürürlüğe konan Yevmiyeli personel Yönetmeliği hükümlerine göre mezkûr idaredeki Genel Direktörlük Müşavirliğine tâyin edilerek böylece hizmetinden istifadeye devam olunması inkânı sağlanmıştır.

O. Behçet Karamanoğlu Almanya'da elektrik mühendisliği tahsilini yaptıktan ve muhtelif devlet dairelerinde çalıştıktan sonra 1938 yılında E. İ. E. İdaresine intisabederek bu idarenin idari ve teknik kollarında uzun yıllar çalışmış 1956 tarihinden emekliye sevk edildiği tarihe kadar da Genel Direktör Yardımcılığına liyakatle yürütmüş ve bu süre zarfında üç defa takdirname ile taltif edilmiştir. Mumaileyh, meslekî bilgi ve tecrübesine ilâveten Almanca, Macarca ve İngilizce dillerine de vâkıf bulunmaktadır.

2. O. Behçet Karamanoğlu yukarıda arz edildiği gibi Genel Direktörlük Muavinliğine değil yevmiyeli müşavirlik kadrosuna atanmıştır.

Esasen, Genel Direktörlük Muavinliği gibi idari fonksiyonu bulunan ve daimî mahiyet arz eden bir hizmete yevmiye ile personel tâyinine mevzuat bakımından imkân yoktur.

Yalnız, 4/10195 sayılı Kararnameye ek 5/1452 sayılı Kararname, yevmiyeli teknik personele âmiri ita ve tahakkuk âmirliği yetkisinin verilmesini mümkün kılmak maksadıyla bu gibilerin daimî mahiyet arz eden her nevi kadrolu görevlere ücretsiz olarak vekâlet ettirilmelerine cevaz vermektedir.

Binaenaleyh zaruret halinde, mumaileyhin, yevmiyeli bir kadroyu işgal etmesine rağmen boş bulunan eski görevine ücretsiz olarak vekâlet ettirilmesinde gerek mevzuata ve gerekse diğer Devlet dairelerindeki bugünkü tatbikata aykırı bir cihet bulunmayacaktır.

Diğer taraftan, ne kanunlarımızda ve ne de yevmiyeli Teknik Personel Yönetmeliğinde emekli durumunda bulunanların yevmiyeli bir göreve tâyinlerini men eden hiçbir hüküm yer almamıştır.

Plânlı kalkınma devresine girildiği bu sırada teknik elemana şiddetle ihtiyaç duyulması sebebiyle bu gibi uzun tecrübe ve ihtisas sahibi emekli elemanlardan faydalanılması cihetine gidilme-

si Devlet Personel Dairesinin de görüşüne uygundur.

Arz ederim.

Muammer Erten
Sanayi Bakanı

2. — Çankırı Milletvekili Şaban Keskin'in, memuriyet bölgelerinde hizmet müddetlerini tamamlamayan ne kadar memur bulunduğuna dair yazılı soru önergesi ve İçişleri Bakanı Orhan Öztrak'ın yazılı cevapları (7/402)

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanlığınca yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygı ile arz ve rica ederim.

Çankırı Milletvekili
Şaban Keskin

Mevcut ve meri mevzuat ve yönetmeliklere göre,

1. Mahrumiyet bölgelerinde hizmet müddetlerini tamamlamayan müsteşar kademesinden en alt kademeye kadar yönetmelik hükümleri içinde mütalâa edilen ne kadar memur vardır? Bunlardan, mahrumiyet bölgelerindeki hizmetlerini doldurmadan; tâyini, yönetmelik hükümlerine göre caiz olmıyan yerlere tâyinler yapılmış mıdır? Yapılmış ise sebepleri ve bu tâyinlerin neler ve kım-lere aid olduğu,

2. Bakanlık emrinde kaç aded kaymakam vardır ve kaç aded kaymakamlık münhaldir? Bâzı Doğu ve İç - Anadolu kaza merkezlerinde münhal kaymakamlıklar var iken, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük vilâyetler emrine lüzumundan fazla kaymakam tâyini yapılmış mıdır?

3. Mahrumiyet bölgelerinde hizmet müddetlerini doldurmamış vali muavini ve mülkiye müfettişleri mevcut mudur?

4. Bilgi ve görgülerini artırmak için Avrupa'ya gönderilen kaymakamlar arasında, Avrupa'ya gidebilmesi için aranan evsafa uygun olmıyanlar da bulunmuş mudur?

T. C.

İçişleri Bakanlığı

24.1.1964

Özlük İş. Gn. Md.

Şb. Md. 2. Sicil 521/394/1610

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
İlgi : 25 . 12 . 1963 tarih ve Kanunlar Md. lüğü 7/402 - 7617/43000 sayılı yazınızla.

Mahrumiyet bölgelerinde hizmet müddetlerini

tamamlıyan memurlar hakkında Çankırı Milletvekili Şaban Keskin tarafından verilen yazılı soru önergesi tetkik olunmuştur :

Mahrumiyet bölgelerinde hizmet görecek kaymakamlara ait Statü; Bakanlığımız Müdürler Encümeninin 2 . 11 . 1960 gün ve 291 sayılı kararı ile kabul edilen ve 26.11.1960 gün ve 10665 sayılı Resmî Gazetede intişar eden (Mahrumiyet Bölgelerinde Hizmet Görecek Kaymakamların Nakil Yönetmeliği) gereğince tesbit edilmiştir.

1. Mezkûr Yönetmeliğin 3 neü maddesinde de görüleceği üzere; mahrumiyet bölgelerine, âzami 3 yıl kaymakamlık yapanlar nakil ve tâyin edilmekte olup buna göre de, henüz bu niteliği ihraz etmemelerinden dolayı mahrumiyet bölgelerine gönderilemeyen kaymakam adedimiz 103 tür.

Bakanlık Merkez Teşkilâtında; Müsteşar kademesinden şube müdürü kademesine kadar (fiilen müfettişlik kadrolarını işgal edenler hariç) (10) kişi, mahrumiyet bölgesi hizmetini yapmamış veya eksik yapmıştır. Bunlarda; yine sözü edilen Yönetmeliğin 11 nei maddesine tevfikan; münasip ilk fırsatta mahrumiyet bölgelerindeki kaymakamlıklardan birisine tâyin edileceklerdir.

Halen; Yönetmelikle tesbit edilmiş olan 1 nei sınıf ilçelerimizden Şile ve Menemen'de bulunan kaymakamlarımız mahrumiyet bölgesinde kaymakam olarak hiç bulunmamış, Bandırma Kaymakamı mahrumiyet bölgesinde 1 sene 10 ay 18 gün, Kırıkkale Kaymakamı da 1 sene 5 ay 1 gün bulunmuş olup 2 sene itibariyle eksik hizmetlerinin tamamlattırılacağı hususu kendilerine 15.11.1963 tarihinde tebliğ edilmiştir.

2 nei sınıf ilçelerimizden; Çubuk, Havran, İznik, Ecebat, İskilip, Torbalı, İnebolu, Hendek ve Gerze'de vazî'e gören kaymakamlarımızın da mahrumiyet bölgesi hizmetleri eksik bulunup noksan hizmetlerinin tamamlattırılacağı hususu keza kendilerine 15.11.1963 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Bu kimseler buldukları ilçelere; 18.5.1961 tarih ve 10810 sayılı Resmî Gazetede intişar eden (Kaymakamların Nakil Yönetmeliğine ek Yönetmeliğin) 5 nei maddesinde mündemiç (buldukları kazalarda hizmet müddetlerini dolduran kay-

makamlar hizmetin icabettirdiği vazifelere nakledilirler.) hükmüne müsteniden tâyin edilmişlerdir.

2. Bakanlığımızda fiilen hizmet gören kaymakam adedi (430) dur. (141) ilçemiz münhaldir.

Bunların (4) adedi II nei sınıf, (100) adedi III neü sınıf ve (37) adedi de mahrumiyet bölgesi ilçeleridir.

Ankara ve İzmir Valiliği emrinde 5439 sayılı Kanunun 2 nei maddesi gereğince kaymakamımız bulunmayıp yalnız İstanbul Valiliği emrinde 2 kaymakam ve 1 Hukuk İşleri Müdürü bulunmaktadır. Bunların tâyinleri sıhhi özürlerinden ileri gelmiştir.

Bakanlık Merkez Teşkilâtında 16 kaymakam kendi kadrosuyla münhal bulunan (merkez kadrolarında) çalışmaktadırlar.

3. 5442 sayılı Kanunun 5 nei maddesinin 2 nei bendi; vali muavinliğine tâyinde; en az 6 yıl kaymakamlıkta bulunmuş ve bu hizmetin 2 yılını Doğu'da geçirmiş olmayı şart koşması muvacehesinde bugün vali muavini olarak hizmet gören kimselerden hepsi, mahrumiyet bölgesi hizmetini tamamlamış durumundadırlar.

Mülkiye müfettişlerimizden 3 ünün mahrumiyet hizmetleri eksik olup 9 u da mahrumiyet bölgelerinde bulunmamışlardır.

Bunlarda; yukarıda arz edildiği veçhile; yönetmeliğin 11 nei maddesi gereğince münasip ilk fırsatta doğu bölgesindeki kaymakamlıklardan birisine gönderileceklerdir.

4. Bilgi ve görgülerini artırmak için yabancı memleketlere gönderilen kaymakamlar (Mahrumiyet Bölgelerinde Hizmet Görecek Kaymakamlara ait Yönetmelik) in , 10 neu maddesine göre; mahrumiyet bölgelerindeki hizmetleri başarılı bulunan kaymakamlar arasından seçilmekte ise de bunda bir de iyi lisan bilme şartı arandığından bizzarur mahrumiyet bölgesi hizmetini tamamlamıyan kaymakamlarımız da gönderilmeye başlanmıştır.

Bilgi edinilmesini ve gereğini arz ederim.

Orhan Öztrak
İçişleri Bakanı

1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarisına verilen oylarin sonucu.

(Yeter sayi hasil olmamıştır.)

Üye sayisi : 450
Oy verenler : 187
Kabul edenler : 170
Reddedenler : 12
Çekinseler : 5
Oya katılmıyanlar : 254
Açık üyelıklar : 9

[Kabul edenler]

ADANA
Yusuf Aktimur
Kasım Gülek
Cavit Oral
Kemal Sarıbrahimoğlu
ADİYAMAN
Arif Atalay
AFYON KARAHİSAR
Şevki Güler
AMASYA
Reşat Arpacıoğlu
İsmail Sarıgöz
Nevzat Şener
ANKARA
Burhan Apaydın
Nihat Berkkan
Osman Bölükbaşı
İsmail Gence
İbrahim İmirzalıoğlu
Mehdi Mihçioğlu
İlyas Seçkin
Ahmet Üstün
Abdülhak Kemal Yö-
rük
ANTALYA
Etem Ağva
İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Rafet Eker
Nihat Su
ARTVIN
Saffet Eminağaoğlu
AYDIN
Orhan Apaydın
Melâhat Gedik

Mustafa Şükrü Koç
İsmet Sezgin
BALIKESİR
Cihat Bilgehan
Cevat Kanpulat
BİLEOLIK
Orhan Tuğrul
BOLU
Ahmet Çakmak
Kemal Demir
Kâmil İnal
BURDUR
Fethi Çelikbaş
Nadir Yavuzkan
BURSA
Ekrem Paksoy
Ahmet Türkel
Baha Cemal Zağra
ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Süreyya Endik
Şefik İnan
ÇORUM
Nuri Ahıskalıoğlu
Hilmi İncesulu
İhsan Tombuş
DENİZLİ
İsmail Ertan
İbrahim Kocatürk
Remzi Şenel
DIYARBAKIR
Adnan Aral
ELAZIĞ
Hürrem Müftügil
ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli

Zeynel Gündoğdu
Naci Yıldırım
ERZURUM
Nihat Diler
Cevat Dursunoğlu
Gıyasettin Karaca
Şerafettin Konuray
Adnan Şenyurt
ESKİŞEHİR
Seyfi Öztürk
Aziz Zeytinoğlu
GAZİANTEP
Ali İhsan Göğüş
Mithat San
Süleyman Ünlü
GİRESUN
Mustafa Kemal Çilesiz
GÜMÜŞANE
Halis Bayramoğlu
Necmeddin Küçüker
HATAY
Bahri Bahadır
Abdullah Cilli
Şekip İnal
Sâki Zorlu
İÇEL
Sadık Kutlay
İhsan Önal
İSPARTA
Ali İhsan Balım
Lokman Başaran
Mustafa Güleçgil
İSTANBUL
Ratip Tahir Burak
Ömer Zekâi Dorman

Saadet Evren
Orhan Eyüboğlu
Fahrettin Kerim Gökay
Muhiddin Güven
Ali Coşkun Kırca
Vahyi Özarar
İlhami Sancar
Selim Sarper
Hüsamettin Tıyanşan
Reşit Ülker
Zeki Zeran
İZMİR
Şükrü Akkan
Muzaffer Döğemeci
Ali Naili Erdem
İhsan Gürsan
Kadri Özek
Mustafa Uyar
KARS
Lâtif Aküzüm
Hasan Erdoğan
Bahtiyar Vural
Rıza Yalçın
KASTAMONU
Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay
KAYSERİ
Turhan Feyzioğlu
Mehmet Göker
Vedat Ali Özkan
Bahri Yazır
KIRKLARELİ
Fikret Filiz
KOCAELİ
Nihat Erim

KONYA

İhsan Kabadayı
Ömer Kart
Abdüssamet Kuzucu
Fakih Özlen
Vefa Tanır

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay
Rauf Kıray

MALATYA

Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
İsmet İnönü

MANİSA

Neriman Ağaoğlu
Süleyman Çağlar
Şevket Raşit Hatip-
oğlu
Yakup Kadri Karaos-
manoğlu

MARAS

Kemal Bağcıoğlu
Kemalî Bayazıt

Hasan Fehmi Evliya

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Seyfi Güneşan

MUĞLA

Adnan Akarca
Hilmi Baydur
Cevdet Oskay

NİĞDE

Mehmet Altınsoy
Asım Eren
Haydar Özalp
Ruhi Soyer

ORDU

Ferda Güley

SAKARYA

Ekrem Alican
Yusuf Ulusoy

SAMSUN

Mehmet Başaran
Fevzi Geveci
İlyas Kılıç

SİRT

Cevdet Aydın
Süreyya Öner

SİNOP

Mahmut Alicanoğlu
Cemil Karahan
Haşim Tari

SİVAS

Adil Altay
İbrahim Göker
Reşat Turhan

TEKİRDAĞ

Turhan Kut
Fethi Mahramlı
Orhan Öztrak

TOKAT

Sabahattin Baybura
Reşit Önder
Bekir Şeyhoğlu

TRABZON

Ali Şakir Ağanoğlu
Ekrem Dikmen

Kâmuran Ural

TUNCELİ

Vahap Kışoğlu

URFA

Sabri Kılıç

VAN

Şükrü Köserreisioğlu

YOZGAT

İsmail Hakkı Akdoğan
Mustafa Kepir
Turgut Nizamoglu
Celâl Sungur
Veli Uyar

ZONGULDAK

Ahmet Fuat Ak
Kenan Esengin
Ramiz Karakaşoğlu
Sadık Tekin Müftüoğlu
Mehmet Ali Pestilci
Yusuf Ziya Yücebilgin

[Reddedenler]

AFYON KARAHİSAR

Mehmet Turgut

ANKARA

Hüseyin Ataman
İhsan Köknal
Ferhat Nuri Yıldırım

BİTLİS

Müştak Okumus

GÜMÜŞANE

Sabahattin Savacı

KARS

Kemal Okyay

KONYA

İrfan Baran

MARDİN

Şevki Aysan
Talât Oğuz

MUŞ

Sami Öztürk

ORDU

Refet Aksoy

[Çekinsemler]

EDİRNE

Fahir Giritlioğlu

KIRŞEHİR

Halil Özmen

KONYA

Kemal Ataman
Rüştü Özal

TOKAT

H. Ali Dizman

[Oya katılmıyanlar]

ADANA

Hasan Aksay
Ali Bozdoğanoglu
Mehmet Geçioğlu
Ahmet Karamüftüoğlu
Melih Kemal Küçükte-
pepınar
Ahmet Savrun
İbrahim Tekin
Alihet Topaloğlu

ADİYAMAN

Mahmut Deniz
Mehmet Özbay
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR

Halûk Nur Bâki
Veli Başaran
Hasan Dinçer
Asım Yılmaz

Şükrü Yüzbaşıoğlu

AĞRI

Nevzat Güngör
Kerem Özcan
Rıza Polat

AMASYA

Mustafa Kemal Karan

ANKARA

İsmail Rüştü Aksal
Raif Aybar

Fuat Börekçi

Bülent Ecevit (B.)
Mustafa Kemal Erko-
van
Muhlis Ete
İbrahim Sıtkı Hatip-
oğlu (İ. Ü.)
Emin Paksüt
Zühtü Pehlivanlı

ANTALYA

Ömer Eken
Nazmi Kerimoğlu
ARTVIN

Nihat Ata
Sabit Osman Avcı
AYDIN

Hilmi Aydınçer
Nedim Müren
Reşat Özarda

BALIKESİR

Ahmet Aydın Bolak
Kaya Bulut
Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu

Gökhan Evliyaoglu
Fenni İslimyeli (B.)
Ahmet İhsan Kırımlı

Süreyya Koç
Mehmet Tiritoglu
Cihat Turgut

BİLECİK

Şadi Binay

BİNGÖL

M. Siddık Aydar
Halit Rıza Ünal

BİTLİS

Nafiz Giray

BOLU

Zeki Baltacıoğlu
Turgut Çulha
Fuat Ümit

BURDUR

Mehmet Özbey

BURSA

Hikmet Akalın (İ.)
Edip Rüştü Akyürek
Sadrettin Çanga

İbrahim Ökten (B.)

Cevdet Perin

Mustafa Tayyar

Ziya Uğur

İsmail Yılmaz

ÇANAKKALE

Burhan Arat

Refet Sezgin

ÇANKIRI

Kâzım Arar

Rahmi İnceler

Şaban Keskin
Nurettin Ok (Bşk. V.)

ÇORUM

Muzaffer Dündar
Abdurrahman Güler
Faruk Küreli
Neemi Ökten

DENİZLİ

Sinan Bosna
Mehmet Çobanoğlu
Hüdaî Oral (B.)
Âtîf ŞoHoğlu

DIYARBAKIR

Şehmus Arslan
Yusuf Azizoğlu
Hilmi Gündoğan
Becai İskenderoğlu
Vefik Piriçcioğlu (B.)
Alp Doğan Şen

EDİRNE

Talât Asal
Süleyman Bilgen
İlhami Ertem
Nazmi Özoğul

ELAZIĞ

Nurettin Ardıçoğlu
Naci Güray
Ömer Faruk Sanaç
Kemal Satır (B.)

ERZİNCAN

Sadık Perinçek

ERZURUM

Ertuğrul Akça
Turhan Bilgin
Tahsin Telli

ESKİŞEHİR

Şevket Asbuzoğlu
İbrahim Cemalcılar
Ertuğrul Gazi Sakarya
Celâlettin Uzer (B.)

GAZİANTEP

Osman Orhan Bilen
Muzaffer Canbolat
Hüseyin İncioğlu
Kudret Mavitan

GİRESUN

Ali Cüceoğlu
Nizamettin Erkmen

İbrahim Etem Kılıçoğlu

Ali Köymen

Naim Tirali

GÜMÜŞANE

Nureddin Özdemir

HAKKÂRİ

Ahmet Zeydan

HATAY

Ali Muhsin Bereketoğlu
Ahmet Sırrı Hocaoglu

İÇEL

Mazhar Arıkan
Mehmet Ali Arslan
Burhan Bozdoğan
Yahya Dermancı
Celâl Kılıç

İSPARTA

Sadettin Bilgiç

İSTANBUL

İbrahim Abak
Ziya Altınoğlu
Cihad Baban
Suphi Baykam
Mahmut Rıza Bertan
Ferruh Bozbeyli
(Bşk. V.)

Nurettin Bulak
Tahsin Demiray

Hilmi Oben

Ahmet Oğuz

Oğuz Oran

Şahabettin Orhon

Naci Ökten

İsmail Hakkı Tekinel

Sabri Vardarlı

Abdurrahman Yazgan

Malik Yolaç (B.)

İZMİR

Osman Sabri Adal

Mehmet Ali Aytaş

Şeref Bakşık

Arif Ertunga

Ragıp Gümüspala

Ziya Hanhan

Saim Kaygan

Nihat Kürşat

Necip Mirkelâmoğlu

Şinasi Osma

Lebit Yurdoğlu (B.)

KARS

Necmettin Akan

Kemal Güven

Kemal Kaya

Sırrı Ökten

KASTAMONU

Avni Doğan

Fethi Doğançay

İhsan Şeref Dura

Ali Özdikmenli

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ

Abdülhalim Aras

Hüsamettin Gümüspala

Mehmet Sağlam

Mehmet Yüceler (B.)

KIRKLARELİ

Abdurrahman Altuğ

Mehmet Alâeddin Eriş

Hasan Tahsin Uzun

KİRŞEHİR

Ahmet Bilgin

Memduh Erdemir

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu

Hâldan Kısayol

Süreyya Sofuoğlu

KONYA

Selçuk Aytan

Ahmet Gürkan

Kadircan Kafılı

Mekki Keskin (Bşk. V.)

Fakih Özfakih

Faruk Sükan

Cahit Yılmaz

Sait Sina Yücesoy

KÜTAHYA

Ali Erbek

Mehmet Kesen

Sezai Sarpaşar

Sadrettin Tosbi

MALATYA

H. Avni Akşit

Ahmet Fırat

Halit Ziya Özkan

MANİSA

Muammet Erten (B.)

Nusret Köklü

Hurrem Kubat
Hilmi Okçu
Yakup Yakut
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAS

Ali Hüdayioğlu
Enver Kaplan
Adnan Karaküçük

MARDİN

Esat Kemal Aybar
Vahap Dizdaroğlu

MUĞLA

Turan Şahin (B.)
İlhan Tekinalp

MUŞ

Sait Mutlu

NEVŞEHİR

Halit Fikret Aka
Ramazan Demirsoy
Ali Baran Numanoğlu

NİĞDE

Oğuzdmir Tüzün

ORDU

Yusuf İzzettin Ağaoglu

Ata Bodur
Orhan Naim Hazinedar
Arif Hikmet Onat (B.)
Şadi Pehlivanoglu
Ata Topaloğlu

RİZE

Erol Yılmaz Akçal
Arif Hikmet Güner
Fuad Sirmen (Başkan)
Cevat Yalçın

SAKARYA

Burhan Akdağ
Nuri Bayar
Muslihittin Gürer
Hami Tezkan

SAMSUN

Ali Fuat Alişan
Nurettin Ceritoğlu
Fevzi Ceylân
Bahri Cömert
Kâmran Evliyaoğlu
Hâmit Kiper
Hüseyin Özalp (İ. Ü.)

Osman Şahinoğlu
SİİRT
Hayrettin Özgen
Adil Yaşa

SİNOP

Mustafa Kaptan
SİVAS

Rahmi Çeltekli
Rahmi Günay
Sebati Hastaoğlu
Ahmet Kangal
Cevad Odyakmaz
Güner Sarısözen
Tahsin Türkay
Mahmut Vural
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu

TOKAT

Mehmet Kazova
Zeyyat Kocamemi
Ali Rıza Ulusoy

TRABZON

Selâhattin Güven
Nazmi Ökten

Ahmet Şener
Ali Rıza Uzuner
Zeki Yağmurdereli
TUNCELİ

Fethi Ülkü

URFA

Osman Ağan
Atalay Akan
Kemal Badıllı
Kadri Eroğan
Bekir Sami Karahanlı
Celâl Öncel

UŞAK

Ali Rıza Akbıyıkoglu
(İ.)
İbrahim Bulanalp
Ahmet Tahtakılıç

VAN

İhsan Bedirhanoglu
Muslih Görentaş (İ. Ü.)

YOZGAT

İsmet Kapısız

ZONGULDAK

Feyzi Fırat
Suphi Konak

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Manisa	1
Erzurum	1	Muş	1
Hatay	1	Trabzon	1
İstanbul	1	Zonguldak	1
Kocaeli	1	Yekûn	9

M. Meclisi B : 41 27.1.1964 O : 1

1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Kar-
ma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu Başkanlıkları
tezkerelerine verilen oyların neticesi

(Yeter sayı hâsıl olmamıştır.)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 183
Kabul edenler : 177
Reddedenler : 2
Çekinseler : 4
Oya katılmıyanlar : 258
Açık üyelikler : 9

[Kabul edenler]

ADANA
Yusuf Aktimur
Kasım Gülek
Cavit Oral
Kemal Sarıbrahimoğlu
ADİYAMAN
Arif Atalay
AFYON KARAHISAR
Şevki Güler
AMASYA
Reşat Arpacıoğlu
İsmail Sarıgöz
Nevzat Şener
ANKARA
Burhan Apaydın
Hüseyin Ataman
Nihat Berkkan
Osman Bölükbaşı
İsmail Gence
İbrahim İmirzalıoğlu
Mehdi Mihçioğlu
Emin Paksüt
İlyas Seçkin
Ahmet Üstün
Ferhat Nuri Yıldırım
Abdülhak Kemal Yörük
ANTALYA
Etem Ağva
İhsan Ataöv
Rafet Eker
Hasan Fehmi Boztepe
Nihat Su
AYDIN
Orhan Apaydın
Melâhat Gedik

Mustafa Şükrü Koç
İsmet Sezgin
BALIKESİR
Cihat Bilgehan
Cevat Kanpulat
BITLİS
Müştak Okumuş
BOLU
Ahmet Çakmak
Kemal Demir
BURDUR
Fethi Çelikbaş
Nadir Yavuzkan
BURSA
Ahmet Türkel
ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Süreyya Endik
Şefik İnan
ÇORUM
Nuri Ahıskaloğlu
Hilmi İncesulu
İhsan Tombuş
DENİZLİ
İsmail Ertan
İbrahim Kocatürk
Remzi Şenel
DIYARBAKIR
Adnan Aral
EDİRNE
Fahir Giritlioğlu
ELÂZİĞ
Hürrem Müftügil

ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli
Naci Yıldırım
ERZURUM
Cevat Dursunoğlu
Gıyasettin Karaca
Şerafettin Konuray
Adnan Şenyurt
ESKİŞEHİR
Seyfi Öztürk
Aziz Zeytinioğlu
GAZİANTEP
Ali İhsan Göğüş
Mithat San
Süleyman Ünlü
GİRESUN
Ali Cüceoğlu
Mustafa Kemal Çilesiz
Naim Tirali
GÜMÜŞANE
Necmeddin Küçüker
HATAY
Bahri Bahadır
Abdullah Cilli
Şekip İnal
Sâki Zorlu
İÇEL
Sadık Kutlay
İhsan Önal
İSPARTA
Ali İhsan Balım
Lokman Başaran
Mustafa Gülcügil

İSTANBUL
Ratip Tahir Burak
Ömer Zekâi Dorman
Saadet Evren
Orhan Eyüboğlu
Fahrettin Kerim Gökay
Muhiddin Güven
Coşkun Kırca
Vahyi Özarar
İlhami Sancar
Selim Sarper
Hüsamettin Tiyaşan
Reşit Ülker
Zeki Zeren
İZMİR
Şükrü Akkan
Muzaffer Döşemeci
Ali Naili Erdem
İhsan Gürsan
Necip Mirkelâmoğlu
Kadri Özek
Mustafa Uyar
KARS
Lâatif Aküzüm
Hasan Erdoğan
Kemal Okyay
Bahtiyar Vural
Rıza Yalçın
KASTAMONU
Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay
KAYSERİ
Mehmet Göker
Vedat Âli Özkan
Bahri Yazır

KIRKLARELİ

Fikret Filiz

KOCAELİ

Nihat Erim

KONYA

Kemal Ataman

Irfan Baran

Ihsan Kabadayı

Ömer Kart

Abdüssamet Kuzucu

Rüştü Özal

Fakih Özlen

Vefa Tanır

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay

Rauf Kiray

MALATYA

Nurettin Akyurt

Mehmet Delikaya

MANİSA

Neriman Ağaoğlu

Şevket Raşit Hatipoğlu

Yakup Kadri Karaos-

manoğlu

Yakup Yakut

MARAS

Kemal Bağcıoğlu

Kemalî Bayazıt

Hasan Fehmi Evliya

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan

Şevki Aysan

Seyfi Güneşan

Talât Oğuz

MUĞLA

Hilmi Baydur

Cevdet Oskay

MUŞ

Sami Öztürk

NİĞDE

Mehmet Altınsoy

Asım Eren

Haydar Özalp

Ruhi Soyer

ORDU

Refet Aksoy

Ferda Güley

Arif Hikmet Onat

SAKARYA

Ekrem Alican

Yusuf Ulusoy

SAMSUN

Mehmet Başaran

Fevzi Geveci

Ilyas Kılıç

SIİRT

Cevdet Aydın

Süreyya Öner

SİNOP

Mahmut Alicanoğlu

Cemil Karahan

Haşim Tarı

SİVAS

Adil Altay

İbrahim Göker

Güner Sarısözen

Reşat Turhan

Tahsin Türkay

TEKİRDAĞ

Turhan Kut

Fethi Mahramlı

Orhan Öztrak

TOKAT

Sabahattin Baybura

H. Ali Dizman

Reşit Önder

Bekir Şeyhoğlu

TRABZON

Ali Şakir Ağanoğlu

Ekrem Dikmen

Kâmuran Ural

TUNCELİ

Vahap Kışoğlu

URFA

Sabri Kılıç

UŞAK

Ahmet Tahtakılıç

YOZGAT

Ismail Hakkı Akdoğan

Mustafa Kepir

Turgut Nizamoğlu

Celâl Sungur

Veli Uyar

ZONGULDAK

Ahmet Fuat Ak

Kenan Esengin

Ramiz Karakaşoğlu

Sadık Tekin Müftüoğlu

Mehmet Ali Pestilci

Yusuf Ziya Yücebیلgin

[Reddedenler]

BURSA

Ekrem Paksoy

MUĞLA

Adnan Akarca

[Çekinseler]

ANKARA

Ihsan Köknel

BİLECİK

Orhan Tuğrul

ERZURUM

Nihat Diler

HAKKÂRİ

Ahmet Zeydan

[Oya katılmayanlar]

ADANA

Hasan Aksay

Ali Bozdoğanoglu

Mehmet Geçioğlu

Ahmet Karamüftüoğlu

Melih Kemal Küçükte-

pepınar

Ahmet Savrun

İbrahim Tekin

Ahmet Topaloğlu

ADİYAMAN

Mahmut Deniz

Mehmet Özbay

Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR

Halûk Nur Bâki

Veli Başaran

Hasan Dinçer

Mehmet Turgut

Asım Yılmaz

Şükrü Yüzbaşıoğlu

AĞRI

Nevzat Güngör

Kerem Özcan

Rıza Polat

AMASYA

Mustafa Kemal Karan

ANKARA

İsmail Rüştü Aksal

Raif Aybar

Fuat Börekçi

Bülent Ecevit (B.)

Mustafa Kemal Erko-

van

Muhlis Ete

İbrahim Sıtkı Hatip-

oğlu (I. Ü.)

Zühtü Pehlivanlı

ANTALYA

Ömer Eken

Nazmi Kerimoğlu

ARTVİN

Nihat Ata

Sabit Osman Avcı

Saffet Eminaoğlu

AYDIN

Hilmi Aydınçer

Nedim Müren
Reşat Özarda

BALIKESİR

Ahmet Aydın Bolak
Kaya Bulut
Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu
Gökhan Evliyaoğlu
Fennî İslimyeli (B.)
Ahmet İhsan Kırımlı
Süreyya Koç
Mehmet Tiritioğlu
Cihat Turgut

BİLECİK

Şadi Binay

BİNGÖL

M. Siddık Aydar
Halit Rıza Ünal

BİTLİS

Nafiz Giray

BOLU

Zeki Baltacıoğlu
Turgut Çulha
Kâmil İnal
Fuat Ümit

BURDUR

Mehmet Özbey

BURSA

Hikmet Akalın
Edip Rüşti Akyürek
Sadrettin Çanga
İbrahim Öktem (B.)
Cevdet Perin
Mustafa Tayyar
Ziya Uğur
İsmail Yılmaz
Baha Cemal Zağra

ÇANAKKALE

Burhan Arat
Refet Sezgin

ÇANKIRI

Kâzım Arar
Rahmi İnceler
Şaban Keskin
Nurettin Ok (Bşk. V.)

ÇORUM

Muzaffer Dünder
Abdurrahman Güler

Faruk Küreli
Neemi Ökten

DENİZLİ

Sinan Bosna
Mehmet Çobanoğlu
Hüdaî Oral (B.)
Âtîf Şohoğlu
DIYARBAKIR
Şehmus Arslan
Yusuf Azizoglu
Hilmi Gündoğan
Recâi İskenderoğlu
Vefik Piriçcioğlu (B.)
Alp Doğan Şen

EDİRNE

Talât Asal
Süleyman Bilgen
İlhami Ertem
Nazım Özoğul

ELÂZİĞ

Nurettin Ardiçoğlu
Naci Güray
Ömer Faruk Sanaç
Kemal Satır (B.)

ERZİNCAN

Zeynel Gündoğdu
Sadık Perinçek

ERZURUM

Ertuğrul Akça
Turhan Bilgin
Tahsin Telli

ESKİŞEHİR

Şevket Asbuzoğlu
İbrahim Cemalcılar
Ertuğrul Gazi Sakarya
Celâlettin Uzer (B.)

GAZİANTEP

Osman Orhan Bilen
Muzaffer Canbolat
Hüseyin İncioğlu
Kudret Mavitan

GİRESUN

Nizamettin Erkmén
İbrahim Etem Kılıçoğlu
Ali Köymen

GÜMÜŞANE

Halis Bayramoğlu
Nureddin Özdemir
Sabahattin Savaçı

HATAY

Ali Muhsin Bereketoğlu
Ahmet Sırrı Hocaoğlu

İÇEL

Mazhar Arıkan
Mehmet Ali Arslan
Burhan Bozdoğan
Yahya Dermancı
Celâl Kılıç

İSPARTA

Sadettin Bilgiç

İSTANBUL

İbrahim Abak
Ziya Altınoğlu
Cihad Baban
Suphi Baykam
Mahmut Rıza Bertan
Ferruh Bozbeyli
(Bşk. V.)

Nurettin Bulak
Tahsin Demiray

Hilmi Oben

Ahmet Oğuz

Oğuz Oran

Şahabettin Orhon

Naci Öktem

İsmail Hakkı Tekinel

Sabri Vardarlı

Abdurrahman Yazgan

Malik Yolaç (B.)

İZMİR

Osman Sabri Adal

Mehmet Ali Aytas

Şeref Baksık

Arif Ertunga

Ragıp Gümüşpala

Ziya Hanhan

Saim Kaygan

Nihat Kürşat

Şinasi Osna

Lebit Yurdoğlu (B.)

KARS

Necmettin Akan

Kemal Güven

Kemal Kaya

Sırrı Öktem

KASTAMONU

Avni Doğan

Fethi Doğançay

İhsan Şeref Dura

Ali Özdikmenli

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ

Abdülhalim Aras

Turhan Feyzioğlu

Hüsamettin Gümüşpala

Mehmet Sağlam

Mehmet Yüceler (B.)

KIRKLARELİ

Abdurrahman Altuğ

Mehmet Alâeddin Eriş

Hasan Tahsin Uzun

KİRŞEHİR

Ahmet Bilgin

Memduh Erdemir

Halil Özmen

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu

Hâldan Kısayol

Süreyya Sofuoğlu

KONYA

Selçuk Aytan

Ahmet Gürkan

Kadirecan Kafır

Mekki Keskin (Bşk. V.)

Pakih Özfakih

Faruk Sükan

Cahit Yılmaz

Sait Sina Yücesoy

KÜTAHYA

Ali Erbek

Mehmet Kesen

Sezai Sarpaşar

Sadrettin Tosbi

MALATYA

H. Avni Akşit

Ahmet Fırat

İsmet İnönü (Başba-
kan)

Halit Ziya Özkan

MANİSA

Süleyman Çağlar

Muammer Erten (B.)

Nusret Köklü

Hurrem Kubat

Hilmi Okçu

Nahit Yenişehirlioğlu

MARAS
 Ali Hüdayioğlu
 Enver Kaplan
 Adnan Karaküçük
MARDİN
 Esat Kemal Aybar
 Vahap Dizdaroğlu
MUĞLA
 Turan Şahin (B.)
 İlhan Tekinalp
MUŞ
 Sait Mutlu
NEVŞEHİR
 Halit Fikret Aka
 Ramazan Demirsoy
 Ali Baran Numanoğlu
NIĞDE
 Oğuzdemir Tüzün
ORDU
 Yusuf İzzettin Ağaoğlu
 Ata Bodur
 Orhan Naim Hazinedar

Şadi Pehlivanoglu
 Ata Topaloğlu
RİZE
 Erol Yılmaz Akçal
 Arif Hikmet Güner
 Fuad Sirmen (Başkan)
 Cevat Yalçın
SAKARYA
 Burhan Akdağ
 Nuri Bayar
 Muslihittin Gürer
 Hami Tezkan
SAMSUN
 Ali Fuat Alişan
 Nurettin Ceritoğlu
 Fevzi Ceylân
 Bahri Cömert
 Kâmran Evliyaoğlu
 Hâmit Kiper
 Hüseyin Özalp (İ. Ü.)
 Osman Şahinoğlu
SİRT
 Hayrettin Özgen

Adil Yaşa
SINOP
 Mustafa Kaptan
SIVAS
 Rahmi Çelteki
 Rahmi Günay
 Sebati Hastaoğlu
 Ahmet Kangal
 Cevad Odyakmaz
 Mahmut Vural
TEKİRDAĞ
 Hayri Mumcuoğlu
TOKAT
 Mehmet Kazova
 Zeyyat Kocamemi
 Ali Rıza Ulusoy
TRABZON
 Selâhattin Güven
 Nazmi Ökten
 Ahmet Şener
 Ali Rıza Uzuner
 Zeki Yağmurdereli

TUNCELİ
 Fethi Ülkü
URFA
 Osman Ağan
 Atalay Akan
 Kemal Badıllı
 Kadri Eroğan
 Bekir Sami Karahanlı
 Celâl Öncel
UŞAK
 Ali Rıza Akbıyıkoglu
 İbrahim Bulanalp
VAN
 İhsan Bedirhanoglu
 Muslih Görentaş
 (İ. Ü.)
 Şükrü Köseroisoglu
YOZGAT
 İsmet Kapısız
ZONGULDAK
 Feyzi Fırat
 Suphi Konak

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Muş	1
Erzurum	1	Trabzon	1
Hatay	1	Zonguldak	1
İstanbul	1		
Kocaeli	1		
Manisa	1	Yekûn	9

Karayolları Genel Müdürlüğünün 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvel-
lerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarisına verilen oyların sonucu.

(Yeter sayı hâsil olmamıştır.)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 162
Kabul edenler : 155
Reddedenler : 2
Çekinseler : 5
Oya katılmıyanlar : 279
Açık üyelikler : 9

[Kabul edenler]

ADANA
Yusuf Aktimur
Cavit Oral
Kemal Sarıbrahimoğlu
ADIYAMAN
Arif Atalay
AFYON KARAHİSAR
Şevki Güler
AMASYA
Reşat Arpacıoğlu
İsmail Sarıgöz
Nevzat Şener
ANKARA
Hüseyin Ataman
Nihat Berkkan
Osman Bölükbaşı
İsmail Gence
İbrahim İmirzalıoğlu
Mehdi Mihçioğlu
Emin Paksüt
Ahmet Üstün
Ferhat Nuri Yıldırım
Abdülhak Kemal Yö-
rük
ANTALYA
Etem Ağva
İhsan Ataöv
Rafet Eker
Hasan Fehmi Boztepe
ARTVİN
Saffet Eminagaçoğlu
AYDIN
Melâhat Gedik
Mustafa Şükrü Koç
İsmet Sezgin

BALIKESİR
Cihat Bilgehan
Cevat Kanpulat
BİTLİS
Müştak Okumus
BOLU
Kemal Demir
Kâmil İnal
BURDUR
Fethi Çelikbaş
BURSA
Edip Rüştü Akyürek
Ahmet Türkel
ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Süreyya Endik
Şefik İnan
ÇORUM
Nuri Ahıskalıoğlu
Hilmi İncesulu
İhsan Tombuş
DENİZLİ
İbrahim Kocatürk
Remzi Şenel
DIYARBAKIR
Adnan Aral
EDİRNE
Fahir Giritlioğlu
ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli
Zeynel Gündoğdu
Naci Yıldırım
ERZURUM
Cevat Dursunoğlu
Gıyasettin Karaca

Şerafettin Konuray
Adnan Şenyurt
ESKİŞEHİR
Seyfi Öztürk
Aziz Zeytinoğlu
GAZİANTEP
Ali İhsan Göğüş
Mithat San
Süleyman Ünlü
GİRESUN
Ali Cüceoğlu
Mustafa Kemal Çilesiz
Naim Tirali
GÜMÜŞANE
Halis Bayramoğlu
Necmeddin Küçükler
HATAY
Bahri Bahadır
Abdullah Cilli
Şekip İnal
Sâki Zorlu
İÇEL
Sadık Kutlay
İhsan Önal
İSPARTA
Ali İhsan Balım
Lokman Başaran
Mustafa Gülcügil
İSTANBUL
Ratip Tahir Burak
Ömer Zekâi Dorman
Orhan Eyüboğlu
Fahrettin Kerim Gökay
Muhiddin Güven
Coşkun Kırcı
Vahyi Özarar

İlhami Sancar
Selim Sarper
Reşit Ülker
Zeki Zeren
İZMİR
İhsan Gürsan
Necip Mirkelâmoğlu
Kadri Özek
Mustafa Uyar
KARS
Lâtif Aküzüm
Hasan Erdoğan
Kemal Okyay
Bahtiyar Vural
Rıza Yalçın
KASTAMONU
Osman Zeki Oktay
KAYSERİ
Mehmet Göker
Vedat Âli Özkan
KIRKLARELİ
Fikret Filiz
KOCAELİ
Nihat Erim
KONYA
İhsan Kabadayı
Ömer Kart
Abdüssamet Kuzucu
Rüştü Özal
Vefa Tanır
KÜTAHYA
Ahmet Bozbay
Rauf Kırar

MALATYA

Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
İsmet İnönü

MANİSA

Şevket Raşit Hatiboğlu
Yakup Kadri Karaos-
manoğlu

MARAS

Kemal Bağcıoğlu
Kemali Bayazit
Hasan Fehmi Evliya

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Şevki Aysan
Seyfi Güneştan
Talât Oğuz

MUĞLA

Hilmi Baydur

Cevdet Oskay

MUŞ

Sami Öztürk

NİĞDE

Asım Eren
Haydar Özalp
Ruhi Soyer

ORDU

Rafet Aksoy
Ferda Güley
Arif Hikmet Onat

SAKARYA

Ekrem Alieau
Yusuf Ulusoy

SAMSUN

Mehmet Başaran
Fevzi Geveci
İlyas Kılıç

SİRT

Cevdet Aydın
Süreyya Öner

SİNOP

Mahmut Alicanoğlu
Cemil Karahan
Haşim Tari

SIVAS

Adil Altay
İbrahim Göker

TEKİRDAĞ

Turhan Kut
Fethi Mahramlı
Orhan Öztrak

TOKAT

Sabahattin Baybura
H. Ali Dizman
Reşit Önder
Bekir Şeyhoğlu

TRABZON

Ali Şakir Ağanoğlu
Ekrem Dikmen

TUNCELİ

Vahap Kışoğlu

URFA

Sabri Kılıç

YOZGAT

İsmail Hakkı Akdoğan
Turgut Nizamoğlu
Celâl Sungur
Veli Uyar

ZONGULDAK

Ahmet Fuat Ak
Kenan Esengin
Ramiz Karakaşoğlu
Mehmet Ali Pestilci
Yusuf Ziya Yücebilgin

[Reddedenler]

İZMİR

Şükrü Akkan

ZONGULDAK

Sadık Tekin Müftüoğlu

[Çekinserler]

ANKARA

İhsan Köknel
BİLECİK
Orhan Tuğrul

ERZURUM

Nihat Diler

HAKKÂRİ

Ahmet Zeydan

MUĞLA

Adnan Akarca

[Oya katılmayanlar]

ADANA

Hasan Aksay
Ali Bozdoğanoglu
Mehmet Geçioğlu
Kasım Gülek
Ahmet Karamüftüoğlu
Melih Kemal Küçükte-
pepınar
Ahmet Savrun
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu

ADİYAMAN

Mahmut Deniz
Mehmet Özbay
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR

Halûk Nur Bâki
Veli Başaran
Hasan Dinçer
Mehmet Turgut
Asım Yılmaz
Şükrü Yüzbaşıoğlu

AĞRI

Nevzat Güngör
Kerem Özcan
Rıza Polat

AMASYA

Mustafa Kemal Karan

ANKARA

İsmail Rüştü Aksal
Burhan Apaydın

Raif Aybar

Fuat Börekçi
Bülent Ecevit (B.)
Mustafa Kemal Erko-
van
Muhlis Ete
İbrahim Sıtkı Hatip-
oğlu (I. Ü.)

Zühtü Pehlivanlı
İlyas Seçkin

ANTALYA

Ömer Eken
Nazmi Kerimoğlu
Nihat Su

ARTVİN

Nihat Ata

Sabit Osman Avcı

AYDIN

Orhan Apaydın
Hilmi Aydınçer
Nedim Müren
Reşat Özarda

BALIKESİR

Ahmet Aydın Bolak
Kaya Bulut
Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu
Gökhan Evliyaoglu
Fennî İslimyeli (B.)
Ahmet İhsan Kırımlı
Süreyya Koç

Mehmet Tiritöğlü
Cihat Turgut

BİLECİK

Şadi Binay

BİNGÖL

M. Süddik Aydar

Halit Rıza Ünal

BITLİS

Nafiz Giray

BOLU

Zeki Baltacıoğlu

Ahmet Çakmak

Turgut Çulha

Fuat Ümit

BURDUR

Mehmet Özbek

Nadir Yavuzkan

BURSA

Hikmet Akalın

Sadrettin Çanga

İbrahim Öktem (B.)

Ekrem Paksoy

Cevdet Perin

Mustafa Tayyar

Ziya Uğur

İsmail Yılmaz

Baha Cemal Zağra

ÇANAKKALE

Burhan Arat

Refet Sezgin

ÇANKIRI

Kâzım Arar

Rahmi İnceler

Şaban Keskin

Nurettin Ok (Bşk. V.)

ÇORUM

Muzaffer Dündar

Abdurrahman Güler

Faruk Küreli

Necmi Ökten

DENİZLİ

Sinan Bosna

Mehmet Çobanoğlu

İsmail Ertan

Hüdaı Oral (B.)

Atıf Şoĥođlu

DIYARBAKIR

Şehmus Arslan

Yusuf Azizoğlu

Hilmi Güldoğan

Recai İskenderoğlu

Vefik Piriçcioğlu (B.)

Alp Doğan Şen

EDİRNE

Talât Asal

Süleyman Bilgen

İlhami Ertem

Nazmi Özoğul

ELÂZİĞ

Nurettin Ardıçoğlu

Naci Güray

Hürrem Müftügil

Ömer Faruk Sanac

Kemal Satır (B.)

ERZİNCAN

Sadık Perinçek

ERZURUM

Ertuğrul Akça

Turhan Bilgin

Tahsin Telli

ESKİŞEHİR

Şevket Asbuzoğlu

İbrahim Cemalçılar

Ertuğrul Gazi Sakarya

Celâlettin Uzer (B.)

GAZİANTEP

Osman Orhan Bilen

Muzaffer Canbolat

Hüseyin İncioğlu

Kudret Mavitan

GİRESUN

Nizamettin Erkmn

İ. Etem Kılıçoğlu

Ali Köymen

GÜMÜŞANE

Nureddin Özdemir

Sabahattin Savacı

HATAY

Ali Muhsin Bereketoğlu

Ahmet Sırrı Hocaoğlu

İÇEL

Mazhar Arıkan

Mehmet Ali Arslan

Burhan Bozdoğan

Yahya Dermançı

Celâl Kılıç

İSPARTA

Sadettin Bilgiç

İSTANBUL

İbrahim Abak

Ziya Altınoğlu

Cihad Baban

Suphi Baykam

Mahmut Rıza Bertan

Ferruh Bozbeyli

(Bşk. V.)

Nurettin Bulak

Tahsin Demiray

Saadet Evren

Hilmi Oben

Ahmet Oğuz

Oğuz Oran

Şahabettin Orhon

Naci Öktem

İsmail Hakkı Tekinçel

Hüsamettin Tiyançaş

Sabri Vardarlı

Abdurrahman Yazgan

Malik Yolaç (B.)

İZMİR

Osman Sabri Adal

Mehmet Ali Aytaş

Şeref Bakşık

Muzaffer Döşemeci

Ali Naili Erdem

Arif Ertunga

Rağıp Gümüşpala

Ziya Hanhan

Saim Kaygan

Nihat Kürşat

Şinasi Osma

Lebit Yurdoğlu (B.)

KARS

Necmettin Akan

Kemal Güven

Kemal Kaya

Sırrı Öktem

KASTAMONU

Avni Doğan

Fethi Doğancıy

İhsan Şeref Dura

Sabri Keskin

Ali Özdikmenli

İsmail Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ

Abdülhalim Aras

Turhan Feyzioğlu

Hüsamettin Gümüşpala

Mehmet Sağlam

Bahri Yazır

Mehmet Yüceler (B.)

KIRKLARELİ

Abdurrahman Altuğ

Mehmet Alâeddin Eriş

Hasan Tahsin Uzun

KIRŞEHİR

Ahmet Bilgin

Memduh Erdemir

Halil Özmen

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu

Hâldan Kısayol

Süreyya Sofuoğlu

KONYA

Kemal Ataman

Selçuk Aytan

İrfan Baran

Ahmet Gürkan

Kadirean Kafli

Mekki Keskin (Bşk. V.)

Fakih Özfakih

Fakih Özlen

Faruk Sükan

Cahit Yılmaz

Sait Sina Yücesoy

KÜTAHYA

Ali Erbek

Mehmet Kesen

Sezai Sarpasaç

Sadrettin Tosbi

MALATYA

H. Avni Akşit

Ahmet Fırat

Halit Ziya Özkan

MANİSA

Neriman Ağaoğlu

Süleyman Çağlar

Muammer Erten (B.)

Nusret Köklü

Hürrem Kubat

Hilmi Okçu

Yakup Yakut

Nahit Yenişehircioğlu

MARAŞ

Ali Hüdayioğlu

Enver Kaplan

Anan Karaküçük

MARDİN
Esat Kemal Aybar
Vahap Dizdaroğlu

MUĞLA
Turan Şahin (B.)
İlhan Tekinalp

MUŞ
Sait Mutlu

NEVŞEHİR
Halit Fikret Aka
Ramazan Demirsoy
Ali Baran Numanoğlu

NİĞDE
Mehmet Altınsoy
Oğuzdemir Tüzün

ORDU
Yusuf İzzettin Ağaoğlu
Ata Bodur
Orhan Naim Hazinedar
Şadi Pehlivanoğlu
Ata Topaloğlu

RİZE
Erol Yılmaz Akçal

Arif Hikmet Güner
Fuad Sirmen (Başkan)
Cevat Yalçın

SAKARYA
Burhan Akdağ
Nuri Bayar
Muslihittin Gürer
Hami Tezkan

SAMSUN
Ali Fuat Alişan
Nurettin Ceritoğlu
Fevzi Ceylân
Bahri Cömert
Kâmran Evliyaoğlu
Hâmit Kiper
Hüseyin Özalp (İ. Ü.)
Osman Şahinoğlu

SIİRT
Hayrettin Özgen
Adil Yaşa

SİNOP
Mustafa Kaptan

SİVAS
Rahmi Çeltekli
Rahmi Günay
Sebati Hastaoğlu
Ahmet Kangal
Cevad Odyakmaz
Güner Sarısözen
Reşat Turhan
Tahsin Türkey
Mahmut Vural

TEKİRDAĞ
Hayri Mumeuoğlu

TOKAT
Mehmet Kazova
Zeyyat Kocamemi
Ali Rıza Ulusoy

TRABZON
Selâhattin Güven
Nazmi Ökten
Ahmet Şener
Kâmuran Ural
Ali Rıza Uzuner
Zeki Yağmurdereli

TUNCELI
Fethi Ülkü
URFA
Osman Ağan
Atalay Akan
Kemal Badıllı
Kadri Eroğan
Bekir Sami Karahanlı
Celâl Öncel

UŞAK
Ali Rıza Akbıykoğlu
(İ.)
İbrahim Bulanalp
Ahmet Tahtakılıç
VAN
İhsan Bedirhan oğlu
Muslih Görentaş (İ. Ü.)
Şükrü Köserreis oğlu

YOZGAT
İsmet Kapısız
Mustafa Kepir
ZONGULDAK
Feyzi Furat
Suphi Konak

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Muş	1
Erzurum	1	Trabzon	1
Hatay	1	Zonguldak	1
İstanbul	1		--
Kocaeli	1		
Manisa	1	Yekûn	9

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

KIRKBİRİNCİ BİRLEŞİM

27 . 1 . 1964 Pazartesi

Saat : 14.00

I

A- BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTI- RILAN İŞLER

1. — Siyasi partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekilleri Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/560, 2/378, 2/591) (S Sayısı : 527) [Dağıtma tarihi : 27 . 11 . 1963]

2. — Millî Eğitim Bakanlığına bağlı yüksek ve orta dereceli okullar öğretmenlerinin haftalık ders saatleri ile ek ders ücretleri hakkında kanun tasarısı ve Konya Milletvekili Vefa Tanır ve 7 arkadaşı ile C. Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 3 arkadaşının İlk ve orta tedrisat muallimlerinin terfi ve tecziyeleri hakkındaki 1702 sayılı Kanunun değişik 3 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve C. Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 3 arkadaşının, 3007 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin değiştirilmesi ve 6 ncı ve 8 nci maddeleriyle 6836 sayılı Kanunun kaldırılması hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/525, 2/25, 2/155, 2/186) (S. Sayısı : 515) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1963]

3. — 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu ile C Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu Başkanlıkları ret tezkereleri (M. Meclisi 1/551, C. Senatosu 1/320) (M. Meclisi S. Sayısı : 552; C. Senatosu S. Sayısı : 353) [Dağıtma tarihi : 11 . 1 . 1964]

× 4. — 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/618; C. Senatosu 1/340) (S. Sayısı : 564) [Dağıtma tarihi : 24 . 1 . 1964]

× 5. — Karayolları Genel Müdürlüğünün 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/619; C. Senatosu 1/341) (S. Sayısı : 565) [Dağıtma tarihi : 24 . 1 . 1964]

6. — Bina kiralari hakkında kanun tasarısı ve Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, 6570 sayılı Kira Kanununun Anayasa Mahkemesince iptal edilen 2 ve 3 ncü maddelerinin yeniden tedvini ile 4 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/513, 2/526) (S. Sayısı : 458 ve 458 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 1 . 10 . 1963]

7. — İstanbul Milletvekili Naci Öktem ve 8 arkadaşının, 28 Nisan 1904 tarihli Alâmeti Fârika Nizamnamesine ek kanun teklifi ile Manisa Milletvekili Muammer Erten'in, Markalar ve menşe işaretleri hakkında kanun teklifi ve Sanaayi ve Adalet komisyonları raporları (2/160, 2/297) (S. Sayısı : 526) [Dağıtma tarihi : 11 . 11 . 1963]

8. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırcı, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Erzincan Milletvekili Sadık Perinçek'in, Yasama meclislerinin aralarındaki münasebetlerin düzenlenmesi hakkında kanun teklifine dair C. Senatosu Başkanlığının ret tezkeresi hakkında Millet Meclisi Anayasa Komisyonu raporu (2/271) (S. Sayısı : 48 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 27 . 12 . 1963]

(Devamı arkada)

9. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Erzincan Milletvekili Sadık Perinçek'in, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonunun seçilmesi ve çalışma usullerinin düzenlenmesi hakkında kanun teklifine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı ret tezkeresi hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu (2/269) (S. Sayısı : 233 e 2 nci ek) [Dağıtma tarihi : 27 . 12 . 1963]

10. — İstanbul Milletvekili Hüsamettin Tiyansanın, 232 sayılı Kanunla değiştirilen 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanununa bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve C. Senatosu Başkanlığının ret tezkeresine dair Millet Meclisi İçişleri Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/350; C. Senatosu 2/83) (S. Sayısı : 37 ye 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 8 . 1 . 1964]

11. — Ankara Milletvekili Mustafa Kemal Erkovan'ın, Talât Aydemir, Fethi Gürcan, Osman Deniz ve Erol Dinçer hakkında verilen ölüm cezalarının müebbet ağır hapse tahviline dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/606) (S. Sayısı : 558) [Dağıtma tarihi : 18 . 1 . 1964]

12. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Enis Kansu'nun bir kısım suçluların cezalarının değiştirilmesi ve azaltılması hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/607) (S. Sayısı : 559) [Dağıtma tarihi : 18 . 1 . 1964]

13. — Talât Aydemir, Osman Deniz, Fethi Gürcan ve Erol Dinçer'in ölüm cezalarına çarptırılmalarına dair Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/740) (S. Sayısı : 560) [Dağıtma tarihi : 18 . 1 . 1964]

14. — Karacabey ilçesi Sarıbey İslâm köyü hane 8, cilt 32 ve sayfa 187 nüfusuna kayıtlı Ahmetoğlu, Sabriye'den doğma 19 . 10 . 1931 doğumlu Kerim Özkan ile Karacabey ilçesi Yenisarıbey köyü nüfusunun hane 5, cilt 25 ve sayfa 1961 sayısında kayıtlı Şevketoğlu Nazmiye'den doğma 1926 doğumlu Hasan Güney'in ölüm cezalarına çarptırılması hakkında Başba-

kanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/568) (S. Sayısı : 253) [Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1963] (Birinci görüşme tarihi : 21 . 1 . 1964)

15. — Akçaabat'ın, Ağaçalı köyü 12 hane numarasında nüfusa kayıtlı İsmailoğlu Fatime (Fatma) dan doğma 26 . 8 . 1936 doğumlu Hasan Şentürk'ün ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/641) (S. Sayısı : 351) [Dağıtma tarihi : 12 . 7 . 1963] (Birinci görüşme tarihi : 21 . 1 . 1964)

16. — İstanbul, Samatya, Hacıpiri mahallesi, Sarmaşıklı sokak hane 20, cilt 14 ve sayfa 19 sayısında nüfusa kayıtlı Hasan Tahsinioğlu, Melek'ten doğma 23 . 10 . 1936 doğumlu Recep Güngör Tanış'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/671) (S. Sayısı : 459) [Dağıtma tarihi : 1 . 10 . 1963] (Birinci görüşme tarihi : 21 . 1 . 1964)

17. — Vezirköprü ilçesinin Danabaş köyü hane 21, cilt 23 ve sayfa 64 numarasında nüfusa kayıtlı Alioğlu, Fatma'dan doğma 3.4.1932 doğumlu Mehmet Kül (Gül) ün ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/660) (S. Sayısı : 493) [Dağıtma tarihi : 8 . 10 . 1963] (Birinci görüşme tarihi : 21 . 1 . 1964)

18. — Çay ilçesinin Genelî (Aydoğmuş) köyü hane 65, cilt 12 ve sayfa 107 sayısında nüfusa kayıtlı Abdurrahmanoğlu Elif'ten doğma 21 . 4 . 1928 doğumlu Kadir Ceylân'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/745) (S. Sayısı : 528) [Dağıtma tarihi : 10 . 12 . 1963] (Birinci görüşme tarihi : 21 . 1 . 1954)

19. — Rize'nin Kömürcüler köyü 29 hanesinde nüfusa kayıtlı Mustafaoğlu, Elmas'tan doğma, 7 . 1 . 1929 doğumlu Bayram Albayrak'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/438) (S. Sayısı : 545) [Dağıtma tarihi : 4.1.1964] (Birinci görüşme tarihi : 21.1.1964)

Dönem : 1
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 564

1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/618; C. Senatosu 1/340)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 379)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 3243

22 . 1 . 1964

KARMA BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

İlgi: 16 . 1 . 1964 gün ve 1/618 - 17 sayılı yazınıza karşılıktır :

1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısının Karma Bütçe Komisyonunca kabul edilen metni, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 21.1.1964 tarihli 30 ncu Birleşiminde aynen ve açık oyla kabul edilerek dosya ilişikte sunulmuştur.

Enver Aka
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Not :

Açık oy neticesi : (127)
Kabul : 127

Karma Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Karma Bütçe Komisyonu
Esas No: 1/618 C. S. 1/340
No: 355

22 . 1 . 1964

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosunun 21 . 1 . 1964 tarihli 30 ncu Birleşiminde aynen kabul edilen Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Karma Bütçe Komisyonu Başkanı
Trabzon Milletvekili
Ali Şakir Ağanoğlu

Dönem : 1
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : **565**

Karayolları Genel Müdürlüğünün 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Karma Bütçe Komisyonu başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi 1/619; C. Senatosu 1/341)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 380)

*Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 3244*

22 . 1 . 1964

KARMA BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

İlgi: 16 . 1 . 1964 gün ve 1/619 - 18 sayılı yazınıza karşılıktır :

Karayolları Genel Müdürlüğünün 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısının Karma Bütçe Komisyonunca kabul edilen metni, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 21 . 1 . 1964 tarihli 30 ncu Birleşiminde aynen ve açık oyla kabul edilerek dosya ilişikte sunulmuştur.

Enver Aka
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Not :

*Açık oy neticesi : (125)
Kabul : 120
Ret : 5*

Karma Bütçe Komisyonu raporu

*T. B. M. M.
Karma Bütçe Komisyonu
Esas No: 1/619 C. S. 1/341
Karar No: 356*

22 . 1 . 1964

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosunun 21 . 1 . 1964 tarihli 30 ncu Birleşiminde aynen kabul edilen, Karayolları Genel Müdürlüğünün 1963 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

*Karma Bütçe Komisyonu Başkanı
Trabzon Milletvekili
Ali Şakir Ağanoglu*